

ACHOS BABANOD

Yn cael ei ddadleu, ei eglurhau, a'i amddiffyn:

NEU

Gyffondeb Cydgordiol

Holl Rhannau yr

Ysgrythurau Sanctaidd,

DROS

Hawl Gyfammodol, Aelodaeth Eglwyfig, a
Bedydd Babanod y Ffyddloniaid.

Gan EDWARD HITCHIN.

Agor dy Enau dros y Mud, Diar. xxxi. 8.

*Cbwiliwch yr Ysgrythurau, Joan v. 39. — Act.
xvii. 12.*

*Y Pethau amlwg a berthyn i ni AC I'N PLANT
yn dragywydd, Deut. xxix. 29.*

Wedi ei gyfieithu allan o'r Ail Argraphiad yn y
Saesoneg.

CAERFYRDDIN,

Argraphwyd tros y Cyhoeddwyd gan J. Ross, yn
Heol-Awst. 1766.

ACHOS RAY NOD

THE CHIEF OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

44.

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

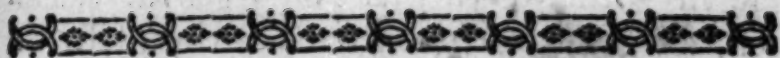
OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

OF THE

A T Y

DARLLENWR.

Y Mae Awdwr y Papuryn canlynol, yn Gristion syml, gostyngedig a phryffur, mewn sefyllfa brifat; ni chaniadhaodd ei amgylchiadau iddo gael y fantais o Ddysgeidiaeth helaeth; ond 'fe roddodd Duw iddo ben golau yn gyftal a Chalon onest, ac efe a arweinwyd yn neillduol i adnabyddiaeth mwy na chyffredin ar y Testyn o Fedydd Babanod trwy fynych gyfeillachu a bagad ar y Pwngc hwn, gan hynny chwi gewch rhai hyfbyfiadau yn y *Traethawd canlynol* na chyfarfyddir a hwynt yn *arferol* mewn awdwyr eraill, a chafgliad helaeth a llafurus o'r cyfryw Destynau o'r Ysgrythur, ag nad ydynt yn unig yn rhoi goleuni i'r naill a'r llall ond *ynghyd* yn mawr gynnorthwyo i Eglurhau y prif Bwngc mewn llaw. Yn fyr, chwi a gewch yma Destyn mawr yn cael ei drîn mewn dull o ymadrodd esmwyth a naturiol wedi ei gymhwyso i'r *cyrbaeddiadau* iselaf, ac yn gyflawn o Feddwl yr Awdwr. Y mae y Rhesymmau mae efe yn

eu harfer yn gadarn, ac yn sylweddol, ac y mae
 efe yn gochelyd yn gyffredin y geiriau caled-
 ion, a'r goganan chwerwon sy'n rhy gyffredin
 yn cael eu harferid gan eraill ar y cyfryw
 achosion, Fel ar y cyfan yr ydym ni yn meddwl
 ei fod yn Draethawd pur wasanaethgar, ac yn
 beth all fod yn debygol i gadarnhau 'r gwein-
 ion yn ein plith ein hunain, yn gyftal ac i
 argyhoeddi y rhai o'r Blaid wrthwynebol; Er
 mwyn pa Ddibennion yr ydym ni yn ei orch-
 ymmyn yn bryffur i'ch ystyriaeth ddisfrifol
 chwi; a chwithau ac yntef i Fendith Duw.

R. Robinson.

R. Billio.

Jaco Waters.

I. Watts.

Yr

HYSBYSIAD.

Crhoeddwy'r y Traethawd canlynol yn y iaith Gymraeg
 sef Aelodau o Gymdeithas ag sydd yn ymgysarfod yn
 Fisol yn y Siop ym mhlwyf Cilmaenllwyd yn Sir Gaer-
 fyrddin er helaeth a chynhyddu Gwybodaeth Grefy-
 ddol.

Bydded hyfbys i bawb Darllenwyr mai nid er mwyn
 cyffroi Ysbrydoedd, neu greu anfodlonrwydd yn y blaid arall
 y cymmerasom mewn llaw y gorchwyl hwn; ond i ateb
 Gofynion amryw ag oedd yn dioddef gormes oddiwrth eu
 gwrthwynebwyr aflonydd, sy'n ymdrech rhwydo a drysfu
 yr anhyddyfsg a'r anneallus yn y pwngc dadleugar hwn o
 Fedydd. Pan ofodwyd hyn ger ein bron, gan amryw o'n
 Brodyr arddelwyr Bedydd Plant; ni a farnasom, mai ein
 dyledswydd oedd, rhoddi y cynhorthwy goreu ag a allem
 iddynt, iw gwneuthur yn barod bob amfer i ateb i
 bob un a ofynno iddynt reſwm am y gobaith sydd yn-
 ddynt. Ac ni a gytunasom i gyfieithu hwn, nid am ein
 bod yn tybied fod ynddo reſymmau newyddion, na's dyg-
 pwyd o'r blaen er amddiffiniad y pwngc; ond am ei fod
 yn fwy dealladwy i'r cyfryw ddynion ag sy'n bresennol yn
 llafurio dan eu hanfanteision achwyniadol. Yr ydym yn
 tybied nad oes achos cyfiawn i'r wrth-blaid i anfodloni
 wrthym am hyn o waith, o herwydd fod y Traethawd wedi
 ei ysgrifennu yn Saesneg er ys hir amser, a chweddi cael rhyw
 fath o attebiad. Os enmillant Broselytiaid o hyn allan, bydd
 mwy o Anrhydedd iddynt, na choncwero rhai di arfau.

Ni a gynnigwn rai Cyfarwyddiadau a gocheliadau i
 chwi y rhai sydd yn achwyn ar eich amgylchiadau a'ch
 anfanteision.

I. Dar-

H Y S B Y S I A D.

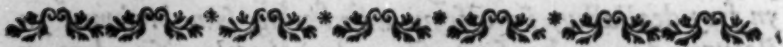
I. Darllenwch y Llyfr drosto yn bwyllog ac yn ystyriol, cymmerwch eich Bibl a throwch at yr Ysgrythurau fel y galloch weled eu cydgordiad.

II. Wedi i chwi ei ddarllen ei gid, cymmerwch ei ystyr gyda'i gilydd, ac nid ei rannau ar wahan, canys nid yw'r pwngc hwn mwy nag amryw eraill, mwy eu pwys, iw gael i eglurdeb heb fyddino llawer o destynau o'r Hen Destament a'r Newydd ynghyd. Trysorwch yn eich cof y cydgordiad a'r rhesymmau fel y caffoch hwynt yn barod er eich Amddiffiniad pan ymosoder arnoch mewn ymddiddan brifat a than llaw, yn absenoldeb eich blaenoriaid, neu yntau yn fwy cyhoeddus fel y byddo i hwn ateb ein diben yn ol eich dymuniad.

III. Na wangalonwch pan ddarllenoch Draethawd o'r blaidd arall. Dysgwch i wahaniaethu rhwng haeru peth a'i brofi, rhwng ateb farrug, enllibaidd, a ffigiol, ac ateb mwyn, efangylaidd, a sylweddol yn ol cysondeb y Sgrythurau, a herwch yn ddiduedd pwy fydd nesaf at Glorian y Cysegr. Gweddiwch ar i Dduw eich cyfarwyddo yn y cwbl, yr hyn yw Dymuniad,

Eich Gwasanaethwyr a'ch Brodyr,

yn Rhwymau Efengyl Jesu Grift.

* * Gan nad yw'r Llyfr hwn yn amddiffyn ond Deiliaid Bedydd, yr ydys yn bwriadu cyhoeddi rhyw beth am ddull, neu'r modd y dylid bedyddio, feddymunir ar bwy bynnag a welo fod yn dda i brynu hwn, i beidio a'i rwymo hyd nes caffer y llall iw gyd-rwymo ag ef.

Yr arweiniad i mewn.

YN gymmaint ag y gorchymmynir i ni *brynu'r Gwir, ac nid ei werthu*, Diar. 23. 23. Ni ddylid rhoddi fynu y *Ffydd a'r Ddwyd unwaith i'r Saint i wrth-ddywedwyr, Judas 3.* Y mae'r Gwirionedd yn werthfawr ac ni ddylid ymadel ag ef na'i gelu. Os cymmerir tramgwydd wrth ei gyhoeddi, gwell rhoddi lle i'r cyfryw dramgwydd na bwrw ymaith y Gwirionedd.

Etto os yw bosibl i rhagflaenu ef, neu o'r hyn lleiaf i arafu a thawelu Ysbrydoedd y cyfryw, sy'n dueddol i dramgwyddo wrth y rhai sy'n amddiffyn Achos Babanod (yr hyn, er hynny fydd weithred o Gyfiawnder a Thrugaredd, oblegid na's gallant *Ddadleu* drostynt eu hunain) mi ddymunaf ar y cyfryw Personau, yn Ofn Duw, ystyried yr ychydig Bethau yn gyffredinol mewn perthynas i'r Dadl ynghylch Babanod y Ffyddloniaid.

1. Os yw'r cyfryw Fabanod *mewn Gwirionedd* o rifiedi Pobl gyfammodol Duw, ac yn aelodau o'r Eglwys weledig a'i Deyrnas, a chanddynt hawl i Fedydd, yna mae'n llawer gwaeth ei wadu, a'u cae hwy allan oddiwrth y rhai'n eu gid, nag y gall fod eu *harddel* a'u *derbyn* i rhai hyn eu gid, pe na byddai ganthynt hawl iddynt; o blegid ei fod yn llawer gwell ac yn ddiogelach i gamgymmeryd neu fyned dros y Terfyn o ochr Tofturi, Cariad a Thrugaredd, nag o ochr Anghariad a Chreulondeb.

2. Ystyriwch wrth beth yr ydych mor dueddol i ddigio, neu ymdrechu yn ei erbyn: Ai rhyw golled a niweid mawr i chwi eich hunain ac i'ch Plant? Neu ynteu yn wir y Rhagorfraint fwyaf, nesaf at eich Jechydwriaeth eich hunain ydyw, ag all Rhieni crediniol

diniol fwynhau iddynt eu hunain a'u Hâd? A'r hyn yn unig ag all eu llonyddu a'u cyffuro ynghylch eu Babanod meirwon?

3. Ystyriwch hefyd beth yr ydych mor fodlon iddo, ac yn ymdrechu mor daer drosto; Ai rhyw Ragorfraint fawr i chwi a'ch Plant ydyw? Neu ynteu yn hytrach i gael eich Babanod i Stat a Chyflwr y Paganïaid, yn Aelodau o Deyrnas Satan, ac nid o Eglwys Crist; yn Efroniaid i Ammod yr Addewid, &c.? Ah! fy Mrodyr, fe ddylid gochelyd y cyfryw Zêl greulon; ac y mae Babanod y cyfryw Rieni anfwyn i'w tosturio.

Yn fyr, y Dadl ynghylch Babanod fydd yn gorwedd yma, yr ydym ni yn *dadleu dros*, a chwithau yn *dadleu yn erbyn Parhad* Rhagorfraint fawr jaw'n a ganiattawyd unwaith gan Dduw i'w Bobl. Gan hynny,

4. Ystyriwch, pe gallech ennill y Dydd a chyrhaedd y cwbl a ddymunech ac ydych yn *ddadleu* drosto; beth yr ydych yn ei ennill? Yn unig dim; dim o Ragorfraint; dim ond colled a niweid: Ond os y Gwirionedd a gaffer o'n hochr ni, ac i chwithau ymostwng iddo, yna ennillwch lawer jaw'n i chwi a'ch Hâd.

Pa ham gan hynny attolwg yr ydych yn *ymdrechu* mor daer am *ddim*? Neu 'n hytrach dros yr hyn sy'n waeth na dim? Pa'm mor llawen o herwydd, ac mor ddiwyd yn taenu un rhyw beth a scrifennir yn erbyn y Babanod digymmorth a'u Rhagorfreintiau? Pa'm mor orfoleddus ar bob Mantais fach mae 'r Achos yn debig i gael? Mi rhyfeddais yn fynych na b'ai pob peth a gyfarfyddech ag y gadarnhao'ch Anghrediniaeth o'r Addewidion a wnaed i'ch Plant yn eich gwneuthur yn fwy trist, ac yn hytrach yn mawr *Drymhau* eich Ysbrydoedd: Ond yn lle hyn, Pa guro adenydd a chanu sy'n eich plith, ar y fath achosion, fel pe cawsech Yspail lawer, neu gyrhaedd Rhagorfreintiau mawrion i chwi a'ch Plant yn dragywydd; yn enwedig pan ennilloch *Brofelyt*, pan gaffoch Rieni crediniol i ollwng ymaith, i ymwrthod a dirmygu'r holl Ffydd a'r Cyfur a gawfant unwaith oddiwrth Air ac Addewid Duw ynghylch eu Plant; pan gaffoch gan-

thynt

thynt gymmeryd i fynu Feddylliau celyd am eu Babanod, ac i edrych arnynt fel Aelodau o Deyrnas Satan, ac nid o'r eiddo Crist; ie, i gymmeryd i fynu Feddylliau celyd am ein Harglwydd bendigedig ei hunan, fel pe na's dioddefasai i Fabanod ei Bobl iddyfod yn agos atto yn yr Eglwys, neu gael un berthynas ag ef fel Wŷn Praidd y Bugail mawr. Y cyfryw orfoledd nid yw dda; ond pan ofodo Dynion Lô i fynu, hwy a lammant o amgylch iddo.

Na ocheled neb Dyfiolaeth y Gwirionedd trwy *Esgusodion arferol* a gymmerir oddiwrth yr Eglwys anweledig; y mae *Cyflwr Babanod yn ddirgelwch meddant*, &c. Oblegid nid oes yn yr Eglwys, o'i hystyried yn anweledig nac Ordinhadau na Swyddogion i'w Gweini; yr Eglwys yn Nheulu *Abraham*, eiddo'r *Iddewon*, eiddo *Rhufain*, a'r lleill o'r Eglwyfi at y rhai yr ysgri-fennodd *Paul* ei Epistolau, y iaith Eglwys yn *Asia*, &c. oeddynt yn Eglwyfi gweledig. Yr Eglwys fel yn weledig, yw Colofn a Seilfaen y Gwirionedd, ac yn eisteddfod o'r Ordinhadau; ac rid yw Achos Babanod yn ddirgelwch, mwy nag yw Achos eu Rhieni felly. Y mae (fel y caf ddangos) liaws mawr o Destynau, yn y rhai y datcuddir Ewyllys Duw mor eglur mewn perthynas iddynt hwy, ag y mae i'w Rhieni. *Deut. 29. 29. Y dirgeledigaethau sydd eiddo yr Arglwydd ein Duw, a'r Pethau amlwg a roddwyd i ni a'n Plant hyd byth.*

Os tybia neb yn beth bychan pa un a yw Babanod y crediniol i'w harddel o rifedi Pobl Dduw, o fewn ei Gyfammod ei Eglwys a'i Deyrnas, ai nid ydynt; yn beth bychan pa un ai Bedyddier hwy ai peidio; ac oddiwrth y cyfryw Feddylliau canolig yn beio y rhai a ymddiffynnant eu Hachos, fel pe ymyrrent heb Achos; yna mi atebwn y cyfryw yn Ngeiriau Dr. *Tho. Goodwin*, yr hwn yn llefaru am Fedydd Fabanod, a ddywed:

' Y mae amddiffyniad y Gwirionedd mawr hwn yn haeddu ac yn ymhonni cymmwysserau mwya de-wisol Difynyddion yr oes hon — Ac a'u gwobrwyir yn sicr gan Grift yn y Dydd diweddaf fel gweith-red o Gariad mwy na chyffredin, i ddadleu ac amddiffyn

' ddiffyn Hawl y cyfryw Aelodau gweinion o'i eiddo,
' y rhai nid oes ganthynt Dafod i ddadleu drostynt eu
' hunain.

' Mewn cydmariaeth, mae hanner Eglwys Dduw,
' a hynny y Rhan * *buraf*, Babanod Etholedig, yn
' marw (yn gyftal agos a'r hanner arall o Ddynol-
' rhyw) yn eu Blagur a'u Mabandod, ac nid ydynt
' yn tyfu i fod yn gyfrannog o Wlith a Dylanwadau
' un Ordinhâd allanol arall; a phe ddifuddid hwy
' o hyn, hwy gaent fyned o'r Byd hwn (i'r hwn y
' danfonodd Duw hwynt yn unig i dderbyn yr hyn
' a'u gwnai hwynt yn gymmwys i Etifeddiaeth gy-
' ffredinol y Saint) heb un arddeliad allanol, na
' ffordd weledig o Fendith oddiwrtho, yr hwn a'u
' bendithiodd hwy a ninnau a'r goreuon o'i Fendith-
' ion nefol yn Nghrist. Ie, a'r hanner arall o'r rhai a
' dyfant i fynu i ogoneddu Duw yn eu blynyddoedd
' addfed o'r rhai mae amryw hefyd yn sanctaidd o'r
' Groth: Y rhai hyn hefyd, tra fyddant *dan Oedran*
' a fyddai arnynt eisiau arwydd allanol a rhyw
' Amlygiad allanol o'r hyn ydynt, sef Cyd-Eti-
' feddion o'r Deyrnas gyda'u Brodyr; yr hyn ym
' mabandod y Byd oedd eu Rhagorfraint, tra yr oedd
' pawb dan Ymgeleddwyr a Llywodraethwyr. Gaa
' hynny i eglurhau eu Tyftiolaethau ac i ofod yn
' jawn eu Hawl i'r Deyrnas hon. a i ddangos allan
' Awdurdod a Threfn am eu gwneuthur, a'u derbyn
' iddi trwy Fedydd, fydd weithred o Gyfiawnder
' mwyaf yn gyftal ag o Gariad.' *Epistol Dr. Good-*
win o flaen Lyfr Mr. John Cotton am Fedydd Plant.

Yn y Traethawd canlynol, y mae llawer o Destyn-
au yn cael eu pennodi heb 'scrifennu'r Geiriau, am
ba rai y caf roi cyfrif yma:

Yn fy Ngwaith yn dadleu ac yn amddiffyn Hawl
Babanod, mi fernaï mae nid y Ffordd oreu oedd yn
unig i bwyso ar rym Testynau neillduol (yr hyn pan
bwyf yn ei wneuthur fe 'scrifennir y Geiriau yn gy-
ffredin) ond hefyd i ddangos pa mor helaeth y mae'r
Ysgrhythurau yn rhedeg y Ffordd hon; fel hyn oddi-
wrth holl rediad, ystyr a meddwl cynghanaid y Scry-
thur

• Ond nid heb Bêchod gwreiddiol.

thur y gellir byddino nerth cydgordiol dros y Gwirionedd, gan i mi trwy ~~Ras~~ wrth Brofiad da, gael am un Gwirionedd neillduol o'r Grefydd grist'nogol a wnei'r allan, ac a eglurhau'r oreu wrth ofod ynghyd yr amryw Destynau sy'n traethu yn ei gylch. Canys felly cawn holl amcan yr Ysgrythur yn y Peth hynny. Y naill Destyn yn rhoi Goleuni i'r llall, a ddangosant amcan a meddwl yr Ysbryd Glan ynddynt.

Ond i 'scrifennu'r Geiriau yn helaeth dan bob Pen, lle mae llawer o Destynau ynghyd a wnai y cyfryw Dorriadau hirion rhwng y Pennau, fel na chanfyddid mor hawdd amcan ac ymddibynniad y naill beth ar y llall, ac felly y mawr leheid nerth y Rhesymmau.

Hefyd, fe gymmerasai fynu ormod o le, ac a wnaethai'r Llyfr yn rhy fawr i'w Ddiben bwriadol, neu fe barasai i mi gymmeryd Testyn yma ac accw yr hyn a'm ddifuddiaiai o'm Diben i ddangos amcan rhedegog yr Ysgrythur, heb yr hyn nid wyfi'n gwel- ed pa fodd y gall hwn, nag un Gwirionedd arall o eiddo yr Efengyl gael ei gyflawn Eglurhau, a'i wneuthur allan, er gorchfygu a distewi ei wrthwynebwy; er mwyn pa rai, mae'n angenrheidiol i gael y profiadau ger llaw, wedi eu gosod dan bob pen neillduol: Ac am eraill hwy allant ammeu, un mewn un peth ac arall mewn peth arall, &c. Pob un (os gwêl fod yn dda) a all ddarllen a chydmaru testynau lle mae'n ammeu heb ei ddarllen hwynt lle y mae wedi sefydlu yn barod yn y Gwirionedd o'r hyn a ddywedir.

ACHOS BABANOD

Yn cael ei ddadleu, ei eglurhau, a'i amddiffyn:

P E N. I.

***** Mae'n olau ac yn eglur oddiwrth holl redfa
 * Y * yr Ysgrythur, yn holl Oesoedd yr Eglwys,
 * * * pa Gyfammod bynnag o eiddo Duw yr
 * * * oedd un Dyn tano, ei Hâd a gynhwyfid
 ac a ystyrid gydag ef, yn, neu dan yr un
 Cyfammod, megis y canlyn, fel hyn yr oedd yn y
 Cyfammod o Weithredoedd a wnaethpwyd ag *Adda*
 cyn y Cwyp. *Rhuf. v. 12. — 20. 1 Cor. 15. 21.*
 — 23.

Ac fel hyn yr oedd yn y Cyfammod a wnaeth Duw
 â *Noah. Gen. 6. 8. — 18. a'r 9. 1, 8, 9.*

Fel hyn yr oedd yn y Cyfammod a wnaeth efe ag
Abraham. Gen. 17. 7, 8, &c.

Fel hyn yr oedd yn y Cyfammod a wnaeth Duw â
 holl Lwyth *Levi. Mal. 2. 4, 5, 6. gyd â Deut. 18.*
1, 2, 5. a Num. 3. 11, 12, 15, 39, 40, &c.

Fel hyn yr oedd yn y Cyfammod a wnaeth efe â
Phinehas. Num. 25. 10, 11, 12, 13. 1 Cron. 23.
 13.

Fel hyn yr oedd yn y Cyfammod a wnaeth efe â
Dafydd. 2 Sam. vii. 11 hyd y diwedd, a'r xiii. 5.
1 Cron. xvii. 10 hyd y diwedd, Zech. xii. 10, 12.
2 Cron. xxi. 7.

Fel hyn yr oedd yn y Cyfammod a wnaeth â'i Bobl
 sef holl *Israel*, pan ddaethant i fynu o'r *Aipht. Ecsod.*
xxxiv. 23, 27. Deut. iv. 9, 10, 40. a'r vi. 1 hyd
yr 11.

Ac fel hyn hefyd yr oedd pan adnewyddodd Duw
 ei

ei Gyfammod ag *Abraham* i holl Eglwys *Israel*, yn *Israeliad*, ac yn ddileithriad, neu 'n Broselytiaid, yn ychydig cyn eu myned i *Ganaan*, *Deut.* xxix. 1, 11, hyd yr 15.

Fel hyn y gwelwn, Pa un bynnag a wnaï Duw Gyfammod a Gwr, neu Deulu, neu lwyth a'r holl Eglwys, fe gynhwysir y Plant yn wastad yn yr un Cyfammod ac yn ei Addewidion a'i Ragorfreintiau. Os gwâd neb hyn, dangosent allan o Air Duw, iddo ef wneuthur erioed neu addo gwneuthur unrhyw Gyfammod ag un Dŷn, Teulu, Llwyth, neu Eglwys, a chae allan eu Plant oddiwrth y Cyfammod a'i Ragorfreintiau, *hyd oni ddelont i oedran*, nes iddynt trwy eu Gweithred berfonol eu hunain wrthod naill ai'r Gras neu Ddyledswyddau y Cyfammod. Gwel *Salm* ciii. 17, 18. *Deut.* vii. 6, 9, 12. 1 *Cron.* xxviii. 9. *Sal.* xxv. 10, 12, 13, 14.

Os ewyllysia neb i gwympo maes â'r Athrawiaeth a ddyfgir yn y cyfryw 'Sgrythurau a rhai'n a'r cyffelyb, maent wedi eu hatteb yn barod gan yr Apostol. I ateb pa un yr wyf fi yn eu gorchymmyn i *Rhuf.* iii. 1—7. a'r xxi. 20, 21, 22, 33, 36.

Ac fel y cynhwysir y Plant ynghyfammod y Rhieni, felly hefyd yr oedd Plant Pobl Dduw a'i Eglwys weledig ynghyd a'u Rhieni, yn Aelodau Eglwys, a hynny o'r Groth. Fe'u ganwyd o fewn Eglwys weledig Dduw. Oblegid,

1. Fe wneir y cyfryw Addewidion i'r Plant, Hilio-gaeth Pobl Dduw, fel nad oes gan neb Hawl iddynt allan o'r Eglwys *weledig*.

2. Mae'r Arglwydd yn ymarddel a'r cyfryw Blant *fel ei Blant ei hun, fel ei Etifeddiaeth, fel wedi eu geni iddo, fel ei eiddo o'r Groth, fel wedi eu cynnal ganddo o'r Ymysgaroedd, fel wedi eu dwyn o'r Groth, ie, i henaint, &c.* *Sal.* cxxvii. 3. *Joel* ii. 16, 17. *Ezec.* xvi. 20, 21. *Esa.* xlv. 3, 4. a'r xlv. 2, 3, 4, 21, 22, 23, 24. *Sal.* lxxi. 6.

3. Yr oedd rhai o'r Plant hynny yn *Nazareaid* i Dduw o'r Groth. Ond ni allai neb fod yn *Nazareaid* i Dduw allan o'r Eglwys *weledig*, *Barn.* xiii. 5, 7. 1 *Sam.* i. 11. *Luc* i. 15. *Num.* xvii. 2, 3, 5, 8.

12 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

Purach oedd ei Nazareaid hi na 'r Eira, gwynnach oeddynt na'r Llaeth. *Galar. iv. 7.*

4. Yr oedd rhai o'r Plant hynny a chanddynt hawl i Swydd yr Offeiriadaeth o'r Groth. Yr hon Swydd nid allai fod gan neb Hawl iddi allan o'r Eglwys weledig, canys yr oedd yr Offeiriadaeth yn Swydd yn yr Eglwys. Etto, fel yr oedd y Llywodraeth a rhan ddauddeblyg, felly hefyd yr oedd yr Offeiriadaeth yn Enedigaeth Faint holl gyntafanedig y Gwrywaid, a hyn o flaen ac hyd Gyfraith *Leſi*. A phan gymmerwyd holl Lwyth *Leſi* i fod yn eiddo'r Arglwydd (yr hwn oedd yn cynnwys Tŷ Aaron) i fod yn Swyddogion cylchynol a sefydledig yn yr Eglwys yn lle yr holl wrywaid cyntafanedig, fe'u rifwyd o Ffis oed ac uchod, sef, yr holl wrywaid. Gan hynny yr oedd Babanod yn Aelodau o'r Eglwys weledig, o flaen a than Gyfraith *Leſi* pan oedd Swyddau cylchynol a sefydledig yr Eglwys yn etifeddiaethol. Oddieithr hynny ni's gallsent fod felly

5. Y mae holl redfa y 'Sgrythur yn llefaru am Aelodau Eglwyfig, eu Rhagortfreintiau, a'u Dyledswyddau fel y cyfryw, yn dangos

1af. I fod Aelodau yr Eglwys weledig o ddau fath, rhai wedi eu geni o'i mewn, a Dieithriaid wedi eu profelytio, a'u derbyn i'r Eglwys, *Gen. xvii. 7, 12, 13, 23, 27. Ecſod. xii. 48, 49. Num. ix. 14. Joſ. viii. 33, 35. Num. xv. 14, 15, 16, 26, 29, 30. Exec. xlvii. 22, 23. Eſth. ix. 27. Act. ii. 39. Gal. ii. 15. 1 Cor. vii. 14. Rhuf. xi. 17, 24.*

2l. Yr oedd y rhai hyn a anwyd o fewn i'r Eglwys yn Had natturiol i'r rhai oedd yn yr Eglwys eisoes; Hâd natturiol Abraham, a'r Profelytiaid yn olynol yn eu Cenhedlaethau hyd oni byddai iddynt gael eu torri ymaith am eu Pechodau gweithredol eu hunain. Gwelwch y Testynau a grybwyllwyd yn ddiweddas.

3dd. I fod y Canghennau natturiol a anwyd o fewn yr Eglwys yn Rhan bennaf o honi, i ba rai yr oedd y Rhagortfreintiau Eglwyfig yn perthyn yn gyntaf; yr oedd y Profelytiaid yn cael eu ddwyn i'w Rhagortfreintiau

iau

iau hwy, ac nid hwy i eiddo'r Profelytiaid, *Esfay* xiv. 1. a'r lvi. 6, 8. *Rhuf.* xi. 16, 17, 18. *Ecfod.* xii. 48. *Ezec.* xlvii. 22. *Eph.* ii. 12, 13, 19. a'r iii 6.

4dd. I fod yr Yfgyrthur lân yn gwahaniaethu Aelodau'r Eglwys weledig i'r ddau *fath* hyn, o flaen ac ar ol, yn gyftal a phan yr oedd Eglwys yn genhedlaethol; ac am hynny nid oedd yn perthyn i'r Gyfraith *Lefsaidd* a'r Stat wladaidd, i'r Eglwys weledig gael ei gwneuthur i fynu o'r ddau *fath* hyn o Aelodau, *sef* *natturiol* ac *impiedig*, rhai wedi geni o'i mewn, a rhai yn cael eu profelytio iddi, *Gen.* xvii. 7, 12, 13, 23, 27. *Ecfod.* xii. 48, 49. *Num.* ix. 14. *Iofua* viii. 33, 35. *Num.* xv. 14, 15, 16. 26, 29, 30. *Ezec.* xlvii. 22, 23. *Esth.* ix. 27. *Act.* ii. 39. *Gal.* ii. 15. 1 *Cor.* vii. 14. *Rhuf.* xi. 17, 24.

A phan fwrid allan Personau, a fyddai Dadau, neu pan eu derbynid i Gyfammod yr addewid ac i'r Eglwys weledig, nid fel Personau *unig*, ond fel Pennau a Thadau, Hâd neu Deulu, *Mal.* i. 1, i'r 5.

Pan bwriwyd *Cain* allan, fe fwriwyd ei Hâd a'i Hiliogaeth allan gyd ag ef. Gwelwch yr unrhyw yn *Canaan*, *Ismael*, *Esfau*, y deg Llwyth, a phan dorrwyd y Canghennau ymaith, *Rhuf.* xi. fe dorrwyd eu Had a'u Hiliogaeth allan gyda hwynt.

I'r gwrthwyneb, pan dychwelid neb o'r *Paganïaid*, ac eu derbynid i'r Cyfammod ac i'r Eglwys weledig, fel blaen Ffrwyth i ni y *Cenhedloedd*, fe dderbynid eu Hâd gyda hwynt, ac a'u henwaedid gyftal a'r Tâd. Ie, ni allai gadw'r Pasc ei hun (i'r hyn mae Swpper ein Harglwydd yn ateb, 1 *Cor.* v. 7, 8. fel yr oedd eu henwaediad hwy yn ateb i'n Bedydd ni, *Col.* ii. 11, 12. *Gal.* iii. 27, 28.) hyd oni enwaedid ei holl wrywiaid, *Ecfod.* xii. 48, 49, 50. wedi eu cydmaru ag *Act.* xvi. 15. *Gen.* xvii. 10, 11, 14. oddiwrth y cyfan mae'n eglur i fod y rhai hyn yn cael eu derbyn i'r Cyfammod ac i'r Eglwys ar eu Ffydd weithredol eu hunain; ac eraill, *sef* Babanod trwy Ffydd eu Rhieni.

Yn awr i wadu, nad yw Babanod yn y Cyfammod Grâs trwy Ffydd eu Rhieni, ac yna dywedyd (fel mae bagad) eu bod yn anghymmwys i Ffydd, ac felly i Gyfammodi yn eu Personau eu hunain, yw

14 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

eu cae allan o'r Cyfammod Grâs ac oddiwrth y moddion i fyned i mewn iddo; ac felly yn ganlynol oddiwrth Jechydwriaeth, oddieithr iddynt yn *ddamweiniol* gael rhyw Ffordd newydd ac *anysgrythurol* i Gyfammodi, neu fod yn gadwedig allan o'r Cyfammod.

Mae Rhagorfreintiau ysbrydol Babanod y Crediniol, ynghyd â chrêd eu Rhieni o *hynny*, yn cael eu dal allan yn eglur *wrth*, a'u Harwyddocau yn y cyfenwau a roddodd y Tadau duwiol i lawer o'u Babanod; mi gaf enwi rhai o lawer o'r cyfenwau hynny, fel yr wyf yn eu cael hwy yn scrifennedig, ac wedi eu dehongli yn y Gwaith hwnnw, a elwir, *Tabl byr o ddêhongliad Enwau priodol*, &c. yr hwn fydd yn fynych yn cael ei ofod yn niwedd ein hên Fiblau mawrion, ief,

Obadiah, Gwas yr Arglwydd, 1 *Bren.* xviii. 3. Obad. i. 1. *Bathshua*, Merch Jechydwriaeth, 1 *Cron.* iii. 5. *Abiel*, fy Nhad yw Duw, 1 *Sam.* ix. 1. *Eliab*, fy Nuw Dad, *Num.* xxvi. 8. *Eliatha*, tydi yw fy Nuw, 1 *Cron.* xxv. 4. *Elidad*, anwylyd Duw, *Num.* xxxiv. 21. *Elihu*, efe yw fy Nuw, *Job* xxxii. 2. *Elisha*, fy Nuw a achub, 1 *Bren.* xvi. 19. *Elishaphat*, fy Nuw a farna, 2 *Cron.* xxiii. 1. *Eluzai*, Duw fy Nerth, 1 *Cron.* xii. 5. *Ezeliah*, agos at yr Arglwydd, 2 *Cron.* xxxiv. 8. *Henoch*, wedi ddyfgu neu gyflwyno, *Gen.* v. 18. 22. *Harim*, wedi ei gyflwyno i Dduw, 1 *Cron.* xxii. 8. *Helkiah*, Rhan yr Arglwydd, 2 *Bren.* xviii. 18. *Jer.* i. 1. *Jahebel*, Gobaith yn Nuw, neu ddechreu yn Nuw, *Gen.* xlvi. 14. *Jehoadan*, Ewyllys da'r Arglwydd, 2 *Bren.* xiv. 2. *Ittiel*, Duw gyd a mi, *Neh.* xi. 7. *Jezreel*, Hâd Duw, *Jos.* xv. 5, 6. *Malchiel*, Duw yw fy Mrenhin, *Gen.* xlvi. 17. *Caseluhi*, fel wedi ei dderbyn i Ffafr, *Gen.* x. 14. *Mesha*, Jechydwriaeth, 1 *Cron.* ii. 42. *Zachai*, pur, *Ezra* ii. 9. *Zadok*, wedi ei gyfiawnhau neu cyfiawn, 2 *Sam.* viii. 17. *Jasher*, cyfiawn, *Jos.* x. 13. *Naariah*, Plentyn yr Arglwydd, pen. iii. 22. *Abdeel*, Gwas Duw, *Jer.* xxxvi. 26.

I wadu bod Plant y duwiol o rifedi Pobl Dduw, o fewn ei Gyfammod, ei Eglwys a'i Deyrnas, neu ddywedyd na fwynhasant ond Rhagorfreintiau natturiol yn

Achos Babanod yn cael ei amddiffyn. 15

yn *unig*, fydd ai mewn Effaith i ddywedyd, na wnaeth y Tadau Sanctaidd ond gwawdio a thwylo eu Plant, yn eu Gwaith yn rhoddi Enwau arnynt ac oedd yn arwyddocau y goreu o Ragorfreintiau ysbrydol, a ellid eu mwynhau gan neb yn y Bywyd hwn, pa un bynnag ai gan rai mewn Oedran neu Fabanod.

Hefyd, mae'n haeddianol o sylw, fel trwy'r holl Fibl, i fod yr Addewidion yn rhedeg i'r Ffyddloniaid a'u Hâd. Felly y mae'r Bygythion yn yr erbyn y drygionus a rhai allan o Gyfammod yn rhedeg iddynt hwy a'u Hâd, *Mal. i. 1 hyd 5. Ecclod. xx. 5. xxxiv. 7. Jer. xxxii. 18. Salm xxxvii. 26, 28.* Fel y mae Hâd y naill yn *Sanctaidd*, felly mae Hâd y lleill yn *aflan*, *1 Cor. vii. 14.*

P E N. II.

Y Mae'r Bennod hon yn cynnwys Tabl o Sgrythurau yn dangos pa Addewidion a Rhagorfreintiau a ryngodd bodd i'r Arglwydd yn raslawn i ganiattau i Hadau, *Egin*, a Hiliogaeth ei Bobl fel y cyfryw, o *flaen* ac er *dyfodiad Crist* yn y cnawd. Ac mae'n eglur oddiwrth Ystyr a Meddwl cyffon cydredol y Sgrythurau hyn, bendigedig a fyddo Duw, fod Plant y Crediniol, fel y cyfryw yn Nghyfammod yr Arglwydd ac yn Aelodau Eglwys gyda'u Rhieni, o *Adda* hyd *Moses*, ac o *Foses* hyd ddyfodiad Crist; a'u bod gynt, eu bod yn awr, ac y byddant felly o ddyfodiad Crist hyd Ddiwedd y Byd. Ynghyntaf,

<i>Llyfr.</i>	<i>Pen.</i>	<i>Adnod.</i>
Mal.	2.	15.
Gen.	6.	1, 2, 3, 4. 18.
	9.	1, 8, 9.
	15.	5, 6.
	17.	7 hyd 12, 19.
	18.	19.

<i>Llyfr.</i>	<i>Pen.</i>	<i>Adnod.</i>
Gen.	21.	4. Að. 7, 8.
	33.	5.
<i>Hyd Moses.</i>		
Ecclod.	12.	48, 49, 50.
Efay	56.	6, 7, 8.

Llyfr.

16 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

<i>Llyfr.</i>	<i>Ben.</i>	<i>Adn.</i>	<i>Llyfr.</i>	<i>Ben.</i>	<i>Adn.</i>
Ezec.	47.	22.	Salm	115.	12, 13, 14, 15
Efay	49.	22.		127.	3, 4, 5.
Num.	15.	13, 16. ix. 14.		128.	3, 4, 5, 6.
Ecfod.	15.	2.		147.	13, 19, 20.
	19.	5, 6.		148.	12, 13, 14.
	34.	23.	Diar.	20.	7.
Lef.	25.	41, 42. 54. 55.		22.	6.
Salm	116.	16.	Eph.	6.	4. }
	26.	9. 42. 44. 45.	Salm	34.	11. }
Deut.	4.	8, 9, 10. 32. 37.	Deut.	6.	7. }
		40.	Efay	22.	24. }
	5.	29.		29.	22, 23, 24.
	6.	2, 3, 6, 7, 8, 9.		41.	8, 10.
		10, 20, &c.		40.	11.
	10.	15, 16.		44.	1, 2, 3, 4. 21,
	30.	6.			22, 23, 24.
	12.	25.		45.	17, 19.
	29.	10, 11, 12, 13.		46.	3, 4.
		29.		59.	20, 21.
Deut.	30.	19, 20.		61.	1, 8, 9.
	31.	11, 12, 13.		65.	8, 9, 23, 24.
Jofua	8.	35.		66.	22.
2 Sam.	7.	24.	Jer:	1.	5.
2 Bren.	13.	23.		30.	9, 10, 19, 20,
1 Cron.	16.	13, 14, 15, 16,			22.
		17.		31.	1, 17, 34, 36,
2 Cron.	20.	4, 6, 7. 13.			37.
Ezra	9.	2.		32.	38, 39, 40.
Salm	8.	2.	Ezec.	16.	20, 21.
	22.	9, 10. 30, 31.		37.	23 hyd y di-
	33.	11, 12.			wedd.
	37.	25, 26.	Joel	2.	15, 16, 17.
	45.	16.	Micah	7.	18, 19, 20.
	69.	35, 36.	Zech.	8.	3, 5, 8.
	71.	5, 6, 7. 17, 18.		10.	7, 8, 9.
	78.	2, 3, 4, 5, 6, 7.	Mal.	1.	1, 2, 3, 4, 5. }
	86.	16.	Hag.	2.	5. }
	90.	16.	Jer.	31.	1, 2, 3. 7. 9. }
	103.	17.	Salm	90.	1. }
	105.	6, 7, 8, 9, 10.	Efay	51.	1, 2, 4.
	111.	59.			
	112.	1, 2.			

Hyd

Achos Babanod yn cael ei amddiffyn. 17

Llyfr.	Pen.	Adn.	Llyfr.	Pen.	Adn.
Hyd Grift.				9.	4.
2 Cor.	1.	20.		11.	16, 17, 18.
Rhuf.	15.	4. 8. 10.	Eph.	2.	19.
	11.	28, 29,		3.	6.
Jean	10.	35.	1 Cor.	10.	1, 2, 3, 4.
Salm	119.	89, 90.	Gal.	3.	7, 8, 9, 13, 14,
	111.	8, 9.			15, 17, 18, 29.
Matt.	18.	2, 3, 4, 5, 6,	Eph.	2.	11, &c. hyd at
		10. 14.			7 o'r 3 ^{dd} . ben.
Marc	9.	36, 37.	2 Tim.	1.	3, 5.
Luc	1.	15, 41, 44, 50.	Tit.	1.	6.
		54, 55, 72, 73.	Heb.	6.	12 hyd 18.
Matt.	19.	13, 14, 15.	Ecfod.	32.	13.
Marc	10.	13, 14, 15, 16.	Deut.	10.	15, 22.
Luc	18.	15, 16, 17.	Heb.	11.	12, 13.
	19.	9.	Deut.	7.	6, 7, 8, 9.
Aët.	2.	38, 39.	Marc	7.	26, 27, 28.
	3.	13, 25, 26.	Rhuf.	11.	17, 21, 24.
	13.	32, 33.	Gal.	2.	15.
	15.	10.	Ezec.	16.	20, 21.
	11.	14.	Joan	4.	22.
	16.	15, 31, 33.	Ezec.	47.	22.
	26.	6, 7.	Marc	10.	14, 16.
Rhuf.	3.	1, 2, 3, 4.	1 Cor.	7.	14.
	4.	11, 12, 13, 16.			

Yn ail, mae'r Ysgrythurau nefaf a fgrifennwyd iſſod, wedi addaw a rhag-ddangos mewn Ffordd o Brophwydoliaeth y byddai i Blant Pobl yr Arglwydd, Iddewon a Chenhedloedd dan y Testament Newydd, gael a mwynhau yr un rhodd a Rhagorfreintiau o hawl gyfammodol ag Aelodaeth eglwyſig, ag a gafodd Hâd ei Bobl fel y cyfryw, eu mwynhau cyn dyfodiad Crist, a phwy all ddiddymmu yr hyn a ganiattaodd Duw, neu roi'r celwydd noeth i gynnifer o Destynau o'r Ysgrythur?

Llyfr.	Pen.	Adnod.	Llyfr.	Pen.	Adnod.
Gen.	9.	27.	Aët.	3.	23.
Matt.	21.	41, 43.	Eſay	49.	22, 25.
Gen.	12.	3.		65.	23.

C

Eſay

18 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

Llyfr.	Pen.	Adnod.	Llyfr.	Pen.	Adnod.
Esay	66.	20, 21, 22, 23.	Salm	102.	26, 27, 28, gyda Heb. 1. 11, 12
	61.	1. 8, 9.			
Jer.	31.	1. 34.	Jer.	30.	9. 20.
	32.	38, 39. 40.	Gal.	4.	28.
Ezec.	37.	24, 25, 26, 27.	Gen.	17.	7. 9.
Zech.	10.	6, 7, 8, 9.			

Bydded i'r Prophwydoliaethau blaenorol gael eu hjawn ystyried, oblegid na's gall y rhai fy'n anghytuno lai na chyfaddef i fod llawer o honynt yn llefaru am y Cyfammod Newydd, y Cyfammod o Râs, fel ag yr oedd iw oruwchwiliaethu dan y *Testament Newydd*, ac y mae'r Plant, yr Hiliogaeth yn cael eu henwi yn eglur ynthynt hwy.

Yn drydydd, Fe wnaethpwyd ac fe bregethwyd cynnigiad yr Efengyl, i Iddewon a *Chenhedloedd*, ac i Deuluoedd fel y cyfryw, gan Grist a'i Apostolion; yr hyn oedd yn ol Cyfammod *Abraham*, a'r arfer flaenorol o ddychwelyd a derbyn Profelytiaid: Gwelwch y Testynau hyn.

Llyfr.	Pen.	Adnod.	Llyfr.	Pen.	Adnod.
Luc	10.	1. 5.	Luc	19.	9.
Aët.	10.	36, 37.	Aët.	11.	14.
	2.	39.		16.	31.
	3.	25, 26.			

Yn bedwarydd, Y mae'r Gwirionedd a ddadleuir drosto yn eglur oddiwrth y *Canlyniad*, yr hyn fydd yn ateb i'r Addewid; canys fel y pregethwyd yr Efengyl i Deuluoedd, fel y cyfryw, felly hi a gymmerodd afael ar, ac a ymdannodd trwy Deuluoedd cyfain: Gwelwch a chydmarwch y Testynau canlynol.

Llyfr.	Pen.	Adnod.	Llyfr.	Pen.	Adnod.
Joan	4.	53.	1 Cor.	1.	16.
Luc	19.	9.		16.	19.
Aët.	16.	14, 15. 31. 33.	Col.	4.	15.
	18.	8.	Philem.		2.
Rhuf.	16.	3, 5, 10, 11.	Eph.	1.	1 gyda pen. 6, 1, 4.
1 Cor.	7.	14.	2 Joan	1	

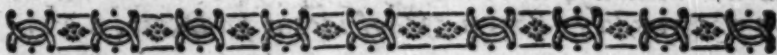
Oddiyma

Achos Babanod yn cael ei amddiffyn. 19

Oddiyma mae'n eglur, i'r Apostolion bregethu i Deuluoedd, hwy a ddyfgybliafant, ac a fedyddiafant Deuluoedd, yn ol *Gen.* xvii. *Exodus* xii. 48, 49. *Ezec.* xlvii. 22. ac yn ol holl gydrediad yr Ysgrythur.

Yn bummed, Mae'r Testynau canlynol yn profi i fod Babanod yn gymmwys i dderbyn, ac i fod mewn rhai o honynt Reddfau ac Egwyddorion Gras, Ffydd a Sancteiddrwydd. Cydmarwch yr Ysgrythurau.

<i>Llyfr.</i>	<i>Pen.</i>	<i>Adnod.</i>	<i>Llyfr.</i>	<i>Pen.</i>	<i>Adnod.</i>
Deut.	30.	6.	Esay	46.	3, 4.
Luc	1.	15, 41, 44.		65.	23.
Hof.	12.	3.	Mal.	2.	15.
Salm	8.	2.	Matt.	18.	2, 3, 4, 5, 6.
Matt.	21.	16.	Marc	9.	36, 42.
Salm	22.	9, 10.	Rhuf.	11.	16.
	71.	5, 6, 17.	1 Cor.	7.	14.
1 Sam.	1.	22 hyd y diwedd.	Eph.	6.	1, 4.
	2.	11, 18, 19.		1.	1.
Esay	59.	21.	Esay	54.	13.
	61.	8, 9.		44.	1, 2, 3, 4, 24.
			Jer.	1.	5.

P E N. III.

Gwrthddadl.

YR ydym ni, er Dyfodiad Crist dan y Cyfammod Newydd, y mae'r Hên Gyfammod wedi diflannu, &c. *Heb.* viii. 13.

Atteb. Ni niweidia hyn mo'n Babanod ni yn y mesfur lleiaf, oblegid eu bod hwy ynghyd a'u Rhieni yn y Cyfammod Newydd, fel y gweinidogaethwyd ef er Dyfodiad Crist, cyn helaethed ymhob Ffordd ag yr oedd Babanod gyda'u Rhieni yn y Cyfammod o'r blaen. *Wele, cyfodaf fy Llaw at y Cenhedloedd a dygant dy feibion yn eu breichiau, a'th ferched a ddygir ar eu hysgwyddau — A mi a achubaf dy Blant,* Esay xlix. 22, 25. Canys *Had* rhai bendigedig ydynt hwy a'u hep-

pil gyda hwynt, Esay lxxv. 23. Canys fel y saif ger fy mron y Nefoedd newydd a'r Ddaear newydd — felly y saif eich Had chwi a'ch Enw, Esay lxxvi. 22. Mi a wnaf Gyfammod tragwyddol a hwynt — eu Had hefyd a ad- waenir ym mysg y Genhedloedd a'u Hiliogaeth hwynt yng- hanol y Bobl; y rhai a'u gwelant a'u hadwaenant mae hwynt hwy yw'r Had a fendithiodd yr Arglwydd, Esay lxxi. 1. 8. 9. Hwy a wasanaethant yr Arglwydd eu Duw a Dafydd eu Brenhin (hynny yw Crist) yr hwn a gyfod- af fi iddynt, eu Meibion hefyd fyddant megis cynt, Jer. xxx. 9. 20. gyda Gal. iv. 8.

Yr amser hwnnw, medd yr Arglwydd, y byddaf Dduw i holl Deuluoedd Israel, a hwythau a fyddant yn Bobl i mi, Jer. 31. 34. A hwy a fyddant yn Bobl i mi, a min- nau fyddaf yn Dduw iddynt hwythau. A mi a roddaf iddynt un Galon, ac un Ffordd i'm hofni byth er lles iddynt ac iw Meibion ar eu hol, Jer. xxxii. 38, 39, 40. A'm Gwas Dafydd (hwn yw Crist) fydd Frenhin arnynt — hwy a'u Meibion a Meibion eu Meibion yn dragywydd; a Dafydd fy Ngwas (hwn yw Crist) fydd Dyryfsg iddynt yn dragywydd. Gwnaf hefyd a hwynt Gyfammod hedd, Cyfammod tragwyddol, a fydd â hwynt, a gosodaf hwynt, ac a'u hamlhaf, a rhoddaf fy nghyssegr yn eu mysg hwynt yn dragywydd — a mi a fyddaf iddynt yn Dduw, a hwy- thau a fyddant yn Bobl i mi, &c. Ezech. xxxvii. 24 hyd 28. Yr Addewid fydd i chwi ac i'ch Plant, Act. ii. 39.

Os nad yw Duw yn gwneuthur Cyfammod ag un Dyn, Teulu, Llwyth neu Eglwys, heb fod yn cyn- nwys y Plant gyda'u Rhieni yntho, fel y profwyd o'r blaen, yna nid yw i ddim Pwrpas i haeru ein bod dan y Cyfammod hwn neu'r Cyfammod accw.

Pan ydym yn darllen yn y Cyfammod hên neu'r Cyfammod newydd, nid ydym i feddwl wrth y cyntaf am Lyfrau'r Sgrythur a sgrifennwyd cyn Dyfodiad Crist, ac wrth yr olaf Llyfrau a sgrifennwyd yn ol Dy- fodiad Crist: Ni ddarfu i Grist ddiddymmu Sgrythurau 'r Hen Destament, er iddo ddiddymmu Cyfraith Lefi a'r Offeiriadaeth a gynhwyfid ynthynt, Heb. xii. 27. fydd yn dywedyd i ni fod rhai Pethau a ellid eu hysgwyd, ac i fod y rhei'ny wedi ei symmyd, ac i fod Pethau eraill na ellid eu hysgwyd, ac i fod y rhei'ny yn aros, a
mae

Achos Babanod yn cael ei amddiffyn. 21

mae i Cor. ii. 11. yn dywedyd am ryw beth a ddileuwyd, ac am ryw beth fydd yn aros.

Yn awr Cyfammod Duw ag Abraham a'i Hâd, Gen. xii. 3. a'r xv. 5. a'r xvii. 9. 10. yn cynnwys yr Hâd babanol yn eu Cenhedlaethau ni ysgwydwyd, ni ellid ei ysgwyd, ei symmud na'i ddileu, ond y mae yn aros etto, ac efe yw'r Cyfammod o Ras neu y Cyfammod newydd.

1. Oblegid, Fe'i gelwir yn *Gyfammod tragwyddol* trwy'r *Hen Destament* a'r *Newydd* (gwelwch y Sgrythurau dan y trydydd pen) ac ni ddywedir byth ei fod yn hên, yn feius, nag i'w dynnu ymaith.

2. Fe'i feilfaenwyd ar Ras yn unig heb Weithred-oedd, Rhuf. iv. 1. 5. 14, 15, 16. am hynny y Cyfammod o Ras ydyw.

3. Fe gadarnhawyd Cyfammod Duw ag Abraham, fel mae'n redeg oddiwrth y Rhieni i'r Plant, trwy *Lw Duw* a *Marwolaeth Crist*, yn Gyfammod tragwyddol, ac felly efe yw ein Efengyl ni, neu'r Cyfammod newydd, Heb. xii. 27. *Y Ffydd a roddwyd unwaith i'r Saint.*

1. Fe gadarnheir trwy Lŵ (fel y dengys y Sgrythurau hyn) ac am hynny y Cyfammod o Ras ydyw ac y mae yn anghyfnewidiol.

Llyfr.	Pen.	Adnod.	Llyfr.	Pen.	Adnod.
Gen.	22.	16, 17.	Gal.	3.	17.
Deut.	7.	6, 7, 8, 9.	Heb.	6.	13 hyd y 18.
1 Cron.	16.	13 hyd 18.	Ecsod.	32.	13.
Micah	7.	18, 19, 20.	Deut.	29.	11, 12, 13.
Salm	105.	6 hyd yr 11.		4.	31, 37.

2. Efe a gadarnhawyd gan *Grift* y *Gweinidog*, y *Gennad* a *Machniydd* y Cyfammod. Gwelwch y Tef-tynau fy'n canlyn.

Llyfr.	Pen.	Adnod.	Llyfr.	Pen.	Adnod.
Rhuf.	15.	8, 9.	Luc	1.	54. 59. hyd y 74
Mal.	3.	1.	Heb.	8.	6 gyda'r 10 adn.
Dan.	9.	27.		13.	20 gyda Gen. 17. 7
2 Cor.	1.	20.		9.	15, 16, 17.

Mae'n

22 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

Mae'n eglur oddiwrth yr Ysgrythurau hyn a gydmawyd mae'r un a'r unrhyw Gyfammod a gadarnhawyd trwy Lŵ Duw a chan Grist ydyw. Am hynny,

4. Y Cyfammod a gadarnhaodd Crist trwy ei Waed oedd y *Cyfammod o Ras*; a'r Cyfammod a gadarnhaodd Crist trwy ei Waed, yr *unrhyw Gyfammod* a gadarnhaodd Duw trwy ei Lŵ oedd, a *hwnnw* oedd y Cyfammod a wnaeth Duw ag *Abraham*, Gal. iii. 17. Am hynny y Cyfammod Gras, neu'r Cyfammod Newydd, oedd y *Cyfammod a wnaeth Duw ag Abraham*.

5. Y Cyfammod Gras, neu'r Cyfammod Newydd, yw Cyfammod Duw ag *Abraham*, Gen. xvii. 7, &c. oblegid y geiriau hyn [*ag i'th Had*] ydynt wir eiriau y Cyfammod hwn, a gymmawysir at Grist dirgelaidd sef Eglwys Crist, Gal. iii. 14. 16.

6. Cyfammod o Ras, neu'r Cyfammod Newydd, oedd y Cyfammod hwn; oblegid yr oedd yr Enwaediad yn arwydd ac yn fêl o hono, Gen. xvii. 9. 11. ac yr oedd hefyd yn arwydd o Enwaediad y Galon, Deut. x. 15. 16. a'r xxx. 6. Rhuf. ii. 28, 29. Ezec. xlv. 9. Jer. iv. 4. Ac yn infel Cyfiawnder y Ffydd, Rhuf. iv. 11. Yn infel y Cyfiawnder hwnnw a gyfrifir i'r Crediniol, fel mae'n eglur oddiwrth y rhan olaf o'r adnod. A'r ddau Beth hyn ag yr oedd yr Enwaediad yn arwydd ac yn infel o'honynt, dwy Fendith fawr y Cyfammod o-Ras ydynt.

7. Y Cyfammod a wnaeth Duw ag *Abraham* a adfywiwyd a gadarnhawyd a bregethwyd yn y Testament Newydd i Idderwon a Chenhedloedd, a hynny gan Grist ei hun a'i Apostolion (fel y caf dangos yn ol llaw) am hynny y Cyfammod o Ras neu'r Cyfammod Newydd ydyw.

8. Mae'r Bendithion a addewir yn y Cyfammod hwn yn dangos yn eglur mae'r Cyfammod o Ras, neu'r Cyfammod newydd ydyw. Mi gaf ddangos hynny mewn pump o'r rhai pennaf o'honynt, sef Crist Jesu'r Jachawdwr, a Jechydwriaeth trwyddo ef, yr Ysbryd Glan y Sancteiddydd a Sancteiddhâd, Maddeuant Pechod, Adgyfodiad y Corph, a'r Nefoedd ei hun; efe a addawyd y rhai hyn eu gid yn Nghyfammod Duw ag *Abraham*. Er o bosibl, ni enwir

hwynt

Achos Babanod yn cael ei amddiffyn. 23

hwynt hwy eu gid yn bennodol ac yn neilltuol, etto yr oeddynt oll wedi eu hystyried a'u cynnwys yn y Cyfammod hwnnw. Mae'r geiriau a 'sgrifennwyd, *Gen. xvii. 7.* mor fawr, cyflawn a chynnwysfawr, fel nad yw'r Addewidion canlynol a neilltuol trwy'r Hen Destament a'r Newydd, ond eu hagoryd, eu heglurhau a'u hadfywio i ni.

1. Duw yn anfon ei Fab i'r Byd i fod yn *Jachawdwr* ac yn *Waredwr* ei Bobl, eu *Hjechydwr*iaeth a'u *Prynedigaeth* hwy trwyddo ef, *oedd y cyflawniad o'r hyn a ddywedodd efe wrth Abraham a'i Had yn dragwydd, y Drugaredd addewedig yn, a'r Coffadwriaeth o'i Sanctaidd Gyfammod, a'i Lw i Abraham, &c. Luc i. 54, 55. 68. hyd y 75. Act. xiii. 32. 33.*

2. Fe addawyd yr *Ysbryd y Sancteiddyd* a *Sancteiddhâd* yn Nghyfammod Duw ag *Abraham, Gal. iii. 14. Act. ii. 38. 39. gyda pen. iii. 25. adnod. Esay lix. 21. gyda Rhuf. xi. 26, 27, 28. Esay xlv. 3. Deut. xxx. 6. Mic. vii. 19, 20. Luc i. 72, 73, 74, 75.*

3. Gwaith Duw yn *ymhyfrydu mewn Drugaredd, yn tosturio, yn maddeu, yn myned heibio, yn darostwng, ac yn bwrw anwireddau, troseddiadau a phechodau ei Bobl i ddyfnderoedd y Mor. Cyflawniad o'r Gwirionedd a'r Drugaredd a addawyd i'r Tadau trwy Lw, i Abraham, &c. ydynt eu gid, yn y Cyfammod hwn, Mic. vii. 18. 19. 20. Luc i. 72. 73. 77. 78. Os nid y Cyfammod Gras, y Cyfammod Newydd yw'r hwn fy'n addaw hyn oll, attolwg beth ydyw? Pan bechodd Eglwys Israel, ac ennynodd Llid yr Arglwydd yn eu herbyn, yna Moses cyscod o Grist yn eiriol drostynt, a ddadleuodd y Cyfammod hwn o eiddo'r Tadau, a'r Arglwydd a'i gwrandawodd ef, ac a drodd oddiwrth an-gerdd ei ddigofaint, *Ecsod. xxxii. 11 i'r 14. Gwelwch hefyd Salm cvi. 45.**

4. Ymae gwaith Duw yn addaw ei hun, *Gen. xvii. 7. i fod yn Dduw i'w bobl mewn Cyfammod tragwyddol, yn cynnwys Addewid o'r Adgyfodiad a Bywyd tragwyddol, Gen. xvii. 7. wedi ei gydmaru a Heb. xi. 16. Luc xx. 37, 38. Act. xxvi. 6, 7, 8.*

5. Fe addawyd y Nefoedd ei hun, yn y Cyfammod
hwn.

24 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

hwn dan y cysgod o *Ganaan*, fel mae'n eglur wrth gydmaru, *Gen.* xvii. 7, 8. â *Heb.* xi. 8. i'r 17.

Yn awr y Cyfammod hwnnw (yn yr hwn y mae Duw yn addaw Crist yn Jachawdwr a Jechydwriaeth trwyddo i ddyn fyrthiedig; yr Ysbryd Glan y Sanct-eiddiwr a Sancteiddhâd, Maddeuant Pechod, yr Ad-cyfodiad, a'r Nefoedd ei hun) y Cyfammod o Râs, y Cyfammod newydd ydyw: ond 'fe addawyd y rhai'n eu gid yn Nghyfammod Duw ag *Abraham*, am hynny y Cyfammod o Râs, y Cyfammod newydd ydyw'r Cyfammod hwnnw.

Gwrthddadl. (medd rhai) Ni all y Cyfammod a wnaeth Duw ag *Abraham* fod yn Gyfammod o Râs neu'r Cyfammod newydd, oblegid gwlad *Canaan* a addawyd yn y Cyfammod hwnnw i *Abraham* a'i Hâd yn Feddiant; nid ofnant, am hynny haeru mae *Cyfammod cnawdol* ydyw, yn addaw *Etifeddiaeth* ddacarol. Ie, rhai o honynt a ddywedant yn ddi arbed, er yn ddigon anwybodus, mae y *Cyfammod o weithredoedd* a wnaeth Duw ag *Abraham*, ac a'i Hâd, *Gen.* xvii. 7, &c. a thrwy'r hwn y mwynhasant *Ganaan*.

Atteb. Nid y Cyfammod o Weithredoedd oedd yr hwn a wnaeth Duw ag *Abraham*, *Gen.* xvii. oblegid (1.) Mae'r Arglwydd trwy'r Apostol yn gwadu yn eglur fod yr Addewid i *Abraham* ac i'w Hâd trwy'r Ddeddf, *Rhuf.* iv. 13. (2.) Fe ryddhawyd *Abraham* er ys talm o amser cyn hyn oddiwrth y Cyfammod o Weithredoedd, ac fe'i cyfiawnhawyd trwy Râs trwy Gyfiawnder cyfrifol, *Gen.* xv. 6. *Rhuf.* iv. 1, 2, 3, 4, 5, 9, 10, 11. (3.) Ammod y Cyfammod o Weithredoedd oedd Ufudd-dod personol a pherffaith, ond cyflawnu hyn ni ddarfu ac ni's gall'sai *Abraham* na'i Had (oddieithr y *Jesu* sanctaidd) am hynny ni ddarfu iddynt twynhau *Canaan* trwy'r Cyfammod o Weithredoedd. (4.) Nid yw Cyfammod Duw ag *Abraham* chwaith, *Gen.* xvii. 7. &c. yn wahanol mewn natur oddiwrth Gyfammod Duw ag ef yn y pennodau blaenorol, ac yn y rhan flaenaf o'r bennod hon, ond yn hytrach helaethach Eglurhad a chadarnhad o hono; canys nid yw Duw yn dywedyd yma, *Mi a wnaf* Gyfammod, llai o lawer *Cyfammod*

fammod arall, ond Mi a gadarnhaf Ff Nghysfammod, &c. Nid oedd y Cyfammod hwn o Weithredoedd yn gnawdol, ond yn Gyfammod o Râs, y Cyfammod newydd (pa mor gnawdol bynnag y meddwl neu y llefara rhai am dano). Oblegid,

9. Mae Duw yn y Cyfammod hwn yn addo ei hun i fod yn Dduw i Abraham a'i Hâd, yr hon yw Addewid fawr y Bibl, ag fydd yn crynhoi ac yn cynnwys yr holl Addewidion eraill: ond a ydyw Duw yn rhoi ei hun i neb dynion er y cwmp, i fod yn Dduw iddynt mewn unrhyw Gyfammod oddieithr yn y Cyfammod o Ras trwy Gyfryngwr? Ac i fod Duw yn Dduw i unrhyw Bobl mewn ffordd o Gyfammod ac iddo ef eu cymmeryd hwy yn Bobl iddo ei hun yw'r mwyaf, ie, y Swm a'r Sylwedd ydyw o bob Bendithion ysbrydol; ac yn ddiau, y mae yn anfeidrol mwy yn yr Addewid o Dduw ei hun i'w gyfenwi yn Gyfammod o Ras, nag all fod yn yr Addewid o Ganaan, i'w gyfenwi yn Addewid neu yn Gyfammod cnawdol.

2. Mae'r Gwrthddadl yn cynnwys Cyfeiliornad tra anghysurus i bawb sy'n ei ddal, sef nad yw pethau da yr Bywyd hwn, yn Fendithion y Cyfammod newydd i bobl Dduw yn wrthwyneb i Salm cxi. 5. Hof. ii. 18, 19, 20, 23. i Tim. iv. 8. Rhuf. viii. 32. i Cor. iii. 22. Matt. vi. 31, 32, 33. Esay lxxv. 17. 21 hyd y 25. (i adael heibio Destynau eraill), Mae'n eglur oddiwrth y rhai'n, i fod Pethau da amferol wedi ac yn cael eu haddo, a'u rhoi i Bobl Dduw fel Bendithion y Cyfammod newydd o flaen ac ar ol dyfodiad Crist yn y cnawd: Am hynny a ydyw'r Cyfammod a'r Addewidion yn y Testynau hyn yn gnawdol? neu o Weithredoedd? Ac nid o Ras Rhad?

A chan fod holl Bethau da y Bywyd hwn yn cael eu rhoi a'u haddo fel hyn, pa ham nad Gwlad Canaan hefyd? Pa ham y mae dynion yn meddwl am Gyfammod arall gwahanol oddiwrth hwn? Mae'n eglur hefyd fod yr Addewid o Ganaan ei hun, yn Addewid y Gyfammod newydd. Oblegid,

3. Fe ddywedir yn bennodol fod yr Addewid y byddai Abraham yn etifedd y Byd, (hynny yw o Ganaan) iddo ef a'i Had trwy Gyfiawnder Ffydd, Rhuf. iv. 13.

26 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

4. Fe addawyd ac fe roddwyd *Canaan* a'i Phethau da yn yr unrhyw Gyfammod, yn yr hwn fe addawodd Duw ei hun i fod yn Dduw i Abraham a'i Had; yn yr un rhyw Gyfammod yr addawodd efe roi *Calon newydd*, ac *Ysbryd newydd*, i gymmeryd ymaith y *Galen garreg* ac i roddi *Calon o Gig*, i roddi ei *Ysbryd o'u mewn*, a'u glanhau oddiwrth eu *Pechod*, &c. *Ezec.* xxxvi. 25 hyd y 36. a'r xxxvii. 23 hyd y 28. *Jer.* xxxii. 37 hyd y 42. *Ezec.* xi. 17, 18, 19.—*Jer.* xxiv. 7, 8. Cydmarwch yr Ysgrythurau hyn a *Gen.* xvii. 7, 8. a *Salm* cv. 6 hyd yr 11. Ond y Cyfammod o Ras, y Cyfammod newydd ydoedd yr hwn oedd yn addaw ac yn rhoddi hawl yn Nuw, fel eu Duw hwy, *Calon newydd*, *Ysbryd newydd*, &c. am hynny y Cyfammod o Ras, y Cyfammod newydd ydoedd yr hwn oedd yn addaw, ac yn rhoi *Canaan* a'u Phethau da yn etifeddiaeth i Abraham a'i Had.

5. Nid fel bendith dymhorol yr addawyd *Canaan* yn Nghyfammod Duw ag Abraham a'i Had, ond fel cysgod o'r Nefoedd, ac fe addawyd y Nefoedd ei hun dan y *Ganaan* honno fel cysgod o honi, yn y Cyfammod hwnnw i Abraham a'i Had yn *feddiant tragwyddol*. Ac ar y cyfrif hwnnw y dywedir *nid cywilydd gan Dduw ei alw yn Dduw iddynt hwy*, *Heb.* xi. 16. Oddiwrth hyn (yn gyftal ac oddiwrth y Rhesyddiau o'r blaen) y profir tu hwnt i bob gwrthddywediad mae'r Cyfammod o Ras yw Cyfammod Duw ag Abraham a'i Had, *Gen.* xvii. 7, 8, &c. oblegid y Nefoedd dan y cysgod o *Ganaan* a addawyd gan Dduw ac a *ddisgwiliwyd* am dani gan Ffydd ei Bobl yn y Cyfammod hwnnw, fel y mae yn eglur oddiwrth *Heb.* xi. 8 hyd y 17. Gwelwch hefyd y drydedd a'r bedwaredd Bennodau lle y gwneir eu gorphwysfa yn *Nghanaan*, yn gyfod o'r orphwysfa Efangylaidd trwy Ffydd; oblegid rhaid i'r Cyfammod hwnnw o eiddo Duw fy yn addaw'r Nefoedd i Ddynion pechadurus yn Feddiant tragwyddol fod o gyfoethog, rhydd a phur Ras trwy Gyfryngwr. Felly, mae'r Addewid o *Ganaan* o'i hjawn ddeall yn brawf eglur a chyflawn dros, yn lle bod yn wir *Wrthddadl yn erbyn* fod Cyfammod Abraham yn Cyfammod o Ras. Ac er nad yw pobl Dduw yn

yn awr yn mwynhau Llaeth a Mêl Canaan ddaearol, etto maent yn mwynhau Llaeth a Mêl yr Addewid ei hun: hynny yw, y bydd Duw yn Dduw i'r Ffyddloniaid ac i'w Had, ac y rhydd efe Ganaan nesol iddynt. Ac fel yr addawyd y Nefoedd yn Nghyfammod Abraham, felly y gelwir hi yn *Fynwes Abraham*, Luc xvi. 22.

10. Fe adnewyddir Cyfammod Duw ag Abraham, Gen. xvii. 7, &c. i Eglwys Israel, yn Wŷr, Gwragedd, a Phlant, Deut. xxix. 10 hyd y 13. lle y dywedir mor helaethed ag mor wirioneddol am y rhai bychain, ac am eu Rhieni, y byddai iddynt fyned dan Gyfammod yr Arglwydd eu Duw, a than ei gyngrair ef yr hwn a wna'r Arglwydd eu Duw a hwynt y dydd hwnnw, i'w sicrhau y dydd hwnnw yn bobl iddo ei hun fel y tyngodd wrth eu Tadau, wrth Abraham, &c. (cydmarwch Heb. vi. 17, 18.) Yma gwelwn Gyfammod Duw ag Abraham yn cynnwys rhai bychain yn hir ar ol marw Abraham; a Duw yn cymmeryd rhai bychain gyda'u Rhieni mewn Cyfammod iddo ei hun, i fod yn Dduw iddynt mewn oesoedd canlynol, a hwy i fod yn Bobl iddo ef yw cyflawniad yr hyn a dyngodd wrth y Tadau i Abraham, &c. Gwelwch Deut. iv. 31. 37.

Swm y Cyfammod yn Gen. xvii. 7. ac yma yn Deut. xxix. yw, y bydd Duw, yn Dduw iddynt hwy yn ei Berfonau, ei Briodolaethau, ei Weithredoedd, &c. ac y byddant hwythau yn Bobl iddo ef.

Dymma ddidwyll *Faith y Cyfammod newydd* (fel y gwelir trwy'r holl Fibl). Oblegid yn gyffredinol, lle y crybwyllir am y *Cyfammod newydd*, fe ail adroddir y Geiriau hyn, *Cyfammod Duw ag Abraham* y gwir *Sylwedd* o'r cwbl; fel y dywed Mr. Cotton y geiriau hynny, Gen. xvii. 7. Erthyglau y Cyfammod Gras ydynt. Gwelwch yr Ysgrythurau hyn:

28 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

Llyfr.	Pen.	Adnod.	Llyfr.	Pen.	Adnod.
Gen.	17.	7.	Ezec.	14.	11.
Deut.	29.	11, 12, 13, 29.		36.	25 hyd y. 29.
Jer.	32.	38, 39, 40.		37.	23 hyd y diw.
Heb.	3.	8, 10.	2 Cor.	6.	16.
Deut.	7.	6, 7, 8, 9.	Lef.	26.	11, 12.
Jer.	30.	9, 10, 19, 20	Dat.	21.	3.
	31.	1, 3, 34, 22	Hof.	2.	23.
2 Sam.	7.	23, 24.	Rhuf.	9.	25, 26.
Jer.	24.	7.	1 Pedr	2.	10.
Ezec.	11.	19, 20.			

Dyma'r Cyfammod o'r Addewid a wnaed i Abraham, Gen. xvii. ac a adnewyddwyd i Israel, Deut. xxix. ac a ailadroddir mor fynych trwy'r Bibl. Fe wnaethpwyd y Cyfammod hwn ag Abraham bedwar Can mlynedd o flaen gwneuthur y Cyfammod yn Horeb holl Israel, pan ddaethant i fynu o'r Aipht. Ac am hynny ni ddaeth Hawl gyfammodol ac Aelodaeth Eglwyfig Plant, &c. i mewn gyda Chyfammod Horeb, ac nid oedd yn briodol iddo : ag am hynny ni ddarfu i ddiddymiad Cyfammod Horeb, ac ni's gallfai ddi-ddymu Hawl gyfammodol ac aelodaeth Eglwys Plant, &c. y rhai nid oeddynt ofodiadau Seremoniau neu gyfcodau Lefiaidd, mwy nag yr oedd Hawl gyfammodol Aelodaeth Eglwyfig rhai mewn oedran felly.

Yr oedd y ddau Gyfammod hyn (hwnnw ag Abraham, a'r un yn Horeb) yn y Sylwedd pennaf o honnynt yr un a'r unrhyw Gyfammod o Ras, hynny yw, Jechydwriaeth trwy Grift. Fel y dengys yr Ysgrythurau hyn :

Llyfr.	Pen.	Adnod.	Llyfr.	Pen.	Adnod.
Ecsod.	24.	8.	Aet.	15.	11.
	34.	6, 7.	Hag.	2.	5.
Heb.	7.	18, 19.	Ecsod.	19.	5, 6. }
Lef.	26.	11, 12.	1 Pedr	2.	9. }
2 Cor.	6.	16.	Ecsod.	20.	6.
Dat.	21.	3.	Luc	24.	26, 27.
1 Cor.	10.	1, 2, 3, 4.	Heb.	9.	5, 17, 15, 18,
Heb.	3.	15, 16.			19, 22, 23.
	4.	2.	Aet.	7.	37, 38.

Etto

Achos Babanod yn cael ei amddiffyn. 29

Etto yr oeddynt yn ddau Gyfammod gwahanol o ran y Weinidogaeth allanol o honynt. Gwelwch yr Yf-grythurau hyn;

Llyfr.	Pen.	Adnod.	Llyfr.	Pen.	Adnod.
Ecfod.	34.	27.	Gal.	3.	9, 14, 17, 18,
Déut.	5.	2, 3.			24, 29.
	29.	1, 10, 12, 13.		4.	28.
Lef.	26.	42, 45, 46.	Heb.	7.	5, 6, 11, 12, 20,
Joan	7.	22. }			21, 22.
Aët.	7.	8. }	Eph.	2.	12, 13. }
Jer.	31.	31, 32, 33.		3.	6. }
Heb.	3.	8, 9, 10.			Eph. 3. 14, 15.

Fel y gwahaniaethir y ddau Gyfammod hyn yn y Sgrythurau Sanctaidd, felly y naill sef Cyfammod Duw ag Abraham a gadarnhawyd yn a chan Grift. Yn (2.) a'r llall sef y Cyfammod a wnaeth efe ag *Israel* yn *Horeb* (trwy'r hwn y gwnaed hwy yn Eglwys wladwriaethol dan un Arch-offeiriadaeth) a ddiddymwyd gan Grift.

Fe fydd y Gwirioneddau mawrion hyn yn eglur wrth gyddaru Heb. vi. 13 hyd y 19 gyda'r Testynau hyn, — Ecfod. xxxii. 13, 14. Salm cv. 6, 8, 9, 10. Mic. vii. 18, 19, 20. Heb. vii. 6. ac eilwaith cyddarwch Heb. vi. 13. hyd y 19. a Heb. vii. 6. â Heb. vii. 5, 11, 12, 20, 21.

1. Y mae, pa beth bynnag a gadarnhawyd trwy Lw Duw yn anghyfnawidiol ac ni ellir ei newid.

2. Fe gadarnhawyd Addewid Duw i Abraham, ac Offeiriadaeth Crist yn ol Urdd *Melchisedec* trwy Lw Duw: Am hynny y mae Cyfammod Abraham ac Offeiriadaeth Crist (yr hwn yw y Machniydd o hono) eill denoedd yn sefydlog ac yn anghyfnawidiol, ac fe ddywedir yn wir eu bod eill deuoedd yn dragwyddol, ie, gan yr hwn fydd Wirionedd ei hun, *Gen.* xvii. 7. *Salm* cx. 4.

3. Fe allefid, ac fe gyfnawidiwyd Offeiriadaeth *Aaron* yr hon a wnaethpwyd heb Lw; a chan fod yr Offeiriadaeth wedi ei Chyfnawid, angenrhaid yw bod cyfnawid ar y Gyfraith hefyd; ond *Abraham* tel wedi derbyn

30 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

byn yr Addewidion, a fendithiwyd gan Offeiriad o Urdd pa un y daeth Crist, yr hon Urdd nid oedd i'w chyfnewid; ac am hynny yr oedd yn angenrhaid na chyfnewidid yr Addewidion.

4. Fel y byddai i'r Llw hwn o eiddo Duw er Cadarnhad o'i addewid i Abraham derfynu pob ymrysson ymhlith etifeddion yr addewid, yn erbyn y Gwirionedd neu'r parhâd o hono.

A'r Gyfraith hon, neu Gyfammod Mynydd Horeb (yr hon a chwanegwyd dros amser at yr Addewid) yr hon a elwir yr *hen Gyfammod* a gymmerwyd ymaith gan *Grist*, oblegid ei fod yn *dadfeilio*, yn *heneiddio*, ac yn barod i ddiflannu, *Heb. viii. 13.* i'r gwrthwyneb. Fe elwir Cyfammod Duw ag Abraham yn Gyfammod newydd, oblegid ni *ddadfeilia*, ni *heneiddia*, ac ni *ddi-flanna* byth.

Mai Cyfraith neu Gyfammod Horeb yn unig a wneir yn hên, *Heb. viii. 13.* fydd eglur oddiwrth y Testynau hyn (ymhlith amryw eraill) ac felly fe ddywedir yn fynych ei fod yn hên, yn feius, yn yscwydedig, yn ddi-flannedig, yn symmudedig neu i'w dynnu ymaith.

Llyfr.	Pen.	Adnod.	Llyfr.	Pen.	Adnod.
Heb.	7.	5. 11, 12.	Heb.	10.	1 hyd y 9.
	8.	5 hyd y diwedd		12.	18, 25, 26, 27.
	9.	1 hyd y 25.	2 Cor.	3.	11, 13.

Gocheliad. Lle gwahaniaethir y Cyfammod hwn yn Horeb oddiwrth Gyfammod Abraham, a lle y dywedir ei fod yn heneiddio, yn diflannu, yn cael ei ddiddymu, &c. 1. Yr ydym i'w ddeall (nid am yr holl Bethau a draddodwyd yn Horeb,) ond mewn perthynas i *felldith* a *gallu condemnio*l y Gyfraith; yr hon mewn perthynas i'r Crediniol a dynnwyd ymaith gan *Grist*.

(2.) Mewn perthynas i'r Offeiriadaeth *Lefiaidd*, a'r Offrymmau ffurfiol a chyscodol, yr Aberthau, y Seremonïau, y gwasanaeth a'r Ordinhadau perthynol; pob Addoliad a Gwasanaeth Pabell a Theml, a'r hyn oedd y cyfryw yn briodol; ac felly y rhai'n eu gid a gyflawnwyd yn, ac a ddiddymwyd gan *Grist*, fel sylwedd y cysgodau.

(3.) Yr

(3.) Yr ydym i'w ddeall, fel yr oedd yn *scrifen-law* yr *Ordinhadau* yr hon oedd i'n *herbyn ni*, ac yn *wrthwyneb i ni*, felly fe'i cymmerodd hi oddiar y ffordd gan ei hoelio hi wrth y Groes, *Col. ii. 14.*

(4.) Yr ydym i'w ddeall fel yr oedd yn *ganol-fur* y *Gwahaniaeth* rhwng yr *Iddew* a'r *Cenedl* ddyn, ac felly fe dileuwyd gan *Grist*, *Eph. ii.*

(5.) Yr ydym i'w ddeall, fel yr oedd yn *Wasanaeth* llwythog yn *jau caethiwed*, ac felly fe'u rhyddhair ac fe'u gwaredir oddiwrtho gan *Grist*, *Gal. v. 1.*

Ond mewn perthynas i *Addewidion* rhad a grasol Duw, i'w bobl yn *Israelliaid* ac yn *Broselytiaid*, i fod yn *Dduw* iddynt hwy a'u *Had*, ac i'w cymmeryd hwy yn *Bobl* iddo ei hun (pa *Addewidion* oeddynt i'w cofleidio trwy *Ffydd*) ac hefyd mewn perthynas i'r *deg Gorchymmyu*, yn llaw *Crist*, i'w dilyn fel rheol *Bywyd* er 'sgrifennu y rhai'n yn Nghyfammud *Mynydd Horeb*: Etto fel nad oeddynt yn briodol iddo, felly ni chymmerwyd hwynt ymaith gydag ef, ond y maent yn aros etto, gan eu bod yn *bethau ni ysgydwyd*, *ni ellyd eu hyfgywyd*, na'u symmud fel y symmudwyd yr *Offeiriadaeth Lefiaidd* a'r *Gyfraith* seremoniol, *Heb. xii. 27.* ond y maent yn aros yr un mewn sylwedd yn awr ac yr oeddent o *flaen a than* *Gyfraith Lefi*; ni heneiddia y rhai'n byth, ni ddiplannant fel y lleill, *Heb. viii. 13.* *Cydmawrch Lef. xxvi. 11, 12.* a'r *2 Cor. vi. 16.* *Dad. xxi. 3.* a *Ecsod. xix. 5, 6.* a *1 Pedr ii. 9.*

Pa beth a all fod yn eglurach allan o *Air Duw* na hyn i fod *Addewidion Duw*, ei fod ef yn *Dduw* i'w *Bobl* a'u *Had* yn *Fraint* ac yn *Fendith* ryfeddol iddynt o *flaen* dyfodiad *Crist*. A ddaeth ein *Harglwydd* bendigedig i alw 'nol a chymmeryd ymaith yr *Addewidion* a *Rhagorfreintiau gwerthfawr* oddiwrth ei *Bobl*? Na ddo (na atto *Duw* i'r cyfryw *Feddwl feddiannu* y rhei'ny sy'n caru ein *Harglwydd Jesu* mewn *purdeb*).

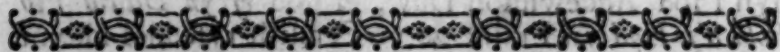
Efe a ddaeth i gymmeryd yr hyn oedd *feius* ymaith oddiwrth ei *Bobl*, yr hyn oedd yn *jau caethiwed*, yn *ganol-fur* y *gwahaniaeth* a'r *scrifen-law*, &c. yr hyn oedd yn ein *herbyn ni* yn *wrthwyneb i ni*. A pha beth a wnaeth efe a'r *Addewidion*, oedd ar ein rhan ni, ac yn hoff gennym ni? Fe wnaethpwyd *Jesu Grist* yn
weinidog

32 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

weinidog yr Enwaediad er mwyn Gwirionedd Duw, er mwyn cadarnhau'r Addewidion a wnaethpwyd i'r Tadau, &c. Rhuf. xv. 8. mae holl Addewidion Duw yntho ef yn ie ac yntho ef yn Amen, er gogoniant i Dduw, 1 Cor. i. 20.

Y mae'r croes-feddwl yn rhoi y blaenoriaeth i *Fofes* y Gwas, uwchlaw Crist y *Mab* yn yr ystyriaeth hyn: canys dan *Fofes* yr oedd y Ffyddloniaid a'u Hâd gyd â hwynt yn yr Eglwys, yn y *Cyfammod*, ac yn cyfrannogi o'r arwydd o *honor*: yr hyn oll a nacceir i blant yn awr yn ol dyfodiad Crist a'i ddioddefiadau. Yr hyn fydd gymmaint ag i ddywedyd i *Fofes* i ganiattau a pharhau *Addewidion* a *Rhagorfreintiau* mwy helaeth a chysurus i Bobl Dduw nag a ganiattaodd Crist ei hun; ie, i Grist gymmeryd ymaith un o'r bendithion a'r rhagorfreintiau goreu, a mwya dewisol ag oedd ganddynt o'r blaen dan *Fofes*; ond yn sicr nid felly y mae, oblegid rhaid i *Grist flaenori ymhob peth*; i'r hwn y byddo'r Gogoniant yn oes oesoedd.

Oddiwrth yr hyn a ddywedpwyd eisoes, gobeithiaf fod yn eglur, na chymmerodd Crist ymaith *neb*, pan ddaeth, ond fe a gadarnhaodd ac fe barhaodd yr holl addewidion a'r rhagorfreintiau iw Bobl a'u Hâd; y rhai a twynhaodd Pobl Dduw fel y cyfryw, o flaen ei ddyfodiad a'i ddioddefiadau ef, yn *Israeliad* ac yn *Brofelytiaid*. Nid yw *Addewidion Duw yn ie a nage*, ond yn ie ac yn Amen. 2 Cor. i. 20. Rhuf. xv. 4, 8, 10

P E N. IV.

Gwrthddadl.

I Abraham ac iw Had y gwnaethpwyd yr addewidion. Nid yw yn dywedyd, ac i'th hadau megis llawer ond megis UN, ac i'th Had di yr hwn yw Crist, Gal. iii. 16. Am hynny, medd rhai, yr holl addewidion a wnaethpwyd i Had Abraham, i Grist yn unig yn bersonol y gwnaed hwynt, efe yn unig yw'r Had hwnnw i'r hwn y gwnaed yr holl Addewidion.

Atteb.

Atteb. 1. Pwy gan hynny oedd *Had Abraham*, i'r rhai y gwnaed yr Addewidion *hyn* ag oedd yn addaw Dyfodiad Crist yn y Cnawd iw prynu a'u hachub hwy? oblegid fe addawyd Crist ei hun i *Had Abraham* mewn lliaws o destynau, *Luc* i. 70. Ac yr oedd Gwaith Duw yn anfon ei Fab i'r Byd iw prynu a'u hachub hwy, yn gyflawniad a chwblhad o'r addewidion *hyn* a wnaed iddynt hwy, *Luc* i. 70. 71, 72. *Act.* xiii. 32, 33. Fe wnaed yr Addewidion i'r Tadau, a hwy a gadarnhawyd gan Grist, *Rhuf.* xv. 8. *Gal.* iii. 17. 2 *Cor.* i. 20. *Act.* xxvi. 6, 7.

2. Os na wnaed yr Addewidion i neb o *Hâd Abraham* ond *Crist yn bersonol*, yna nid oeddent i *Eglwys Israhel*, mwy nag i'r Eglwys gristionogol, er hynny fe fwynhaodd y cyntaf y Rhagorfreintiau a ddadleuir drostynt yn awr, felly y gall yr ail er y Gwrthddadl hwn.

3. Y mae'r Gwrthddadl nid yn unig yn erbyn holl amcan y Scrythur, ond hefyd yn erbyn Geiriau pen-nodol yr Addewid neu'r Cyfammod ei hun, *Gen.* xvii. 7. y rhai sydd i *Hâd Abraham* yn eu *Cenhedlaethau*, am hynny y mae i lawer o Bersonau. Ie, fe gymhwyfir yr Addewidion a wneir i *Had Abraham*, attynt yn eu hamrywiol *Genhedlaethau*, megis wedi eu gwneuthur iddynt hwy. Gwel. *Deut.* xxix. 13. *Ecfod.* xxxii. 12, 13, 14. *Deut.* x. 15. 22. *Salm* cv. 6. 8. 9. 10. *Ecfod.* ii. 22. 24. 25. *Luc* i. 54. 55. *Act.* iii. 25. a'r ii. 39. gyda *Mic.* vii. 18. 19. 20. *Act.* xiii. 32. 33. *Deut.* vii. 6 hyd y 9.

4. Y mae'r Gwrthddadl hwn, ac a amcenir yn erbyn *Hâd* y Ffyddloniaid, yn gymmaint yn erbyn y Credinwyr eu hunain, ag ydyw yn erbyn eu Plant: canys os nad ydyw'r Addewidion i neb ond *Crist yn Bersonol*, yna nid ydynt i Rien crediniol nag i'w Plant. Gwelwch a thosturiwch wrth *Zêl* y cyfryw *Bersonau* yn erbyn eu Babanod, y rhai a gaeant eu hunain allan o'r Addewidion, yn hytrach nag y goddefant i'w Plant gael eu cynnwys ynddynt.

5. Ni ddylai dynion lynu wrth y *Llythyren* yn erbyn y *Meddwl*; ac felly gŵyr droi geiriau Testyn neillduol i ddehongliad priod (fel y mae'r Gwrthddadl yn gwneuthur)

34 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

thur) neu i ystyr wrthwynebol i amcan a diben y cyddestyn, ac yn erbyn ystyr a meddwl cynganedd cydgordiol yr Ysgrhythur, 2 *Pedr* i. 20. Yr hyn beth fydd yn fynych, os nid yn wastadol yr achos o'r camgymeriadau, a'r cyfeiliornadau fydd ym mysg y rhei'nny sy'n credu, ac yn glynw wrth y Sgrythur fel eu Rheol: fel yr ymddengys yn hawdd oddiwrth yr adnodau o flaen ac ar ol y Testyn.

Mewn perthynas i'r Geiriau [*Hâd* a *Hâdau*] trwy'r Ysgrhythurau; pan y dywedir am lawer o'r un fath neu ryw; yna fe arferir y gair *Hâd* i'w gosod allan nid *Hâdau*. *Gen.* xvii. 7, 8, 9, 10. 12. *Deut.* x. 15. *Gen.* xlviii. 19. a'r xvi. 10. 2 *Bren.* xvii. 20. 2 *Cron.* xx. 7. *Esth.* ix. 27. 31. *Salm* xxii. 23 a'r cv. 6. 8. *Esfay* xli. 8 a'r lxi. 9. *Ecfod.* xxx. 21, *Gen.* xli. 5, 6, 7.

Ond pan mae'r Sgrythurau yn llefaru am amrywiol fath neu ryw o *Hâd* ynghyd, yna'r arferir y Gair *Hâdau*, nid *Hâd*, *Matt.* xiii. 32. *Marc* iv. 31. Yn awr, nid yw holl Blant Abraham fel *Tâd* cyfammodol, pa un bynnag ai *Iddewon* neu *Cenhedloedd*, ond un rhyw neu fath o *Hâd*, *Rhuf.* iv. 16. *Gal.* iii. 28, 29. Ac y maent eu gid i ymosyn am Gyfiawnhâd rhad trwy Grift, yn yr Addewid rad a wnaed i Abraham fel eu *Tâd* hwy oll, yr hyn yw amcan a diben, *Gal.* 3. ac hefyd *Rhuf.* 4. a'r *Had* hyn o eiddo *Abraham* i'r rhai y gwnaethpwyd yr addewidion, oeddent o ran eu rhifedi, nid un fel y dywed y gwrthddadl, ond llawer. *Heb.* xi. 12, 13. ie, o ran rhif a lliaws fel *llwch* y *Ddaear*, fel *Ser* y *Nefoedd*, ac fel y *tywod* fydd ar fin y *Mor* ni's gellir eu rhifo, *Gen.* xiii. 16. a'r xxviii. 14. xxii. 17. xxvi. 4. a'r xv. 5. — *Exod.* xxxii. 13. gyda *Heb.* vi. 13, 14, 17, 18. a'r xi. 12, 13. — *Deut.* x. 15, 22. — *Rhuf.* iv. 18. — *Gen.* xvii. 7, 8, 9, 10, 11, 12.

Yn yr holl destynau hyn gyda lliaws o rai eraill, *Hâd* ydyw'r gair, nid *Hadau*, megis llawer math neu ryw o *Hâd*, ond *Hâd*, fel un math neu ryw o *Hâd*, yn gytunol a hyn *Gal.* iii. 16. lle nid yw'r Apof-tol gymmaint yn eglurhau geiriau'r addewid, ag yw efe yn dywedyd i ni beth oedd y geiriau hynny. Canys

nys medd yr Apostol, nid yw yn dywedyd am Hadau, megis am lawer, ond megis am un, ac *i'th Hâd di* — yr hwn Hâd, er nad yw ond yn mewn math a rhyw, ac un yn Nghrist, *Rhuf.* iv 16. — *Gal.* iii. 28, 29. — *Eph.* ii. 14, 15, 16. Etto maent yn llawer o ran *Rhifedi*, fel y gwelafom yn yr ADDEWIDION eu hunain.

Gan hynny wrth yr un *Hâd* hwn, yr hwn mae'r Apostol yn ei alw Crist, yr ydym i ddeall Crist yn ddirgelaid, sef Eglwys Crist, fel yn cynnwys Iddewon a Chenhedloedd, fel yn *1 Cor.* xii. 12. yn amgen ni ellir ei gymmodi ag amcan a bwriad yr Apostol yma, nac a'r addewidion eu hunain, am ba rai y mae efe yn llefaru, nac ychwaith ag ystyr a meddwl cydredol yr Yfrythur.

Y mae yn eglur ddigon oddiwrth fwriad ac amcan *Gal.* iii. i fod y Cenhedloedd crediniol, yn gyftal a'r Juddewon dan gyfammod *Abraham*, a wnaed ag ef fel Tâd cyfammodol; a chanddynt yr un Efengyl ag ef, *adn.* 7, 8. a chan eu bod yn blant iddo ef, a fendithir gydag ef, *adn.* 7, 9, fe yn bendant fe ddaeth ei fendith neu gyfammod ef ar y Cenhedloedd trwy Grist, ac oddiyma y mae eu bod hwy yn derbyn addewid yr Ysbryd, *adn.* 14. Y mae'r Cyfammod hwn o'r addewid i Hâd *Abraham* yn anghyfnewidiol, wedi ei gadarnhan gan Dduw yn Nghrist, *adn.* 15. hyd y 18. ac mae'n perthyn yr un modd i'r holl Juddewon a'r Cenhedloedd crediniol, canys y maent oll yn un yn Nghrist, *adn.* 28. a chan eu bod yn eiddo Crist, y mae'r Cenhedloedd yn gyftal a'r Juddewon, yn Hâd *Abraham* ac yn etifeddion, yn ol yr Addewid *adn.* 29.

I *Abraham* a'i Hâd y gwnaed yr addewidion, nid yw efe yn dywedyd ac i'th *Hadau* megis pe byddent ddau ryw neu fath o Hâd, y naill o'r Juddewon a'r llall o'r Cenhedloedd: ni ddywedodd efe y byddai efe yn Dduw i *Abraham* a'i Hadau, yr hyn a ddylasai gael ei ddywedyd (fel y dywed *Béza*) pe buasai ganddo lawer ac amrywiol o Hadau, megis y Cenhedloedd o'r neilltu a'r Iddewon o'r neilldu, ond y byddai ef yn Dduw i *Abraham* a'i Hâd megis un; ac felly y

36 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

mae'r Apostol yn ei gymhwyso, lle nid oes nag Juddew na Groegwr, canys chwi oll un ydych, *adn.* 28. a Hâd *Abraham*, ac etifeddion yn ol yr addewid, *adn.* 29. yma y gwelwn, i fod nid yn unig Crist, ond holl eiddo Crist yn Hâd *Abraham*, a'r un Hâd hwnnw hefyd, i'r hwn y gwnaethpwyd yr Addewid, yn amgen ni's gellfid dywedyd (fel y maent yma) eu bod yn etifeddion yn ol yr Addewid: ni's gallfai yr Iddewon gynt gael dim mwy, a Christ'nogion yn awr ddim llai, gan eu bod eill dauoedd yn un yn Nghrist ac yn etifeddion o'r un a'r unrhyw addewid, y mae'n rhaid i'r *ddauoedd* i fwynhau yr unrhyw rag-orfreintiau o ran eu sylwedd iddynt hwy eu hunain a'u Hâd.

I fod yn Etifeddion yn ol yr ADDEWID yw, i fod Duw yn Dduw iddynt hwy a'u Hâd yn eu Cenhedlaethau, *Gen.* xvii. 7. — *Deut.* vii. 6, hyd y 9. a'r xxx. 6. — *Act.* ii. 39. — *Esa.* xlvi. 3. a'r lxxv. 23. a'r lxi. 9. — *1 Cron.* xvi. 15 hyd y 17. — *Sal.* cxi. 5, 9. *Exec.* xxxvii. 24 hyd y 27. wrth gydmaru *Gal.* iii. 29. a'r 7, 9, 10 hyd y 18 *adn.* Y mae'n eglur i fod 19 *adn.* a'r 29 yn llefaru am yr un a'r unrhyw Gyfammod neu Addewid, ac am hynny y maent yn llefaru am yr un a'r unrhyw Hâd *Abraham*. Ond nid Crist yn berfonol yw Hâd *Abraham* yn *adn.* 29 ond Crist yn ddirgelaid, sef Eglwys Crist, fel yn cynnwys Iddewon a Chenhedloedd *adn.* 26. 29.

Ac wrth gydmaru 16, 17, 29 *adn.* Y mae'n ddi-ammau wrth y gair yr ADDEWID fod i ni ddeall Cyfammod Duw ag *Abraham*; ie, y geiriau hynny (ac i'th Hâd) yr adnod 16 ydynt eirlau pennodol Cyfammod *Abraham*, ac a ofodir i lawr *Gen.* xvii. 7. lle yr eglurhair y geiriau hynny gan yr Arglwydd ei hun am yr Hâd babanol yn eu Cenhedlaethau [ac i'th Hâd di], *Gen.* xvii. 7 hyd y 12.

Gwrth. Yr ydym yn darllain yn fynych yn y Testament newydd fod yr Iddewon yn arddel, ac yn ymddiried yn Nghyfammod *Abraham*, ac yn ymfroftio llawer eu bod yn blant iddo, ond etto hwy wrthodasant Grist.

Atteb. Nid yr Hâd babanol oedd y rhai a wnaeth hyn

hyn ond Hâd gwrthgiliedig a dirywiedig *Abraham* y rhai oedd mewn oedran. Mae'r Juddewon yn arddel Cyfammod Duw ag *Abraham*, ond y maent yn gwrthod y gwir Grist, yr hwn a ddaeth i'w gadarnhau. Y mae'r Gwrthddadleuwyr yn arddel y gwir Grist, ond y maent yn gwrthod y Cyfammod hwn a ddaeth efe i'w gadarnhau; lle y dylem ni arddel pob un o'r ddau; o blegid mae'n eglur oddiwrth amcan *Gal. 3* a *Rhuf. 4* ie oddiwrth ffrwd yr Ysgrhythur: Pa fendithion bynnag mae pobl Dduw, fel y cyfryw yn eu cael trwy Grist, y maent yn eu cael oll fel Hâd *Abraham*: a pha fendithion bynnag y maent yn eu cael fel Hâd *Abraham* y maent yn eu cael eu gid trwy Grist.

Gwrthddadl. Y mae Hâd y Ffyddloniaid wrth *Naturiaeth yn Blant digofaint fel eraill*, *Eph. ii. 3.*

Atteb. Felly yr oeddent cyn Dyfodiad Crist a'i Ddi-oddefiadau, etto hwy a fwynhaſant y pryd hynny y Rhagorfreintiau a ddadleuir drostynt yn awr; ie, mae'r Teſtyn hwn yn llefaru am yr *Iddewon* yn gyſtal a'r *Cenhedloedd* yr rhai a anwyd yn yr Eglwys dan y Cyfammod, ag a fuant gyfrannogion o'i Sêl ef yn eu Babandod; ac am hynny nid yw ei amcan yn erbyn Rhagorfreintiau Plant: Pe byddai eu bod yn Blant digofaint wrth natur yn anghyſſon a'u bod yn Blant Duw trwy Ras, yna ni byddai un o honynt a fyddai farw yn eu Babandod yn gadwedig, ond os yw y ddau yn cydſefyll, fel y maent, yna mae'r *Gwrthddadl* yn amherthynafol. A oes un oedran o Ddynolryw yn cael eu difuddio oddiwrth Farwolaeth Crist? Onid oes rhai o bob oedran yn marw? Ie, mae llawer yn marw yn y Groth: a gollodd Crist ei Waed dros neb o'rhei'ny? Y mae Hâd y Ffyddloniaid, er eu bod yn Blant digofaint wrth Natur etto yn Blant Duw trwy Râs; a hynny yn y Groth; pe amgen fe fydd rhaid i'r rhai ſy'n marw yno fod yn golledig, ond y mae hyn yn uniongyrch wrthwyneb i'r Cyfammod. Canys y maent hwy gymmaint dan y Cyfammod, a'r rhai ſy'n cael eu geni, ac yn byw heb wrthod neu ſioffettu eu hawl ynddo. *Myfi a fyddaf yn Dduw i ti, ac yn Dduw i'th Hâd, ac a enwaedaf dy Galon, a Cha-*
lon

38 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

Ion dy Hâd. Y mae'r Addewid i'r Hâd heb ei therfynu i amfer neu oedran; nid ydyw i'r Hâd fel wedi geni, neu fel wedi tyfu i'r cyfryw oedran neu farnioli yn unig. Oddiyma y mae nad ydym yn darllen o ddechreu *Genesis* i ddiwedd *Datcuddiad*, fod y Seintiau yn ammeu Jechydwriaeth eu Babanod meirwon. Gwelwch *Matt.* xviii. 2, 14.

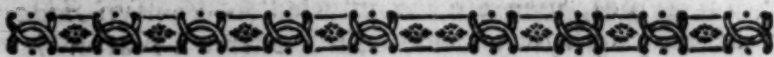
Ac felly yn *Eph.* ii. 3. fe ddywedir fod yr *Iddewon wrth Natturiaeth yn Blant Digo faint megis eraill*, felly mewn Testynau eraill fe ddywedir eu bod yn *ganhennau natturiol* yn yr olewydden dda, *Rhuf.* xi. 16, 17, 21, 24, 28. a'u bod yn *Iddewon wrth Nattur; ac nid yn Bechaduriaid o'r Cenhedloedd*, *Gal.* ii. 15. a'u bod yn sanctaidd, *1 Cor.* vii. 14. Eu bod yn eiddo yr Arglwydd wedi eu geni iddo, ei eiddo o'r Groth, yn ei Gyfammod ei Eglwys a'i Deyrnas, fel y tyftio-laethir mewn lliaws o Destynau y rhai a nodwyd, ac a eglurheir ym mhellach etto. Nid ydym i feddwl fod yr Ysgrythur yn wrthwyneb iddi ei hun: Na ydyw, fe all fod Hâd y Ffyddloniaid yn Blant Digo faint mewn un Ystyr, mewn perthynas i'w haeddiant yn ddescyn oddiwrth *Adda* syrthiedig fel ei Hâd, ac yn cyfrannogi o'i Ddelw; ac hwy allant fod yn Blant Duw mewn ystyr arall trwy ei Ras helaeth yn y Cyfammod, yn eu cynnwys hwy ynghyd a'u Rhieni. Er eglurhau hyn ym mhellach, mi gaf yma arfer Geiriau y Gwr da a mawr hwnnw Mr. *William Perkins*, yn ei Eglurhâd ar y *Galatiaid*, gan sgrifennu'r geiriau hyn, *Nyni y rhai ydym Iddewon wrth Natturiaeth, ac nid yn Bechaduriaid o'r Cenhedloedd*, *Gal.* ii. 15. y mae efe yn dywedyd, " — Mae'r *Iddewon* yma " mewn gwrthwynebiad i *Bechaduriaid o'r Cenhedloedd*, ac am hynny wrth yr *Iddewon* y meddylir " Pobl sanctaidd a neillduol. Y mae'r *Gwahaniaeth* " yn sefyll yn hyn, i fod y naill yn *sanctiaidd*, a'r " lleill yn *halogedig*; y naill mewn *Cyfammod*, a'r lleill " *allan o'r Cyfammod* — Mae'r *Iddewon* yn Bobl sanctaidd wrth *nattur*: nid oblegid fod Sancteiddrwydd " yn cael ei drosglwyddo iddynt trwy genhedliad, ond " oblegid eu bod trwy Rinwedd y Cyfammod yn " sanctaidd, ie, o'u dechreuad a'u Genedigaeth. Os " *sanctiaidd*

“*sanctiaidd y gureiddyn, y mae'r Canghennau felly ho-*
 “*fyd, Rhuf. xi. 16. Os bydd y naill o'u Rhieni yn*
 “*credu, fe fydd eu Plant yn sanctiaidd, 1 Cor. vii. 14.*
 “*Mewn cytundeb gwladol, nid yw'r Tad a'i etifedd*
 “*yn gwneuthur ond un Person, ac y mae'r Tad yn*
 “*cyfammodi drosto ei hun a'i Hiliogaeth: Felly yn*
 “*y Cyfammod o Ras, mae efe'n credu drosto ei hun,*
 “*ac hetyd yn gwneuthur ei Hiliogaeth yn gyfrannog*
 “*o'r cyfryw Gyfammod, ac felly mae'r Hiliogaeth yn*
 “*dyfod i fod yn sanctiaidd. Fe ellir gwrthddadleu,*
 “*mae pa beth bynnag a aned o'r cuawd fydd gnawd.*
 “*Atteb. Y mae'r Tad yn cymmeryd lle dau Person.*
 “*Yn gyntaf, mae efe i'w ystyried fel Plentyn Adda,*
 “*ac fel y cyfryw yn cenhedlu Plentyn a Nattur ly-*
 “*gredig Adda. Eilwaith, mae efe i'w ystyried fel*
 “*Credadyn, ac fel hyn er nad yw yn cyfrannu ei*
 “*Ffydd a'i Sancteiddrwydd i'w Blentyn; etto, mae*
 “*ei Blentyn yn y Cyfammod, trwy Rinwedd ei*
 “*Ffydd ef, ac yn ganlynol i'w gyfrif yn sanctiaidd*
 “*mewn Barn Cariad, hyd oni byddo i Dduw ddat-*
 “*guddio i'r gwrthwyneb. Eilwaith fe eillit gwrth-*
 “*ddadleu; os yw Plant Rhieni crediniol, yn cael eu*
 “*geni yn sanctiaidd, nid oes ganddynt Bechod gw-*
 “*reiddiol. Atteb. Mae'r Plant hwyf yn cynnwys dau*
 “*Person. Yn gyntaf, Maent i'w hystyried fel Plant*
 “*i'r Adda cyntaf, ac fel hyn maent wedi eu hym-*
 “*ddwyn a'u geni mewn Pechod, ac y maent yn*
 “*Blant Digofaint. Eilwaith maent i'w hystyried fel*
 “*Plant Rhieni crediniol, ac fel hyn, trwy Rinwedd*
 “*y Cyfammod, maent yn Blant i Dduw; ac y mae'r*
 “*Pechod gwreiddiol fydd ynddynt, wedi ei guddio*
 “*o'u dechreuad cyntaf ac nid yw yn cael ei gy-*
 “*frif iddynt.*
 “*Y Defnydd, Nid oedd angenrheidrwydd hollol o'r*
 “*Enwaediad, oblegid fe anwyd y rhai fu farw cyn yr*
 “*wythfed Dydd, yn sanctiaidd, ac yn ganlynol yr*
 “*oeddynt yn y Cyfammod, ac am hynny hwy allent*
 “*fod yn gadwedig. Ac fel hyn nid yw bedydd yn*
 “*hollol angenrheidiol, oblegid Plant y Crediniol a*
 “*aner yn sanctiaidd, ac yn Grifnogion, ac er eu bod*
 “*yn marw heb Fedydd, hwy allent er hynny fod yn*
 “*gadwedig;*

40 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

“gadwedig; nid yw Sêl y Cyfammod o'r un rhyw
“angenrheidrwydd a'r Cyfammod ei hun.

“2. Yma y dysgwn, mae nid y weithred o Fe-
“dydd fy'n cyfrannu'r Gras cyntaf, ond yn unig ei
“gadarnhau a'i felio ef i ni. Nid yw *Mabwysiad a*
“*Bywyd yn dechreu mewn Bedydd ond o'i flaen.* Os
“*Sanctiaidd y Gwreiddyn, y mae'r Canghennau* fydd yn
“tyfu arno *yn sanctiaidd*, os 'dyw ein Rhieni yn cre-
“du, yr ydym yn cael ein geni yn Gristnogion, ac
“nid yn cael ein gwneuthur felly trwy Fedydd.” —
Gwaith Perkins, Vol. II. tu dalen 203, 204.

P E N. V.

Gwrthddadl.

ER fod Babanod y Ffyddloniaid yn y Cyfammod
yn yr Eglwys, ac yn gyfrannogion o arwydd a
Sêl y Cyfammod dan yr *Hên Destament*, er hynny
medd rhai Rhagorfreintiau'r *Israelliaid* a'r *Iddewon*, y
rhai oedd Had naturiol *Abraham*, oedd hyn yn unig.
Dangosfych i ni (meddant hwy) pa le yr *anrhydedd-*
wyd neb o'r *Cenhedloedd* crediniol fel hyn, y rhai oedd
Had ysbrydol *Abraham*.

Atteb. 1. Y mae'r *Gwirionedd* yn wrthwyneb i'r
gwrthddadl hwn, fel mae'n eglur oddiwrth yr Ysgry-
thurau a nodwyd o'r blaen, allan o'r hen Destament
a'r newydd. Yn wir ni allai Rhieni na'u Plant fod
yn gyfrannog o arwydd y Cyfammod cyn ei ordein-
io, etto y pryd hynny o *Adda* hyd *Abraham*, fe bar-
hawyd yr Eglwys trwy ganlyniad o Had sanctiaidd
yn ol glan ordinhad Duw, *Mal. ii, 15.* — *Gen. iv. 25.*
a'r v. 28, 29. a'r vi. 1. hyd y 4.

Fe'i dugwyd ef ymlaen yn Had *Seth*, o *Adda* hyd
Noah, *Gen. 5* ac o *Noah* hyd *Abraham*, yn bennaf yn
Sem a'i Hiliogaeth, *Gen. xi. 10* hyd y 27. ac mae'n
eglwys i blant aelodau eglwysig gael eu geni o fewn yr
Eglwys o fewn yr amseroedd hynny, oblegid (fel y
profwyd) i fod y Swydd fawr honno yn yr Eglwys,
tef

fef, Swydd yr Offeiriadaeth, y pryd hynny yn Enedig-
aeth-fraint i holl gyntaf-anedig eu Gwrywaid, yr hyn
ni's gall'fai fod, pe na buafent yn Aelodau eglwysig o'r
groth. Yn awr mae'n sicr nad oedd neb yn Had
natturiol *Abraham*, o *Adda* hyd *Abraham*, er hynny
yr oeddent wedi ei geni o fewn yr Eglwys, ac fe'u
gelwid yn *Feibion Duw*, *Gen.* vi. 2, 4. ac yn *Hád*
Janëtaidd, *Mal.* ii, 15.

Atteb 2. Ar ordinhad cyntaf arwydd a fêl y Cyf-
ammod nid yn unig *Abraham* a'i Had natturiol fu-
ant gyfrannogion o honi; ond ei weision mewn
oedran, a'u Had gwrywaidd hefyd, *Gen.* xvii. 7, 10
hyd y 15. a'r xxiii. 27.

Fe orchymmynodd Duw i enwaedu y rhai'n; ac os
gwrthodai neb o honynt gael eu enwaedu, yr oedd
efe yn torri'r Cyfammod, ac fe dorrid ymaith oddi-
wrth ei bobl; oddiwrth hyn, ac oddiwrth waith
Abraham yn eu dyscu hwy yn awdurdodol, ac A-
ddewid Duw o lwyddiant i hynny, *Gen.* xviii. 19. (ag
oblegid llawer o resymmau a ellid eu rhoddi) mae'n
eglw i fod *Abraham* a rhei'ny yn ei Dy, yn Eglwys
weledig i Dduw, ac mae *Abraham* oedd Offeiriad
y lleill eu gid, diammeu fod gan *Abraham* Deulu
duwiol o weision, daliwch sylw ar ymddygiad cre-
fyddol un o honynt yn *Gen.* xxiv. yr ym yn dar-
llain yn *Gen.* xiv. 14. am 318 wŷr o honynt y rhai
a *hyfforddasai*, neu a *gyfarwyddasai* *Abraham* (fel y
mae yn ymyl y dda'en) diammeu mewn crefydd yn
gystal ac i ddwyn arfau. Gwelwch *Ainsworth* a *Pool*
ar y testyn, fe ddywedir geni y 318 *hyfforddus wei-*
sion hyn yn nhŷ *Abraham*, yna pa gynnifer fuasai rhaid
fod Rhieni y 318 hynny etto yn fyw? a pha gym-
maint o rifedi rhaid bod eu *Gwragedd* a'u plant hefyd?
oddiwrth hyn y gellwn gasclu i fod yr Eglwys yn nhŷ
Abraham yn lluosog iawn, er nad oedd gan *Abraham*
ddim Had natturiol pan ordeiniwyd yr Enwaediad,
ond *Ismael* yn unig.

Yr oedd gweision lluosog Tŷ *Abraham* yn Nghy-
fammod Duw gydag *Abraham*, *Gen.* xvii. oddieithr
hynny, ni's gall'fai fod gan holl Wrywaid ei dŷ ef
hawl i'r fêl a'r arwydd o hono, na'u beio am *Dor-*

42 Achos Babanod yn gael ei amddiffyn.

iad y Cyfammod; os na dderbyniafant ei arwydd, am ba eisgeuluïdra yr oeddent hetyd i gael eu *torri ymaith*, *Gen. xviii. 13, 14.* Felly yr oedd dyscybliaeth eglwysig yn yr Eglwys hon o eiddo Duw yn Nhŷ *Abraham*; yr hon nid oedd y pryd hyn yn Eglwys genhedlaethol trwy y Cyfammod hwn. Ond Had *Abraham* trwy *Isaac* a *Jacob* a wnaed yn Eglwys genhedlaethol yn hir yn ol hyn trwy Gyfammod *Horeb*.

Gan mae *Abraham* a'i deulu oedd yr Eglwys gyntaf neu'r Bobli Dduw, a fuant gyfrannog o arwydd a fêl y Cyfammod fe ddylid dal yn ofalus ar eu trefn hwy yn hynny.—*Abraham* yn *Gredadyn* mewn oedran a enwaedwyd gyntaf, ac yna ei Had natturiol, a'i weifion y rhai nid oedd ei Had natturiol, ond y cyfryw rai a ddyscodd ac a hyfforddodd *Abraham*, a'r rhai oedd *Ffyddloniaid* mewn oedran, y rhei'ny a enwaedwyd, a'u Had hefyd. Pa mor gymmwys y dilynodd yr Apostolion y *Portreïad cyntaf* hwn, pan ddyfcafant ddynion gyntaf, a phan y credai dynion hwy a'u bedyddiasant hwy a'u teuluoedd.

Gyda pha fath wirionedd gan hynny y dywed pobl, na chymmerwyd neb i Gyfammod *Abraham*, ac na fuant gyfrannog o'i fêl a'i ragorfreintiau, hwy a'u plant gyda hwynt, ond Had natturiol *Abraham* yn unig? Pan mae'n eglur, mai ar y gosodiad cyntaf o arwydd y Cyfammod i un o Had natturiol *Abraham*; Fe gymmerwyd *llawer cant* eraill i'r Cyfammod hwn a'i ragorfreintiau, ac fe a'u henwaedwyd hwy a'u plant gyda hwynt. A hyn hefyd a wnaed, cyn gosod i synu ganol-fur y gwahaniaeth rhwng Iddewon a Chenhedloedd, ac fe amcanwyd hyn fe allai i ragddangos pa mor rhydd a helaeth y derbynid y Chenhedloedd i'r unrhyw Gyfammod ag *Abraham* hwy a'u Had gyda hwynt, pan y byddai i ganol-fur y gwahaniaeth gael ei thorri lawr, fel y gwelwn iddynt gael, *Eph. ii. 11* hyd y diwedd, gyda *Pen. iii. 6.* — *Rhuf. xi. 16, 17.* — *1 Cor. vii. 14.* — *Marc x. 14.* — *Act. xvi. 14, 15* hyd y 31.

33.

Nid oedd yr Enwaediad chwaith yn unig yn Sêl o *Addewid* Duw i roddi iddynt *Ganaan ddaearol* a'i Phethau da, fel y tebyg rhai; canys ni chafodd un o

Deulu

Deulu lluosog *Abraham* ond efe ei hun, un Addewid, y byddai iddynt hwy, na 'u Hâd etifeddu *Canaan* ddaearol, na mwynhau ei Phethau da amferol hi, er hynny hwy a Enwaedwyd, a hynny hefyd ar Orchymmyn Duw. Ac fe ddywedir i ni yn bendant, ei fod yn arwydd ac yn Sêl o Gyflawnder y Ffydd, Rhuf. iv. 11. yn arwydd y Cyfammod, Gen. xvii. 9, 10.

Yr oedd yr Enwaediad drachefn i gael ei gymmwysu at Fabanod yn wyth niwrnod oed yn eu Cenhedlaethau, llawer o honynt yn ddiammeu (o flaen ac ar ol i *Israel* ddyfod i *Ganaan*) a fuant feirw yn eu Babanod, ar ol eu henwaedu, ac ni fuant fyw i fwynhau *Canaan* ddaearol, nag i werthu, fforffettu, neu ymwrthod a'u Hawl ynddi.

Drachefn, os ydoedd yr Enwaediad yn Sêl yn unig o'r Gwirionedd o Addewid Duw i roddi iddynt *Ganaan* ddaearol, yna pan ddaethant i mewn, a'u mwynhau, y dylasai'r Enwaediad beidio: oblegid mae Sacramentau yn *darfod* pan gyflawnir yr Addewidion, o ba rai maent hwy yn arwyddion, ac yn feliâu.

Atteb. 3. Hefyd yn wastadol dan yr *Hen Destament* o *Poses* hyd *Grist*, pan yr oedd canol-fur y gwahan-aeth i fynu (o'r hyn lleiaf pan oedd yr addoliad cenhedlaethol wedi ei berffeithio, yr hyn oedd pan adeiladwyd y Deml) ni chaniattaodd Duw i un stat eglwysig weledig ar y ddaear, ond eiddo *Israel* yn *Nghanaan*; nac un Offeiriadaeth, un Deml, un Allor i aberthu, &c. ond y rhei'ny gyda hwy: er hynny yn yr Eglwys honno sef *Israel*. Fe osododd yr Arglwydd ddrws agored helaeth i dderbyn y Cenhedloedd dychweledig a'u Had, i arwydd a rhagorfreintiau y Cyfammod. Gwelwch a chydmarwch y testynau canlynol, *Exod.* xii. 48, 49, 50. — *Esay* lvi. 6, 7, 8. — *Num.* ix. 14. a'r xv. 14, 15, 16. xxvi. 29, 30. — *Ezec.* xlvii. 22, 23, *Deut.* xxix. 10 hyd y 14. — *Act.* ii. 39. — *Esay* xiv. 1. — *Esther* ix. 27. — *Esay* xlix. 22. — *Ruth* i. 15, 16. a'r ii. 11. 12. — *Lef.* xxii. 18. — *Deut.* xxxi. 11 hyd y 14. gyda *Jes.* viii. 33, 35. — *Act.* ii. 10. a'r vi. 5. a'r xiii. 43. — 1 *Bren.* viii. 41 hyd y 44. — 2 *Sam.* xv. 18 hyd y 23. mewn perthynas i'r modd o dderbyniad y Profelytiaid neu'r dieithriaid hynny, a'r mawr osal

44 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

a arferid i gadw allan yr halogedig, gwel *Ruth* i. 15. hyd y 19. a darllenwch *Ainsworth* ar *Gen.* xvii. 12. ac ar *Exod.* xii. 48, 49.

Nid plant naturiol, ond plant ysbrydol *Abraham* oedd y *Profelytiaid* hynny, fel y mae'r Cenhedloedd crediniol yn awr dan y Testament newydd (*Gal.* iii. 7. 9. 14. — *Rhuf.* iv. 11. 12. 16. 17, 18.) Er hynny fe dderbyniwyd y rhei'ny i mewn, a hwy a fwynhafant holl ragortreintiau feilfaenol Cyfammod *Abraham*, ac a tuant gyfrannogion o'r arwydd a'r fêl o hono, sef hwy a'u plant gyda hwynt.

Ac y mae'n deilwng o fylw, nad oes dim neccad yn cael ei ofod yn erbyn cymmundeib neb rhyw Broselytiaid eraill ag Eglwys *Israel*, ond yn unig yr *hanner plant* hynny o ffydd *Abraham*, y rhai a ymaflant yn y Cyfammod drostynt eu *hunain yn unig*, ac nid tros eu *Had* hefyd, y rhai fynnant gael cymhwyso arwydd y Cyfammod attynt hwy eu *hunain*, ac nid at eu plant. Os byddai neb o'r cyfryw gynnig eu *hunain*, yr oeddent i gael eu cadw yn ol oddiwrth y Pasg, (yr hyn oedd yr un o ran sylwedd a Swpper ein Harglwydd) hyd oni byddai i arwydd y Cyfammod gael ei gymhwyso at eu plant. *Enwaeder ei holl Wrywaid, ac Yna nesaed a chadwed ef.* Ie, yr oedd y cyfryw ddynion i gael eu cadw yn ol fel dynion dienwaededig eu *hunain*, oblegid nad enwaedwyd eu plant y rhai oeddent *Ran* o honynt hwy eu *hunain*, *Exod.* xii. 48. oblegid yr oedd Portreiad *Abraham* i gael ei ddilyn yn wastadol. Yn gyntaf, Yr oedd y Ffyddloniaid proffesol mewn oedran i dderbyn arwydd y Cyfammod, ac yna eu *Had*, a *Had* eu *Had*, o oes i oes cyhyd ag yr arhosent yn y Cyfammod a'r Eglwys weledig.

Mae y rhei'ny yn camgymmeryd yn fawr, fydd yn tybied na fwynhaodd neb ond *Had Abraham* y rhagor-fraint hon, a chael o'u plant gyda hwynt i fod yn aelodau o'r Eglwys weledig, ac yn y Cyfammod, a chanddynt hawl i fod yn gyfrannogion o'r arwydd a'r fêl o hono, ie, yn eu babandod.

Y mae mor eglur i fod hyn yn *perthyn* i hoil blant Cyfammod *Abraham*, a'i fod yn *perthyn* i blant corph *Abraham*. Canys

Pan

Pan y byddai i neb o'r Cenhedloedd trwy ffydd i ymastyd yn y Cyfammod hwn, ac felly i ymgysylltu a'r Arglwydd i'w garu a'i wafanaethu ef, *Esay* lvi. 6. fendithid a holl ragorfreintiau feilfaenol Eglwys Dduw adnod 7, 8. gyda *Num.* xv. 14 — 16. 2 *Bren.* viii. 41—43. o ba rai yr oedd hon yn *Un* i gael ei fabanod yn yr Eglwys, yn y Cyfammod, a chanddynt hawl i'r fêl a'r arwydd o hono. Ni a welsom eu bod felly yn *Gen.* xvii. ac mae gennym ni ordinhad sefydledig arall o eiddo Duw tros hynny, *Exod.* xii. 48, 49, 50. Ie, yr oedd un a ddychwelai o'r Cenhedloedd i fod fel *Un wedi ei eni yn y tir*, adnod 49. *Num.* xv. 14, 15, 16. i gael ei drefnu yn addoliad Duw wrth yr un gyfraith, o blegid ei fod yn awr o ffydd *Abraham*, yn addoli Duw *Abraham*, ac yn ei Gyfammod ef. Fe ddaeth *Bendith Abraham*, (hynny yw Cyfammod) *Gal.* iii. 14 hyd y 18. 29. gyda *Gen.* xxviii. 4.) arno ef trwy *Grist*, er ei fod yn genedl-ddyn i fod Duw yn Dduw iddo ef ac iw *Had*, fel ag yr oedd efe i *Had* o *hwynau Abraham*, *Esay* lvi. 6 hyd y 9. gyda *Exec.* xlvii. 22, 23. — *Deut.* xxix. 10 hyd y 14.

Yr ydym ni yn dadleu dros ragorfraint y Profelyt-iaid, dros y rhagorfraint a ganiattaodd Duw, ac a fwynhawyd gan y *Dychweledigion cenhedlig* yn yr holl oesoedd o *Abraham* hyd *Grist*, ac ni alwyd yn ol erioed etto.

Pwy Scrythur neu reswm fy'n rhoi'r gwahaniaeth mawr hwn rhwng Cenhedloedd crediniol o flaen dyfodiad *Crist* a'i ddioddefiadau, a Chenhedloedd crediniol ar ol ei ddyfodiad fel y byddai i'r rhai gynt a'u *Had* gyda hwynt gael eu derbyn i'r Eglwys weledig, i Gyfammod Duw ag *Abraham*, ac i'r arwydd a'r fêl o'r Cyfammod, ac yn awr iw *Hâd* gael eu gadael yn nheyrnas *Satan* yn y cyflwr diobaith colledig hwn, fel yn anghymmwyys o fynediad i mewn i'r Eglwys weledig, naill ai trwy Gyfammod eu *Rhi*eni, neu trwy unrhyw ffydd o'r eiddynt eu hunain tra bont yn fabanod: er hynny hwy allant, ac y mae llawer yn marw tra bont yn fabanod. Nid *Hâd* naturiol *Abraham* oeddent hwy gynt mwy na ninnau, ond yr oeddent hwy o ffydd *Abraham*, felly ninnau.

Ei

46 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

Ei Hâd ylbrydol ef oeddent hwy, felly ninnau. Yr oeddent hwy o'i Gyfammod ef, felly ninnau. Yr oeddent hwy yn addoli Duw *Abraham*, felly ninnau. Yr oeddent hwy yn ganghennau impiedig yn ei wreiddyn neu Gyfammod ef, felly yr ydym ninnau; *Rhuf. xi.*

^{17.} Pa le gan hynny mae'r gwahaniaeth? ond yn unig fel yr oeddent hwy yn *Flaen-ffrwyth*, mae'r Cenhedloedd tan y *Testament newydd*, fel cynhauaf o aelodau impiedig. Yn awr os na chair dim gwahaniaeth fel yn sicr ni chair, i gyfiawnhau eu gwaith yn *bwru neu yn cadw plant allan o'r Eghwys*; llai o llawer y cyfiawnhair gwaith dynion yn taro babanod y Ffyddloniaid allan o Gyfammod Duw, ac felly yn cyfnewid y Cyfammod yn y gangen fawr hon o hono, ie a hynny hefyd yn awr, wedi iddo gael ei gadarnhau yn *weithredol* gan Grist, *Rhuf. xv. 8.* bydded i'r cyfryw fy'n ofni Duw, i ofni troseddu yn hyn.

Pe byddai ond *Cyfammod* dyn os cadarnhawyd ef yn weithredol, y mae yn beth mor bwyfig, ni ddylem ni ddim *diddymmu* un gangen o hono, *Gal. iii. 15, &c.* os na ddarfu ac na allai rhoddiad y Gyfraith ar fynydd *Horeb*, ddiddymmu'r Cyfammod hwn *obligid* ei gadarnhau gan *Dduw yn Nghrist 430* o flynyddoedd o'r blaen, *Gal. iii. 17.* Yna mae'n eglur na ddarfu ac na's gallasai y cymmeriad ymaith o'r Gyfraith honno ddiddymmu'r Cyfammod hwnnw chwaith, ac am hynny mae'n sefyll yn gadarn ac yn ddifigl etto, *Heb. xii. 27.* ac mae'n rhaid ei fod felly, canys fe sefydlodd Duw ef yn Gyfammod tragwyddol, i fod yn *Dduw i Abraham a'i Had yn eu Cenhedlaethau*, *Gen. xvii. 7.* sef hyd fil o Genhedlaethau, *Deut. vii. 6* hyd y 10. *Salm cv. 6* hyd y 10. a'r cxi. 5. 9. — *Ezec. xxxvii. 24* hyd y 28. — i *Cron. xvi. 15, 16, 17.* Mae'n eglur oddiwrth yr Ysgrythurau hyn i fod Cyfammod *Abraham* yn parhau o Genhedlaeth i Genhedlaeth byth.

Fe all y rhai fydd o wahanol Farn ddyscu gan y Wennol b'le i ofod eu rhai jeuaingc, *Sal. lxxxiv. 3.* fe ddymunir arnynt ystyried yn ofn Duw, a chydag ymysgaroedd Rhieni, nid i fod fel yr *Estrys* yn *anghofus* o, ac ymgaledu yn erbyn eu rhai jeuaingc, *Joh.*

xxxix. 15, 16. ac yn ddifrifol i ystyried beth maent yn ei wneuthur, pan y maent yn ymlyd ac yn gŵthio eu babanod ieuaingc allan o'r Eglwys weledig, allan o Gyfammod yr Addewid, allan o rifed i pobl Dduw, ac oddiwrth Fedydd Nod y Cyfammod, ac arwydd o'r *ailenedigaeth*; yr hyn yw eu rhoi ymhlith, a'u cyfrif ddim gwell na Phagan-iaid, y rhai a elwid y *dienwaededig*, yr un a di fedydd yn awr; heb Grist yn *ddieithraid i wladwriaeth Israel* yn *Estroniad i ammodau yr Addewid*, heb oibaith, ac heb Dduw yn y byd, Ymhell; heb eu dwyn yn agos trwy waed Grist, eu cyfrif hwynt yn *ddieithraid*, ac yn *ddyfodiaid*, nid yn *gyd-ddinasyddion a'r Saint*, nid o deulu Duw, Eph. ii. 11, 12, 13, 17. 19. a'r iii. 6. O athrawiaeth anghysurus!

Addewidion Duw yw Sail ein Gobaith; os nad yw Plant y Ffyddloniaid dan yr Addewidion, yna nid oes Sail i obeithio am eu Hjechydwrriaeth, os byddant feirw yn Fabanod, Eph. ii. 12. Y mae yn rhaid i'r rhei'n fy'n tybied eu Babanod yn *Estroniad i Ammod yr Addewid*, pan y byddont yn eu claddu, eu dilyn hwynt gan alaru fel rhai di-obaith o'u Hadgyfodiad i Fywyd tragwyddol, i *Thef. iv. 13.* Bydded i Rieni crediniol ochelyd y cyfryw Egwyddorion ac Ymarferiadau anghysurus, iarrug, a chreulon yn erbyn eu Babanod ieuaingc, y rhai fydd mor wrthwyneb i felus rydd Ras y Cyfammod, ac i Gariad a Gofal tynet ein Harglwydd am danynt, *Marc x. 13* hyd y 16. *Esay xl. 11.* *Ezec. xxxviii. 24, 25.* rhag mewn amser, iw Hysbrydoedd fyned mor chwerw, fel y byddont yn barod fel y bu cyflwr gormod) i ymdrechgu yn fwy egniol i gael eu Plant yn y Cyflwr gresynus rhagddywededig, na thros un Rhan o'r *Ffydd a rodded unwaith i'r Saint*, Judas 3. ni bu yr hyn ag y maent hwy yn ymdrechgu drosto, erioed yn rhan o honi.

Nid ymadawodd eu hynfydrwydd hyn a hwynt chwaith, er eu pwyo yn y Morter o Dyfiolaeth Igyrthurold trwy Bregeth a Scrifen Lliaws o'r Gŵyr mwyaf a gorau ag a fu yn yr Eglwys naill yn neu er amser y Diwygiad.

48 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

Fe fynn y rhai fy'n gwneuthur a'u Plant fel y dywedwyd, gael eu cyfrif yn *Blant Abraham trwy Ffydd*, etto ni fynnant fod o Ffydd *Abraham*. Y mae *Abraham* yn Dâd i'r rhei'ny oll a rodiant yn *Llwybrau ei Ffydd ef*, Rhuf. iv. 11, 12. i'r rhai fy o'i *Ffydd ef*, adnod 16. Daliwch sylw beth oedd Ffydd *Abraham*, ar gyfrif pa un y cyfrifwyd ef yn Dad y Ffyddloniaid, Gen. xv. 5, 6. gyda Rhuf. iv. 18. Ni fynn y cyfryw Gredinwyr fod o Ffydd *Abraham*, fel yr oedd hi'n cymmeryd gafael ar y Cyfammod dros y Rhieni a'r Plant, drosto ei hun a'u Had, fe ddylai y rhai na rodiant yn *Llwybrau ei Ffydd ef*, ymosyn am Dâd arall fel Siaml a Phatrwn i'w Ffydd; ond ni chant y cyfryw un yn yr Ysgrythur, hynny yw, un o'i Ffydd hwy, neu yn hytrach o'u Hanghrediniaeth ynghylch eu Babanod.

Gwrthddadl. Os rhaid i bob Credadyn fod o Ffydd *Abraham*, yna mae'n rhaid i bob Credadyn gredu, ei fod ef ei hun yn Ben-cyfammodol cyffredin i'r holl Ffyddloniaid ymhob oes ar ei ol ef fel yr oedd *Abraham*.

Atteb. Nid felly fy Mrodyr, nid hynny oedd Ffydd *Abraham*, ni chredodd ef erioed y byddai i bob un o'r Ffyddloniaid fod yn Ben-cyfammodol cyffredin i'r holl Ffyddloniaid, ond ei fod ef ei hun felly, ac fel y cyfryw, y derbyniodd efe yr Addewidion i'r holl Grediniol a'u Had; ac a fendithiwyd fel wrth eu derbyn; yr hyn oll ydym ni iw gredu, ac i gymmeryd gafael ar y Cyfammod fel mae wedi ei gadarnhau'n weithredol gan Grif drosom ein hunain a'n Hâd.

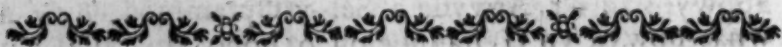
I fod o Ffydd *Abraham* gan hynny yw, i gredu fel y gwnaeth ef, i Dduw wneuthur a chadarnhau ei Gyfammod o Râs ag ef, fel Pen-cyfammodol cyffredin trosto ei hun a'i Had, ac i'r holl Grediniol a'u Had yn eu Cenhedlaethau. Ni welsom fod plant y Ffyddloniaid fel y cyfryw trwy ganiattad ac ordinhad Duw; yn ei Gyfammod, ei Eglwys a'i Deyrnas gyd a'u Rhieni o *Adda* hyd *Abraham*, ac o hynny hyd ddyfodiad Crist, pa un bynnag ai Iddewon ai Cenhedloedd hyd oni byddai iddynt pan ddelont mewn oedran, trwy eu gweithred eu hun ymadael, dirmygu, neu wrthod

wrthod Gras neu Ddyledfwyddau y Cyfammod, *Deut.* vii. 6, 9. — *Salm* ciii. 17, 18. — *1 Cron.* xxviii. 9. — *Luc* i. 50. — *Salm* xxv. 10, 12, 13, 14. Hefyd yn ol appwyntiad o'r Arwydd a Sêl y Cyfammod, hwy a wnaethpwyd yn Gyfrannogion o hono yn gystal a'u Rhieni; a hyn oll trwy Gyfammod wedi ei iefydliu a'i gadarnhau trwy Lŵ Duw a Marwolaeth Crist, hyd fil o Genhedlaethau.

Pwy, neu pa beth gan hynny yw Dyn marwol truan, i gymmeryd arno ddiddymmu Cyfammod Duw, ac i dorri ymaith oddiwrth, neu i gae allan Hâd babanol y Fryddloniaid o'r Eglwys weledig y rhai ydynt agos hanner ei Haelodau os nid yn chwaneg: Fe ddeifysir yn oftyngedig ar y rhai a'i gwnant i ddangos Gorchymymyn eglur a phendant gan Dduw am yr hyn a wnant, neu o'r hyn lleiaf, Siampl eglur wedi ei ganiattau gan Grift, i'r Rhieni gael eu derbyn i gymundeb Eglwysig, a Bedydd, a'u Hâd babanol ar yr un pryd gael eu gwrthod a'u cadw yn ôl oddiwrth y ddau.

Nid yw ond Peth rhesymmol i ddisgwil Gorchymymyn a Siampl eglur a goleu jawni, yn yr Achos hyn, oblegid ei fod yn gwneuthur cyfnewidiad mor fawr, a bwrw allan ynghylch un hanner o'r cyfryw ag oeddent yn wastadol yn ddeiliaid o Eglwys weledig Crist a'i Deyrnas, yn enwedig i ddisgwil oddiwrth y rhai a alwant (er heb Achos) am Gorchymymyn neu Siampl yn y Testament Newydd am *barhad y Rhagorfreintiau a ganiattawyd eisoes gan Dduw yn yr hên*. Gwneuthur yn rhy eon ag Awdurdod Duw yw gwadu *parhâd o'r Rhagorfreintiau a ganiattawyd umwaith gan Dduw i'w Bobl cyn profi fod Duw wedi galw'n ôl y cyfryw rodd a Rhagorfraint*. Pa bryd? A chan bwy y trowyd Plant allan o'r Eglwys o'r Cyfammod, a'u Hawl i gyfrannogi o'r Arwydd o hono? Prawf, Prawf, Prawf, yr ydym ni yn galw am dano, canys ni ddylem ni, ni allwn ni ymadael a'r cyfryw rodd, y cyfryw Ragorfraint *hen a sefydledig* ar Eiriau Dynion yn unig, (er eu bod yn Wyr da ar gyfrifon eraill) yn enwedig pan yr ystyriom, fod y Cyfammod yn dragwyddol fy'n caniattau y Rhagorfreintiau hyn, ac wedi ei

gadarnhau trwy Lŵ Duw a Marwolaeth Crist (fel y profwyd) ac hefyd trwy Weinidogaeth Crist a'i Apostolion, fel y profir trwy gymmorth Crist.

P E N. VI.

Gwrthddadl.

FE ddywed rhai, ond ni's profant i'n Harglwydd Jesu droi'r babanod allan, pan oedd efe ar y ddaear, heb eu goddef i aros yn hwy yn aelodau o'i Eglwys weledig a'i Deyrnas, &c.

Atteb. Os *bwriwyd* hwy allan, mae'n rhaid, mae naill ai gan Grist ei hunan, neu gan ei Apostolion, canys ni allasai neb eraill ei wneuthur, ond os na fwriwyd hwy allan gan Grist na'i Apostolion, yna maent i mewn etto.

Y Gwirionedd yw, fe ymgynnigodd ein Harglwydd bendigedig pan oedd efe ar y ddaear, amryw o *achluf-urau neillduol* i ddywedyd ei feddwl a'i ewyllys ynghylch yr *achos* hwn, fe ddylai yr hyn a ddywedodd efe ar yr achosion neillduol hyn gael ei ystyried fel ei Ewyllys a'i Blefer brenhinol ynghylch plant yr Eglwys, mewn perthynas iddynt i barhau yn ddeiliaid, ac yn aelodau o'i Deyrnas weledig a'i Eglwys, ac yn Nghyfammod yr Addewid a chanddynt hawl i'r arwydd a'r Sêl o hono; o herwydd yn yr hyn oll a ddywedodd efe ar yr Achosion hyn, nid oes un arwydd oddiwrtho i'r gwrthwyneb, ond yn hytrach drosto. Fel

Yn gyntaf, Pan oedd efe yn ymddiddan a'r Wraig o *Samaria* ynghylch Rhagorfreintiau'r *Iddewon*, fel Eglwys, yn groes i'r *Samariaid*; yr oedd yma achlyffur cymmwys iddo ddywedyd ei Feddwl ar yr Achos hyn, yr hyn beth y mae efe yn ei wneuthur, gan sicrhau fod *fechydwrïaeth o'r Iddewon*, Ioan iv. 19 hyd y 22. Yr oedd yr *Iddewon*, rai o honynt mewn oedran, a rhai yn Fabanod.

Yn ail, Pan ddaeth Gwraig yr hon oedd *Roeges* atto am gymmorth i'w Merch, y mae efe ar yr achlyffur hyn yn sicrhau Rhagorfreintiau'r *Iddewon*, yn eu galw hwy yn Blant mewn gwrthwahaniaeth oddiwrth y

Groegwyr,

Groegwyr, gan eu galw hwythau yn *Gŵn*, *Marc vii.* 26, 27.

Yn drydedd, Pan anfonodd ein Harglwydd ei ddeg Dysgybl a thri-ugain allan i bregethu, fe roddodd Orchymryn iddynt i bregethu i Deiau, fel y cyfryw, gan ddywedyd, *I ba dy bynnag yr eloch i mewn, yn gyntaf dywedwch, Tangnefedd i'r Tŷ hwn*, *Luc x. 5.* yr hyn oedd pregethu Tangnefedd trwy Jesu Grifft, fel mae'n eglur wrth gydmaru, *Actau x. 36, 37.* â *Luc x. 1. 5.*

Yn bedwaredd, *Marc ix. 36, 37.* Fe gymmerodd Crist Fachgennyn ac a'i gosododd ymhlith ei Apostolion, a phan gymmerodd efe ef yn ei Freichiau, efe a ddywedodd wrthynt — Pa beth? y gwrthodid ac y bwridd allan yr holl gyfryw Blant? Ni wnaethpwyd y cyfryw beth. Efe a ddywedodd wrthynt, *Pwy bynnag a dderbynio un o'r cyfryw Blant yn fy Enw i, sy'n fy nerbyn i; &c.* A fuaasai Crist yn dywedyd hyn wrth ei Apostolion, pe buasai ei fwriad i roddi Gorchymryn iddynt ar fyr ar ol hyn, i fwrw allan bawb o'r cyfryw ag oedd y Plentyn hwn? Os dyw ei derbyn hwy yn dderbyniad o Grifft, onid yw eu bwrw hwy allan, yn wrthodiad o Grifft hefyd? *Matt. xviii.* A'r Jesu a alwodd atto Fachgennyn, ac a'i gosododd ynghanol ei Ddysgyblion, ac a ddywedodd, yn wir y dywedaf i chwi, oddfeithr eich troi chwi, a'ch gwneuthur fel Plentyn bychan, nid ewch chwi ddim i mewn i Deyrnas Nefoedd, adnod 2, 3. A phwy bynnag a dderbynio gyfryw Fachgennyn yn fy Enw i a'm derbyn i, adnod 5. Y mae'r Titl o Ffyddloniaid yn cael ei roddi i'r rhai bychain hyn, adnod 6. Edrychwch, mēdd Crist wrth ei Ddysgyblion ei hun, na ddirmygoch yr un o'r rhai bychain hyn, adnod 10. Y mae hyn yn dangos, pa mor dueddol yw'r gorau o Ddynion i ddirmygu yr Aelodau bychain hyn o eiddo Crist, ac hefyd ei fod yn ddrwg, ac y dylent wilio yn ei erbyn, ac edrych atto, canys yr wyf yn dywedyd i chwi, fod eu Hangylion hwy yn y Nefoedd, bob amser yn gweled wyneb fy Nhād. Nid yw euwyllys eich Tād yr hwn sydd yn y Nefoedd i gyfrgelli'r un o'r rhai bychain hyn, adnod 14.

Yn bummed, Yr ydym yn darllen *Luc 19.* am Grifft yn

yn dychwelyd *Zacheus*, ac yn pregethu Cyfammod *Abraham* fel yn ei gynnwys ef a'i Dŷ, yr hwn oedd *Genedl-Ddyn* wrth bob amgylchiadau, canys yr oedd ef yn *Bennaeth ymhlith y Publicanod*, adnod 2. a'r *Iddewon* a rwgnachasant, adnod 7. oblegid i'n Harglwydd fyned i *Letteua* at Wr pechadurus, meddant; dyma'r Enw wrth ba un yn arferol y galwant hwy y *Cenhedloedd* i'w gwahaniaethu hwy oddiwrth yr *Iddewon*, *Gal. ii. 15.* Ond fe roddodd yr Arglwydd iddo Ffydd; ac yr oedd ef yn awr yn eiddo *Crist*, ac am hynny yn *Hâd Abraham*, ac yn etifedd yn ol yr *Addewid*, *Gal. iii. 29. i fod yn Dduw iddo ef, ac iw Hâd*, *Gen. xvii. 7.*

Yn y lle hyn o *Luc*, y mae *Crist* yn sicrhau yn ddiattal ac yn gyflawn, fod *Jechydwriaeth* wedi dyfod i dŷ *Zacheus*, a hynny ar ddydd ei ddychweliad ef, a'r rheswm o hynny oedd yn gymmaint a'i fod yntef hefyd yn fab i *Abraham*.

Adnod 9. Deliwch sylw attolwg, nid yw ein Harglwydd yn dywedyd, fod *Jechydwriaeth* wedi dyfod i dŷ *Zacheus* o herwydd fod ei dŷ wedi eu dyscu, yn proffesu eu ffydd, &c. ond oblegid fod *Zacheus* ei hun yn fab i *Abraham*, Heddyw y daeth *Jechydwriaeth* i'r tŷ hwn yn gymmaint a'i fod yntef hefyd (yntef) yn gyftal a'r holl ffyddloniaid ag oedd yn *Had naturiol Abraham*, (yntef) yn gyftal a'r *Profelytiaid* o'r blaen, a'i fod yntef hefyd yn fab i *Abraham*. Yma mae'n Harglwydd bendigedig yn pregethu Cyfammod *Abraham*, a hynny fel rheol gyffredinol (fel yr wyf fi yn oftyngedig yn meddwl) yn ei waith yn dywedyd, heddyw y daeth *Jechydwriaeth* i'r tŷ hwn yn gymmaint a'i fod yntef hefyd yn fab i *Abraham*.

Canys os 'dyw *Jechydwriaeth* yndyfod i Dy un dyn, ar ddydd ei ddychweliad, yn unig am y rheswm hwn, oblegid fod y dyn sy'n dad i'r teulu, trwy ffydd yn *Nghrist* yn dyfod i fod yn fab i *Abraham*: Yna ar ba amfer bynnag y mae un Dyn trwy Ffydd yn *Nghrist* yn dyfod i fod yn Fab i *Abraham*, y mae *Jechydwriaeth* yn dyfod iw Dy ef hefyd os bydd ef yn dad i deulu: mae'n eglur i fod *Abraham* yn dad i'r holl ffyddloniaid, *Rhuf. iv. 11, 12. 16. — Gal. iii. 7. 29.* ac i fod *Jechydwriaeth* yn dyfod iw teiau, fel y cyfryw o *Blant Abraham* fydd eglur oddiwrth eiriau

ein

ein Harglwydd am *Zacheus* a'i Dy, *Luc* xix. 9. — *Gal.* iii. 29. a lle mae Jechydwriaeth yn dyfod i'r tŷ nid oes rheswm i ammeu, nad all *Bedydd* ddyfod i'r tŷ hefyd. Mae'r fendith hon o eiddo *Abraham* yn dyfod ar y Cenhedloedd trwy Grist, yr hwn a gadarnhaodd yr Addewidion, *Gal.* iii. 14. — *Rhuf.* xv. 8. Y ffordd a ddadguddiwyd yn yr Yfgrhythur am fynediad plant i mewn i'r Cytammod a'u hawl i aelodaeth eglwyfig, yw gwaith eu Raieni yn derbyn y Cytammod drostynt eu hunain a'u Had.

Yn chweched, Edrychwch a chydmarwch *Marc* x. 13 hyd y 17. — *Matt.* xix. 13 hyd y 16. — *Luc* xviii. 15 hyd y 18. lle yr ydym yn cael (ar achlysur neillduol a gynnigwyd) ein Harglwydd yn dywedyd ei feddwl yn eglur iawn ynghylch plant yr Eglwys; ac hefyd mae'n dangos serchiadau mawr tuag at y cyfryw o honynt ag oedd yn breiennol. Mae *Matthew* yn eu galw yn blant bychain, *Marc* yn blant ieuaingc, a *Luc* babanod. Ac mae'n Harglwydd ei hun yn eu galw hwy yn blant bychain. Yr oeddent y fath a gymmerodd ef yn ei freichiau medd *Marc*: Maent eill trioedd yn dywedyd, i'r babanod ieuaingc hynny gael eu dwyn, ni ddaethant eu hunain at Grist. Mae *Matthew* yn dywedyd iw dwyn, *fel y gosodai efe ei ddwyllaw arnynt, ac y gweddjai*. Maent eill trioedd yn dywedyd i Ddyfgyblion Crist eu ceryddu. Mae *Marc* yn dywedyd, *Ond pan welodd yr Fesu, efe a anfonodd yn fawr, ac a'u galwodd hwy atto, medd Luc*. Mae'r tri yn dangos i Grist orchymmyn capiattau i blant bychain i ddyfod atto ef, ac na waharddid hwynt, ac hefyd y rhe wim o'i orchymmyn hwn, *Canys eiddo'r cyfryw rai yw Teyrnas Nefoedd*. Mae *Marc* yn dywedyd *Efe a'u cymmerodd hwy i fynu yn ei Freichiau* (gwel. *Esay* xlix. 11. *Efe a ddododd ei ddwyllaw arnynt ac a'u bendithiodd*. Mae *Marc* a *Luc* yn dywedyd i ni i Grist ddywedyd, *Yn wir meddaf i chwi, pwy bynnag ni dderbynio Deyrnas Dduw fel dyn bach, hynny yw, fel y derbyn dyn bach hi (oblegid felly medd Mr. Cotton mai cyfylltiad y geiriau,) nid â efe i mewn iddi*.

Fel ac y mae babanod yn ddioddefol yn eu gwaith yn derbyn Crist ac egwyddor ysbrydol o Ras, felly mae

54 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

mae dynion o oedran hefyd, (gwelwch Dr. Ames *Môr Difnyddiaeth*, Llyfr 1. Pen. 26. Rhian. 20, 21. 25.) ie mae sylwedd yr athrawiaeth hon yn cael ei gadarnhau gan Mr. Goodwin Remonitrant proffesol yn ei *Gata Baptism*, tu dal. 44, 45. Pa ham gan hynny mae dynion o oedran trwy falchder o'u galluedd eu hunain yn diystyru ac yn dirmygu babanod, fel yn anghymmwys o *Egwyddorion Gras*. Lle y dylent fod yn addfwyn, yn oftyngedig, ac nid i ddiystyru ymostwng a dysgu hyd yn oed gan Blant bach, pa fodd i dderbyn Teyrnas Dduw a'i grasusau mewn ffordd ddioddefol.

Mae'n ymddangos yn chwythig iawn yn wir, fod dynion sy'n dal fod babanod yn gymmwys o, ac i fod ganthynt Hadau ac Egwyddorion pechod yn dywedyd nad ydynt gymmwys i Hadau ac Egwyddorion Gras gael ei dywallt iddynt, yr hyn yw gwneuthur yr *Adda* cyntaf yn fwy galluog i drosglwyddo Pechod na'r ail *Adda* i drosglwyddo Gras; hyn yw gwneuthur Pechod i amhlau yn llawer iawn mwy na Gras, yn wrthwyneb i'r Scrythurau; terfynu gallu Duw ydyw, a gwneuthur ei nerth ef i ymddibynnu ar deilyngdod y person (fel y mae *Luther* yn dal sylw yn ei *Ragymanrodd* i'w Eglurhad ar y *Galatians*) dywedyd yw nad oes neb yn gadwedig ag sy'n marw yn fabanod, neu eu bod yn gadwedig heb Ras tusewnol, eu hachub heb eu sancteiddio! yn fyrr cyfeillorni gyda'r Sadduceaid ydyw heb wybod y *Scrythurau*, na gallu Duw.

Os na all Hadau a Greddfau Gras fod, pan y bo dynion mewn diffig o ymarferiad eu rheswm, yna mae'r rhai crediniol mewn oedran bob amser y byddant mewn trwm gwsc, a rhai oedranus pan elont yn blentynaidd, yn anghrediniol ac yn ddynion anrafol.

Fe all dynion i ddywedyd nad oes gan Fabanod a hen Bobl wedi myned yn blentynaidd Eneidiau rhesymol, oblegid na's gallant eu hamlygu trwy weithrediadau rhesymol, yn gyftal y gallant ddywedyd nad oes ganthynt ddim gras, oblegid na's gallant ei ddangos oddiallan trwy weithrediadau grafol.

I ddal

I ddal fod Babanod y ffyddloniaid yn ddeiliaid anghymmws o Ras, yw eu cyfrif hwynt, os nid yn anifeiliaid, er hynny mewn llawer gwaeth cyflwr na'r Paganïaid mewn oedran, oblegid maent hwy yn ddeiliaid cymmws i Ras, fel y mae pawb yn cytaddes, ac fe wnaethpwyd Torreydd lawer o honynt yn gyfranogion o hono.

Ond yma gwelwn nid yn unig fod Babanod yn ddeiliaid cymmws i Ras, ond hefyd yn gymmws ynghyfrif ein Harglwydd o gael eu dal allan ganddo ef fel Siamlau i eraill mewn oedran, a hynny yn y peth hyn, sef derbyniad o Râs; fod y peth a ddywedodd Dr. Goodwin ac eraill, yn wir, hynny yw, *Mai y rhan buraf o'r Eglwys yw Babanod*, oblegid y maent hwy yma yn cael eu dal allan gan Grist fel Siamlau i eraill, ac yn *Mat. xviii. 2—7.* maent yn cael eu gosod i fynu gan ho ef fel Siamlau o ddychweliad, ac o'r grâs o ofstyngeiddrwydd, sef iw ddysgyblion eraill; am hynny na fydded i ddynion mewn oedran ddirmygu, dibrisio, na gwahardd plant i gael eu bedyddio â dwfr, oddiwrth *ba rai* y dylent ddysgu *cael eu bedyddio* mewn calon.

Gwrthddadl. Nid ydym yn darllen i Grist orchymyn i'r Plant hynny a ddygwyd atto, i gael eu bedyddio.

Atteb. Nid ydym yn darllen chwaith iddo orchymyn i'r rhai hynny mewn oedran a ddygodd y Plant atto i gael eu bedyddio. Fe allai eu bod hwy a'u Plant wedi eu bedyddio o'r blaen: ac nid yw Crist yn un lle yn gorchymyn i Ddynion gael eu hail fedyddio. Oni b'ai fod y lle yn dweud fod y cyfryw Blant heb eu bedyddio o'r blaen, yr hyn nid yw, Ni all neb yn gyfiawn i dramgwyddo am nad yw Crist yn gorchymyn i'w bedyddio ar yr amser hwnnw y bendithiodd efe hwynt.

Er na ddywedir dim yma am Fedydd y Babanod jeuaingc y rhai a ddygwyd at Grist, etto mae'n Harglwydd trwy ei Serchiadau, ei Eiriau, a'i Weithredoedd yn eglur fynegu eu bod hwy y cyfryw Personau ac oedd yn gymmws i'w bedyddio, os nad oeddent wedi eu bedyddio eisoes, fel y dengys llawer o Ysgrythurau eraill.

56 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

1. Y maent y cyfryw ag *fy'n dyfod at Grist*; oblegid mae Gwaith y Ffyddloniaid yn dwyn eu Plant at Grist yn cael ei dderbyn, a'i gyfrif ganddo ef, fel pe deuai'r Plant eu hunain atto, mae efe yn ei alw eu *dyfodiad hwy, gadewch i Blant bychain ddyfod attaf fi; ac na waharddwch hwynt*. Bydded i bawb fy'n ofni Duw ochelyd torri'r Gorchymmyn hwn o eiddo Crist. Oblegid.

2. Pan ymddygodd ei Ddysgyblion ei hun yn groes i hyn, yn eu gwaith yn ceryddu dyfodiad Plant atto ym Mreichiau eu Rhieni, (cydmarweh Esay xlix. 22. 25). *Efe a ansodlonodd yn fawr, ac a'u galwodd hwy atto*. Yr oedd ein Harglwydd yn *hoffi'r Weithred dduwiol* hon, yn y rhai a ddygodd eu Babanod atto ef; ond efe a *fawr ansodlonodd* wrth ei Ddysgyblion am eu gwrthwynebu.

3. Y mae'r Brenhin ei hun yn cyhoeddi eu bod hwy o'i Deyrnas ef: Nid yw yn dywedyd *eu bod* hwy felly dan yr *Hên Destament* yn unig, ond *eu bod* felly yn *awr*; nid yw efe yn unig yn dywedyd, eu bod yn *ddeiliaid* o'i Deyrnas ef, ond bod ei Deyrnas ef yn eiddo'r *cyfryw rai*, neu eiddo'r cyfryw rai yw'r Deyrnas; yr hyn fydd yn dangos (fel y profwyd o'r blaen) fod Eglwys a Theyrnas Crist yn bod a chwedi bod yn holl Oetoedd y Byd, yn cael ei dwyn yn y blaen a'i chynnal o Oes i Oes trwy Ganlyniad neu Sucsessiwn o Hâd sanctaidd, Mal. ii. 15.—Gen. xvii. 7.—Deut. vii. 6, 7, 8. 9.—Salm lxxviii. 2, 3, 4, 5, 6, 7. a'r ciii. 17. a'r cv. 6, 7, 8, 9, 10. a'r cxxvii. 3.—Esay vi. 13. a'r lix. 21. a'r lxxv. 23.—Ezec. xxxvii. 24, 25, 26, 27, 28.

Mae y rhai a ddychwelir oddiallan yn dyfod i mewn o hyd fel Canghennau impiedig, Rhuf. xi. 16, 17. 21. 24. 28.—Eph. ii. 12, 13, 19. a'r iii. 6.—Esay lvi. 6. 8.—Ecclod. xii. 48, 49.—Ezec. xlvii. 22, 23.—Esay xiv. 1.—a Num. ix. 14.

4. Nid yw ein Harglwydd bendigedig yn terfynu ei Orchymmyn i'r Plant *bychain hynny* yn bresennol, ni ddywedodd efe, gadewch i'r Plant *bychain hyn* yn unig, ac na waharddwch y rhai hyn i ddyfod attaf fi, ond ar yr achlyffur o'r rhain mae efe yn cyhoeddi Rhagor-

Rhagorfraint i holl Fabanod y Ffyddloniaid, gan ddywedyd, *gadewch i Blant bychain ddyfod attaf fi, ac na waharddwch hwynt, canys eiddo'r cyfryw rai, nid eiddo rhai'n yn unig, yw'r Deyrnas.*

Gan fod Crist yn gosod allan Rhagorfreintiau holl Blant y Ffyddloniaid ymhob Oes, ni ddylid terfynu ei Orchymmyn i'w Ddysgyblion yn unig, ond y mae hefyd yn rhwymo ei Weinidogion a'i Eglwys ymhob oes i *adael Plant bychain i ddyfod atto ef, ac na waharddent hwynt*, oblegid fod ei Deyrnas ef yn eiddo i'r cyfryw; mae'n eglur hefyd wrth gydmaru'r Gorchymmyn hwn â *Matt. xxviii. 20.*

5. Y mae Babanod ieuaingc bychain yn gymmwys o arwyddion gweledig o Râs, ac o Râs ei hun; Canys hwy dderbyniant arddodiad dwylaw, arwydd allanol o Râs, ac a fendithiwyd gan Crist; mae Crist yn bendithio yn cynnwys Cyfranniad o bob Grâs a phethau da i'r rhai a fendithir ganddo ef; fe gymerodd ein Jachawdwr y Babanod hynny yn ei freichiau, fe ddododd ei ddwylo arnynt, ac a'u bendithiodd. A ydyw hyn yn ymddangos fel pe buasai Galen Crist wedi ymosod yn eu herbyn i'w troi hwynt allan o'i Eglwys? Beth! a ydyw Arddodiad Dwylaw yn arwydd o Efcymmundod neu fwriad allan o'r Eglwys.

6. Mae Crist yn eu dal allan fel *Siampï o Râs* i bob rhai mewn oedran fel o'r blaen.

Mae'r pethau hyn wedi ei rhoi ynghyd, yn eglurhau yn llawn i fod Babanod y Ffyddloniaid y cyfryw Berfonau, fel mae llawer o Sgrythurau eraill yn dangos y dylid eu bedyddio, oblegid maent ymhlith rhai bendigedig Crist, o'r fath rai y gwneir i fynu ei Eglwys a'i Deyrnas, ac felly wedi dyfod i mewn i gyfeillach ei ddysgyblion, pa rai a orchymmynodd Crist i'w bedyddio.

Achlysur cymmws arall a ymgynnigodd i'n Jesu bendigedig i ddywedyd ei feddwl ynghylch plant, ychydig cyn ei ddioddefiadau diweddaf, *Yr oedd plant Zion yn orfoleddus yn eu Brenhin, Salm cxlix. 2. Gan Iesain Hosanna i Fab Dafydd, &c. Matt. xxi. 9. 15.*

16. Y maent hwy yn bendithio ac yn groesfawr dy-

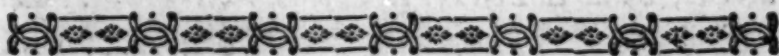
58 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

fodiad Crist yn gystal a'u Rhieni, wrth yr hyn 'roedd rhai Proffeswyr cnawdol mewn oedran yn llwyr anfonlon, ac a achwynasant wrth Grist. Ond pe buasai y tybiau newyddion hyn ganhynt, neu yn hytrach pe buasai'r fath beth ag Ail-fedyddiwr mewn bôd y pryd hynny, ac yn bresennol, a chymhwyfder yn y Babanod hynny i'w ddeall ef, oni allasai efe, *heb achwyn arnynt wrth Grist*, yn fuan ddiffoddi eu Sêl, lleihau eu llawenydd, a chae eu geneuau ei hun, a'r cyfryw neu'r cyffelyb eiriau a rhai'n wrthynt. "Och. "Blant Druain! achos bychan sydd gennych chwi "i lawenhau fel hyn wrth ddyfodiad Crist eich "Brenhin; y mae gennych chwi fwy o achos i "wylo a galaru iddo ddyfod mor fuan:" oblegid yn ol ein Hathrawiaeth ni, yr hon yr ydym ni yn haeru fod yn wir, "chwi fyddwch chwi yn golled- "wyr mawrion, ac fe'ch gosodir ymhellach oddi- "wrth Dduw trwy ei ddyfodiad. Mae amrywiol o "addewidion yn perthyn i chwi yn awr; yr ydych "o fewn y Cyfammod yn awr, ond fe ddaeth Crist "i alw yn ol yr addewidion hyn, ac i ddileu'ch en- "wau allan o'r Cyfammod, mae ei Galon wedi ym- "osod yn eich erbyn, i'ch troi chwi a phawb o'ch "cyffelyb allan o'i Eglwys a'i Deyrnas, i Deyrnas "Satan, a hynny ar gyfrif y rheswm hyn yn unig, "oblegid eich bod yn blant: Beth ydych yn feddwl "gan hynny fel hyn yn bendithio a groesawi dyfodiad Crist a'r fath Hosanna? Beth er eich bod yn "awr yn aelodau o'i Eglwys, beth er eich bod yn "Seintiau gweledig yn awr, er hynny o fewn ychydig ddyddiau chwi a fyddwch bob plentyn o honoch fel Paganiaid bychain, oddieithr i rai o honoch fod mor happus a marw o fewn pedwar neu "bump o ddyddiau cyn eich bwrw allan," oblegid o fewn yr Amser hynny yr oedd CRIST i ddioddef.

Fel mae'n rhaid i'r Athrawiaeth hon i leisio yn farrug yn nghlustiau pob rhyw Gristion sydd yn rhod-fo yn llwybrau ffydd ein Tad Abraham, Rhuf. iv. 12. felly mae'n wrthwyneb i holl amcan y Sgrythur lân ac i ymyscaroedd tyner Crist tuag at ŵyn ei braidd, *Exec. xlvii. 24, 25. — Esay xl. 13. — Marc x. 13, 14.*

15, 16. — *Marc ix. 36, 37.* Beth gan hynny a wnaeth Babanod y Ffyddloniaid y pryd hyn i haeddu eu bwrw allan o'r Eglwys? ie, Beth a wnaethant i haeddu, i'r cyfryw Fabanod eraill, er eu *mwyn hwy* gael eu bwrw, neu eu cae allan hyd ddiwedd y byd? a all un dyn ddychymmyg i'r hwn a ddywedodd, *nid cymmwys i gymmeryd Bara'r Plant a'i roddi i'r Cwn*, hynny yw Paganiaid, y byddai iddo gymmeryd y Plant eu hunain a'u bwrw i'r Cwn, hynny yw i blith Paganiaid; a hynny yn unig oblegid y rheifwm hwn; oblegid eu bod yn Blant, yr hyn nid oedd Bechod chwaith?

Ar yr holl Achlyffurau hyn, a ymgynnigodd i'n Harglwydd i hyfpyu ei Feddwl a'i Ewyllys ynghylch Plant, nid yw efe'n dywedyd un Gair am eu *troi hwy allan* o'i Eglwys, neu gymmeryd oddiwrthynt eu Hawl yn y Cyfammod, a'u Titl i fod yn Gyfranogion o'i Sêl a'i Arwydd; ond mae'n olau ac yn eglur oddiwrth ei Eiriau a'i Weithredoedd wedi cydmaru ynghyd, (bendigedig fyddo Crist) *na throes* efe hwy allan, ond efe *barhaodd*, ac a *gadarnhaodd* Hâd y Ffyddloniaid yn eu hên Rhagorfreintiau hyn; nid oedd Dyfodiad ein Harglwydd i ddwyn colled a niweid i Fabanod ei Bobl, trwy symmud oddiwrthynt Ffafr Duw, neu'r Arwydd allanol o honi, na'u gwneuthur yn anghymmwys o'r naill a'r llall.

P E N. VII.

Gwrthddadl.

OS dywedir, er na thrødd Crist y Plant allan yn ei Berson ei hun, etto fe allasai roi Gorchymmyd i'w Apostolion i'w bwrw allan yn ol ei adgyfodiad; am yr hyn y dywedir llawer i ychydig neu'n hytrach i ddim Pwrpas oddiwrth *Matt. xxviii. 19, 20.* yr hyn meddant hwy oedd *Commissiwn* yr Apostolion i *ddysgyblis a bedyddio y rhai hynny a ddyfgyblent.*

Atteb. Fe ddyfsgodd yr Apostolion y rhai a ddyfgyblent,

liasant, ac a fedyddiasant yn hir cyn hyn, ac yn sicr nid heb *Gommiſiwn*, gwir yw, fod eu *Commiſſion* wedi ei derfynu o'r blaen i Dŷ *Iſrael*, *Matt. x. 5, 6, 7.* etto mae yn cael ei adnewyddu a'i helaethu yma; maent yn awr yn cael eu hanfon at y Cenhedloedd i'w dysgyblu a'u bedyddio hwy hefyd. Ond beth yw hyn i droi'r Plant allan? Nid oes Air am hynny yn y Testyn; nag oes nag yn y Bibl chwaith.—*Dysgwch yr holl Genhedloedd, gan eu bedyddio hwy—gan Ddysgu iddynt gadw yr holl Bethau a orchymmynais i chwi—Dysgwch yr holl Genhedloedd.* Dyisgwch iddynt pa beth? Ai Efengyl newydd? Nid oes Air o hynny yn y Testyn. A raid iddynt ddysgu fod y Cyfammod a'i Addewidion fel yn redeg i'r Ffyddloniaid a'u Hâd, wedi ei ddi-ddymnu? Nid y cyfryw Beth. Beth gan hynny a orchymmynodd Crist i'r Apostolion i ddysgu? *Gan eu dysgu hwy i gadw POB PETH A ORCHYMMYNAIS I CHWI.* Hyn oedd un Peth a orchymmynodd Crist iddynt i adael Plant bychain ddysod atto ef, ac na waharddent hwy, oblegid mae eiddo'r cyfryw rai yw Teyrnas Nefoedd, i'w derbyn ac nid i'w dirmygu, *Mat. xviii. 2, 5, 10, 14.* Am hynny eu *Commiſiwn* hwy oedd i ddysgyblu ac i dderbyn y Plant bychain gyda'u Rhieni i Deyrnas, ac Eglwys weledig Crist. Canys os ydoedd rhaid i'r Apostolion ddytgu'r holl Bethau a orchymmynodd Crist iddynt, yna rhaid oedd iddynt ddysgu y mynnai Crist i Blant bychain ddysod atto ef, a bod ei Deyrnas ef yn eiddo'r cyfryw rai. Fel hyn y derbyniwyd y Profelytiaid ymhob oes, hyd yr Amser presennol hwn, a phan ddanfonnodd Crist ei Apostolion i ddysgu'r Cenhedloedd, fe'u derbyniwyd hwy i'r Eglwys weledig, a'u Plant gyda hwy. Ni rhag-ddywedodd un Brophwydoliaeth, nid oedd un Gair yn eu *Commiſiwn* yn gorchymmyn iddynt i droi, neu newid y Dre'n flaenorol o ddysgyblu, a derbyn y Plant gyda'u Rhieni: Gan hynny, pan dywedodd Crist, *Ewch, dysgybliwch yr holl Genhedloedd*, rhaid i'w ddeall am yr un fath helaethder, mewn perthynas i ddeiliaid a Dysgyblion fel o'r blaen. Os dywedir i'r Dychweledigion newydd dan y Testament Newydd gredu a chael eu bedyddio; mae'r Atteb yn barod, fe gredodd y Profelytiaid

iaid neu'r *Dychweledigion Newydd* dan yr *Hên Destament*, a hwy a enwaedwyd; ond nid oedd hyn yn Wrthddadl y pryd hynny yn erbyn eu Plant hwy, fe'u derbynwyd, ac fe henwaedwyd hwy hefyd, am hynny ni ddylai fod yn Wrthddadl yn awr yn erbyn derbyn a bedyddio eu Plant hwy. Mae'n eglur oddiwrth *Mat. xxviii. 19, 20.* i Grist orchymmyn i'r Apostolion i fedyddio y Cenhedloedd hynny a ddyfgybliafant, neu brofelytiafant, oblegid mewn Ystyr yr un Peth yw'r ddau: Yn awr, gan hynny os oedd eu *Hawdurdod* hwy (fel y mae'n eglur ei fod) i ddyfgyblio Teiau fel y cyfryw, hynny yw, Rhieni a'u Plant yn ol arfer Crist ei hun, *Luc xix. 9.* yna yr oedd eu *Hawdurdod* hwy hefyd i fedyddio Teiau fel y cyfryw, hynny yw Rhieni a'u Plant. Ie, fe ddyfgybliodd ac fe fedyddiodd yr Apostolion Deiau cyfain fel y cyfryw, yn Nhrefn eu Gweinidogaeth (yr hyn yw'r Eglurhad gorau o'u Comissiwn hwy) am hynny yr oedd ganddynt *Awdurdod* oddiwrth Grist i wneuthur felly; yr oedd ganddynt hwy Ysbryd anffaeledig, ac felly hwy a ddeallafant, ac a weithredafant yn ol eu *Hawdurdod* yn Nhrefn eu Gweinidogaeth. Hwy a wnaethant *Ddyfgybllion* ac a'u bedyddiafant, felly yn gymmwys fel cynt hwy wnaethant *Brofelytiaid* neu *Ddyfgybllion*, ac a'u henwaedafant hwy, hwy a'u Plant gyda hwynt, yn ol Cyfammod Duw ag *Abraham*, yr hwn Gytammod ni ddiddymwyd erioed; na ddo, ac ni ddileuwyd Enwau Plant chwaith allan o'r Addewidion. Yn awr deliwch sylw ar Gommissiwn yr Apostolion yn cael ei eglurhau, wrth eu pregethiad trwy'r *Actau*.

Act. ii. 39. Yr *Addewid* sydd i chi, ac i'ch Plant. Cydmarwch *Gal. iii. 17, 29.* *Act. xxvi. 6, 7.* Ymha Destynau, ymhlith amryw eraill, a elwir Cyfammod Duw ag *Abraham* YR ADDEWID: Fe bregethodd yr Apostolion yr *Addewid* hon, yn eu Pregeth gyhoeddus gyntaf ar ol Adgyfodiad Crist, a phan y llanwyd hwy a'r Ysbryd Glân, adnod 4. *Pedr a safodd* gyda'r un ar ddeg (nid Barn *Pedr* yn unig oedd, fod Yr *Addewid* etto yn parhau iddynt hwy a'u Plant) adnod 14, &c. ac a bregethodd i'r Bobl, ac a brofodd fod *Jesu o Nazareth* yn *Arglwydd* yn *Grist*, ac yn *Fachardwr*,

62 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

diwr, ac iddynt *bechu* yn *ddirfawr* yn *eu Gwaith* yn *ei groes-hoelio ef*. Hwytthau wedi dwysbigo a lefasant allan wrth yr Apostolion, *Pa beth a wnawn ni?* Yna *Pedr* a ddywedodd wrthynt, *Edifarhewch a bedyddier pob un o honoch*——Canys *Yr ADDEWID*, nid *Addewid* yn unig, ond *YR ADDEWID* jawn adnabyddus iddynt hwy, ac yn wahaniaethol oddiwrth *Addewidion* eraill, wrth y pwys a ofodir ar y *Gair YR ADDEWID*. Y mae'r *Addewid*, nid yn unig yr oedd hi, ond y mae'n barhaol dan y *Testament Newydd*, i *chwi*, ac i'ch *Plant*. Nid yw'r *Addewid* yn cael ei chymmell fel *Ammod* (fel y myn y rhei'ny ag sy'n cael eu gwasgu ganthi) ond fel annogaeth i edifeirwch a sail i fedydd. *Edifarhewch a bedyddier chwi*——Canys yr *Addewid* sydd i *chwi* ac i'ch *Plant*, *Act. ii. 38, 39*.

Dalier sylw fod yr Apostol yn llefaru yma, nid yn unig wrth *Hâd* natturiol *Abraham*, ond wrth *Eglwys Israel*, adnod 22. 36. (cynnifer o honynt ag oedd yn bresenol) fel yn cynnwys *Iddewon* a *Phroselytiaid* cenhedlig, adnod 10. 14. hynny yw *Hâd* natturiol, ac aelodau impiedig. Mae'r Apostolion yn y modd hyn yn pregethu i'r ddau fath hyn, ie yn awr ar ol adgyfodiad *Crist*, a thywalltiad o'r *Yspryd*; *YR Addewid*, nid yn unig *Addewid*, ond *YR Addewid* mewn ffordd o ragoriaeth. *YR Addewid* sydd i *chwi* ac i'ch *plant*. Maent yn dal allan, yr un a'r unrhyw *Addewid*, yn gyftal ac yn ogyfuwch i'r *Iddewon* a'r *Profelytiaid*, ac i blant y naill a'r llall. A ddarfu i'r Apostolion ddechreu yn y Bregeth gyntaf hon, fel pe buasent wedi derbyn awdurdod, dybygech *chwi*, i fwrw *Plant* allan? Fel y darfu i'r Apostolion yn eu gwaith yn pregethu i *Eglwys Israel* i gynnwys y *Plant* gyda'u *Rhieni*; dan yr un a'r unrhyw *Addewid*, felly hefyd y gwnaethant y dosbarthiad arferol o'r byd i ddwy ran, *agos* a *phell*; a hwy a roisant yr holl aelodau gweledig mewn oedran, yn *Iddewon* ac yn *Profelytiaid*, ynghyd a phlant y naill a'r llall, fel y cyfryw ar un *tu*; iw gwahaniaethu hwy oddiwrth bawb ag oedd y pryd hynny ymbell, pa un bynnag ai rhai mewn oedran ai *Babanod* o'r *tu* arall.

Beth y mae'r geiriau hynny (*agos* ac ymbell) yn arwyddocau

arwyddocau gwelwch Eph. ii. 1 hyd 22, a'r iii. 6. Y mae'r testynau hyn wedi eu cydmaru a'r Act. ii. 39. yn dangos i ni, pa addewid mae'r Apostolion yn fynegu fod iddynt hwy a'u plant, ac hefyd ar ba du bynnag y mae'r Rhieni, ar yr un tu y mae eu plant, hefyd pa un bynnag ai yn yr Eglwys weledig, ai allan o honi; pa un bynnag ai agos at Dduw a Chyfammod ei Addewid a'i Ragorfreintiau, yn weledig; neu ymhell yn Ddieithriaid yn Alltudion, &c. — Ym ar y ffordd bydded i'r tri pheth hyn gael eu dwys ystyried.

1. Os rhoddodd Crist gommisiwn i'w Apostolion i droi plant allan, yna yn sicr hwy a'i gwnaethant. Ac os troesant hwy hwynt allan mae'n ddieithr anghyfrifol, na allem ni ddarllen yn un man am eu gwaith yn eu troi allan, nag am neb ymhlith yr Iddewon crediniol yn achwyn ar y cyfrif hynny. A fuasai'r rhei'ny a wnant y fath gyffro am gael enwaedu eu plant, a'r rhai oedd mor ddigllon wrth Baul wrth glywed son iddo ef ei warafun, Act. xxi. 20, 21. a fuasent hwy eu gid yn fodlon ac yn llonydd, ac heb ddywedyd dim pan y gwelsent eu Babanod gweinioni yn cael eu troi allan o'r Eglwys weledig, allan o'r Cyfammod, ac oddiwrth hawl yn ei fendithion, ei Ragorfreintiau a'i werthfawr Addewidion? Beth a fuasai dim, dim un ymhlith cynnifer o filoedd gymmaint a gofyn rhewm am eu troad hwy allan?

2. Ni gawn yr Iddewon anghrediniol ar bob achlysur yn ymrataelio a Christ a'i Apostolion, ac yn erbyn y ffydd grifnogol, oblegid fod eu traddodiadau hwy, cysgodau a seremoniau cyfraith *Moses*, sancteiddrwydd y Deml, &c. yn cael eu diddymmu. Ond (darllenwch yr *Efangelwyr* a'r *Actau*) nid oedd un gair yn eu herbyn hwy gan yr Iddewon anghrediniol na neb eraill, am dorri ymaith aelodaeth eglwyfig plant a'u hawl yn Nghyfammod *Abraham* a'i ragorfreintiau: Pe buasai rhai'n yn cael eu torri ymaith, diammeu y buasai'r Iddewon anghrediniol yn eu gwrthwynebu yn llawer mwy, ac yn gorbwyso arnynt, fel yn gwneuthur llawer mwy yn erbyn y ffydd grifnogol, a pharhad yr Iddewon yn eu hanghrediniaeth.

3. Yr

64 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

3. Yr oedd plant yr Iddewon a'r Profelytiaid gyda eu Rhieni yn yr Eglwys weledig a Theyrnas Dduw, yn y Cyfammod a chanddynt hawl i gyfrannogi o'r arwydd o hono o flaen dyfodiad Crist a'i ddiodef-iadau: os nad oeddent felly ar ol hynny, yna yr oeddent yn golledwyr, ac wedi eu gosod ymhellach oddiwrth Dduw trwy ddyfodiad a diodef-iadau Crist; yr hyn fydd yn wrthun ag yn groes i *Act. ii. 39. a'r iii. 25.* ac i holl amcan yr Ysgrythur.

Wele yna, yr oedd Plant yr Iddewon a'r Profelyt-iaid yn yr Eglwys, yn y Cyfammod, a chanddynt Hawl i gyfrannogi o'r Arwydd weledig a'r Sêl o ho-no: Y Borau hwnnw pan ddaeth 3000 o honynt, ymhlith eraill y rhai a glywfant yr Apostolion yn pre-gethu, ac a'u dychwelwyd i Ffydd Jesu Grift, fel y gwir Fessiah oedd i dyfod. Pan aeth y 3000 dych-weledig hynny ymaith y Dydd hwnnw o'r Addoliad cyhoeddus, naill yr oedd eu Plant gyda hwy *etto* yn y Cyfammod ac yn Aelodau eglwyfig, â chanddynt Hawl i Sêl y Cyfammod, fel yr oeddent yn y borau, onid e nid oeddent: Os oeddent i mewn y nos honno, yna mae Plant i mewn *etto* gyda'u Rhieni. Os dywedir nad oeddent i mewn y Nos honno, yna'r oedd y Plant yn golledwyr, a hwy a ofodwyd ymhellach oddiwrth Dduw trwy Ffydd eu Rhieni: y mae hyn hefyd yn wrthun. Beth! Ffydd y Rhieni yn escym-muno'r Plentyn! Y mae'r Athrawiaeth hon o Ddi-doliad, yn anocheladwy yn gwneuthur Plant yn goll-edwyr, naill ai trwy ddyfodiad Crist i'r Byd, neu trwy dyfodiad y Rhieni at Grift, ac am hynny ni all fod yn wir. Nag yw, medd Dr. Owen, mae yn erbyn yr holl Efengyl, iw ddychymmygu yn y Râdd leiaf. Owen ar *Heb. Vol. II. tu dal. 256, 257.*

I chwi y mae'r Addewid ac i'ch Plant, ac i bawb ym-hell cynnifer ag alwo'r Arglwydd ein Duw ni atto. Fe fynnai rhai fod hon yn Addewid yn unig o ddawn Tafodau, Prophwydoliaeth, a Gwyrthiau; ond ni ellir caniattau hyn, canys i chwi mae'r Addewid ac i'ch Plant, fel y cyfryw, ac i bawb ag a alwo yr Arglwydd, sef hyd ddiwedd y byd. Ond sicr yw nad oedd plant fel y cyfryw, na phob rhai o'r rhai
Galwe-

Gâlwedigion ymhob oes, i gael Doniau Tafodau, prophwydoliaeth, a gwyrthiau; ac nid oedd yr Addewid o'r cyfryw roddion wedi ei chymhwyso iw cyflwr hwy, ac felly ni allasai lonyddu Cydwybodau deffrous ac euog y bobl hyn, canys fe allasai dynion gael y doniau hyn, ac etto bod heb eu rhyddhau a'u hachub, Matt. vii. 22, 23. ond cymmerwch yr *Addewidion* yn ol Gal. iii. 17, 29. — Aet. xxvi. 6, 7, yn lle'r Cyfammod wnaeth Duw ag *Abraham*, ac a adnewyddwyd i *Isaac*, a *Jacob*; a gwelwch mor addar oedd iw cyflwr hwy, Mic. viii. 18, 19, 20. *Pa Dduw sydd fel tydi yn maddeu anwiredd, ac yn myned heibio i gamwedd gweddill ei etifeddiaeth, ni ddeil efe ei ddig byth am fod yn hoff ganddo drugarhau. Efe a ddychwel ac a drugarha wrthym, efe a ddarostwng ein hanwireddau, a thi a desti ein holl bechodau i ddyfnderoedd y mor: Ti a gyflawni'r Gwirionedd i Jacob, y drugaredd hefyd i Abraham. Yr hwn a dyngaiſt i'n tadau er y dyddiau gynt. O! dyma driagl yn wir yn Nghyfammod Abraham i gydwybod archolledig, gwelwch Heb. vi. 13. 18. ac i fod yr Apostol yma wrth Yr Addewid yn meddwl Cyfammod yr Addewid a wnaed ag Abraham, bydded iddo eglurhau ei hun yn ei Bregeth nefaf wrth y bobl hyn mewn lle cyffelyb i hwn Aet. ii. 39. gyda Phen. iii. 25. cydmarwch y testynau hyn ag fe fydd y peth yn eglur.*

1. Yr hyn y mae efe mewn un Bregeth yn ei alw *Yn Addewid*, mae efe yn y llall yn ei alw *Yn Gyfammod*, yr hwn a wnaeth Duw a'r tadau, &c. sef ag *Abraham*.

2. I fod yr Addewid neu'r Cyfammod i'r rhai hynny sy'n Blant y Cyfammod, Iddewon ynghyd â Phroselytiaid, ac iw plant, ie, yn awr ar ol adgyfodiad Crist a thywalltiad o'r Ysbryd.

3. I fod yr Addewid hon i holl Blant gweledig y Cyfammod, fel yn rhedeg iddynt hwy, ac iw plant, iw phregethu iddynt hwy fel annogaeth i Edifeirwch, &c.

4. Fe fendithiwyd y pregethiad hwn yn helaeth gan Dduw, fe'i gwnaed yn effeithiol i lawer mil o honnynt yn Iddewon ac yn Broselytiaid. Fe wnaed y Bre-

66 Aches Babanod yn cael ei amddiffyn.

geth gyntaf i dair mil; Aët. ii, 41. Yr ail i bum mil, Aët. iv. 4. Neu fel y dywed rhai i ddwy fil, wedi chwanegu at y tair mil, y rhif cyfan yn bum mil, pa fodd bynnag yr oedd pum mil, os nid wyth mil, i ba rai mewn dwy bregeth y gwnaed y Pregethiad hwn o'r Cyfammod yn effeithiol, gan eu bod hwy yn blant y Cyfammod a wnaeth Duw a'r tadau ag Abraham, &c. Er nad oeddynt hwy eu gid yn blant naturiol corph Abraham, etto gan eu bod hwy'n blant Cyfammod Abraham, Y mae'r ADDEWID iddynt hwy, ac iw plant, ac fe a'i pregethir felly gan yr Apostolion iw hannog hwy i edifarhau, ac iw bedyddio. I fod y gwrandawyr yn Iddewon ac yn Brofelytiaid, gwel. Aët. ii. 10, 14. ac mae'n eglur, i fod y gair yn effeithiol i bob un o'r ddau, oblegid yr oedd yr Eglwys dan y Testament Newydd yn fuan ar ol hynny yn cynwys Groegiaid a Hebraïd, Aët. vi. 1. ac yr ydym yn darllen yn y 5 adnod i fod un o'r faith Diacon yn Brofelyt.

5. I fod Bedydd yn arwydd newydd wedi gyfylltu wrth yr hen Addewid hon, neu Gyfammod o eiddo Duw. Bedyddier chwi, — Canys i chwi mae'r Addewid ac i'ch plant, gyda Col. ii. 10, 11, 12. — Gal. iii. 27, 28, 29.

Mae'r Apostolion yn y ddau le hyn, yn rhoi hanes o alwad y Cenhedloedd i Gyfammod Abraham a'i rag-orfreintiau, Aët. ii. 39. a'r iii. 25.

Gwrthddadl. Os dywedir i fod yr Addewid mewn perthynas i'r rhei'ny ymhell, iw therfynu i'r rhai hynny o honynt yn unig, ag a alwo'r Arglwydd, Aët. ii. 39.

Atteb. Mae'n wir nad yw'r Addewid i'r rhei'ny a fyddent fyw a marw ymhell, yn Ddieithriaid ac yn Alludion. Canys buasai rhaid ei bod felly i'r holl Fyd o Baganiaid ac Eulun-addolwyr yn byw ac yn marw y cyfryw; ond y mae i'r cyfryw o'r Paganiaid ag a alwo'r Arglwydd, ac a ddygo yn agos atto, yn ei Eglwys i fod yn Bobl gyfammodol iddo. A ffordd yr Arglwydd oedd ymhob oes, i alw, i dderbyn, iw Eglwys, iw Gyfammod, yr Hâd babanol gyda'u Rhieni, fel y profwyd; fel y derbyniwyd y Profe-

lytiaid

gyda Gen. xii. 3.

oedd *Isaac* ei hun, Gal. iv. 28.

lytiaid a'u Plant y pryd hynny.

hwy mor agos perthyn, a'u bod y Teuluoedd pen-

68 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

naſ a feddylir yma : ac y mae'r lle cydredol, *Aët. ii. 39.* gyda lliaws o deſtynau eraill a dyſtiwyd o'r blaen, yn cyfiawnhau ein gwaith yn gwneuthur felly.

Fe ddywedir yn *Aët. ii. 47.* *Yr Arglwydd a chwanegodd beunydd at yr Eglwys, y rhai fyddant gadwedig ; am hynny fe chwanegwyd Babanod ei Bobl gyda'u Rhieni at yr Eglwys.* I wadu hyn yw dywedyd, na achub yr Arglwydd hwynt os byddant feirw yn *Fabanod*, yn wrthwyneb i Drefn yr Yſgrythur, ac yn wrthwyneb i Gred yr Eglwys ymhob oes.

Cydmawrch *Aët. ii. 39.*—*Luc xix. 9.*—*Aët. xi. 14. a'r xvi. 31.* lle y dywedir i ni, y byddai i Deiau, hynny yw, i Blant y Ffyddloniaid gael eu hachub : Ac fe ddywedir i ni yn yr *Aët. ii. 47.* *i chwanegu at yr Eglwys y cyfryw rai a fyddai cadwedig ;* am hynny fe chwanegwyd Plant gyda'u Rhieni at yr Eglwys yn y Testament Newydd.

Ni gawn *Stephan* yn pregethu Cyfammod Duw ag *Abraham*, yn yr *Aët. vii.* ond nid yw yn dywedyd dim am ei ddiddymiad, a'i newidiad, &c. adnod 5. 7. 8. 32. 34.

Y mae Athrawiaeth y Cyfammod a'i Ffrwythau yn cael ei chadarnhau gan Angel o'r Nefoedd, *Aët. xi. 13, 14.* yr hwn a ddywedodd, *Efe a leſara Eiriau wrthyt trwy y rhai i'th jacheir di a'th holi Dŷ.* Mae'r Efengyl yn cael ei dwyn yn y blaen o hyd trwy Deuluoedd, yn ol *Gen. xvii.*—*Eſod. xii. 4.*

Aët. xiii. mae *Paul* yn pregethu yn y Synagog i *Iddewon* a Phroſelytiaid, adnod 14, 15, 16.—26. 43. ac mae efe yn eu galw hwy yn Blant y Tadau, i'r rhai y gwnaethpwyd yr Addewidion, adnod 32, 33. gyda *Aët. iii. 25.* Ac fel y gwnaeth y deuddeg Apostol eraill o'r blaen, felly hefyd mae *Paul* yn pregethu Cyfammod *Abraham*, adnod 16, 17, 26, 32, 33. ac fe fendithiwyd y pregethiad i lawer, adnod 43.

Ni phregethodd yr Apostol *Paul* y Cyfammod hwn o'eiddo'r Tadau i'r *Iddewon* a'r *Proſelytiaid* yn unig, ond fe a bregethodd yr unrhyw hefyd i'r *Cenhedloedd* ar y dydd *Sabbath* nefaf, fel y gellir caſglu oddiwrth adnod 43, 44. Fe bregethwyd yr un Gair yn gyntaf

i'r

i'r Iddewon, adnod 46. am yr hyn y llawenhaodd y Cenhedloedd ag a gredasant, adnod 48.

Fel hyn y gwelwn mae'r un Cyfammod o eiddo'r Tadau, neu'r Efengyl, ag oedd gan yr Iddewon a'r Profelytiad fy gennym ninnau hefyd yn ol, Gal. iii. 8. 14. Mae Cyfammod Abraham yr hwn sy'n cynnwys yr Hiliogaeth gyda'r Rhieni, yn cael ei barhau etto i ni y Cenhedloedd, gan ei fod yn un o Roddion Duw, am ba un ni edifarhaodd ef erioed, Rhuf. xi. 28. 29.

Aet. xvi. 14, 15. Yr Arglwydd a agorodd Galen Lydia, a hi a ddaliodd ar y Pethau a lefarid gan Baul, a hi a'i Theulu a fedyddiwyd: Pan wnaed hyn, hi a ddymunodd arno ef a'i Gyfeillion i ddyfod iw Thy, ac aros yno. Ei Rheswm oedd, os barnasoch fi yn ffyddlon i'r Arglwydd. A ellir tybied y buasent hwy yn ei bedyddio yn ei Pherfon ei hun, pe na buasent yn barnu fod ganddi Ffydd? Na fuasent yn sicr. Yr wyf fi yn tybied ei bod hi yn pledio ei ffyddlondeb, mewn perthynas i Gyfammod Abraham, yn ei gwaith yn cael ei bedyddio a'i Theulu mor gynted ac y bedyddiwyd hi ei hun. Canys nid oedd i Bobl Dduw, ddyfod i mewn ac aros, ac felly i gadw Cymmundebyddiaeth neb Cenhedloedd fel Seintiau, hyd oni byddai i'r cyfryw rai, a'u Hâd, dderbyn arwydd y Cyfammod, Gen. xvii. Ecfod. xii. Y mae'r Geiriau yn bwysfawr iawn, neu'n emphatical, A phan y bedyddiwyd HI A'I THEULU, hi a ddymunodd ar Baul a'i Gyfeillion, os barnasoch fy mod i yn ffyddlon i'r Arglwydd, deuwch i'm Thy, ac arhoswch yno.

Ac yn yr Aet. xvi. 29, 30, 31. fe lefodd Ceidwad deffroedig y Carchar ar Baul a Silas, O Feistrïaid, beth fydd raid i mi ei wneuthur, fel y byddwys gadwedig? A hwy a ddywedasant, Gred yn yr Arglwydd Jesu Grist a chadwedig a fyddi ti a'th Deulu. Yr oedd Ceidwad y Carchar yn Genedl-ddyn, yn Eistron i ammod yr Adderwid; nid yw efe yn unig ond y gofyn beth fydd raid i mi ei wneuthur fel y byddwys gadwedig? Nid pa fodd y byddaf fi a'm Teulu (hynny yw fy mhlan) gadwedig? Er hynny yr oedd Paul a Silas mor gyflawn o'r Athrawiaeth fendigedig hon, fel nad atreb-
ent

70 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

ent ei ymofynniad ef yn hollol felly, fel yr oedd ef yn gofyn drosto ei hun, ond meddant hwy, *Cred a chadwedig a fyddi ti a'th Deulu.* Cydmarwch *Luc xix. 9.* *Jer. xxxii. 39.*

Pan bregethai yr Apostolion i Eglwys *Israel* yn *Iddewon* ac yn *Brofelytiaid*, y rhai oedd mewn *Cyfammod*, hwy ddywedent, *Y MAE'r Addewid i chwi ac i'ch plant, Aët. ii. 39.* A *CHWI YDYCH Blant y Cyfammod, Aët. iii. 25.* Ond wrth y *Cenhedloedd allan o Gyfammod*, mae'r *Amser* yn cael ei gyfnewid, *Cred a chadwedig a FYDDI ti a'th Deulu.* Os dywedir nad yw llawer o Bregethwyr yn eu gwaith yn pregethu, yn dal sylw ar y cyfryw *Wahaniaeth*, fy ateb i yw, bydded iw harfer hwy *escusodi* ei hun yn orau y gallo; nid wyf fi'n gweled pa fodd iw chyfiawnhau.

Mae Crist yn Gorchymmyn i chwilio *Sgrythurau'r Hên Destament, Ioan v. 39.* ac yn *Act. xvii. 10, 11, 12.* Mae'r *Iddewon* yn *Berea* yn cael eu canmol yn fawr am eu bod yn feunyddiol yn profi athrawiaeth *Paul* a *Silas* trwy *Sgrythurau'r Hên Destament*; (gan nad oedd y *Testament Newydd* wedi sgrifennu'r pryd hynny) gan hynny ni chaeodd *Paul* a *Silas* allan *Fabanod* y *Ffyddloniaid*, ni ddiddymmasant *Gyfammod Abraham* a'r *Addewidion* a wnaed i *Blant y Ffyddloniaid* ni warafunasant *Sêl* ac *Arwydd y Cyfammod* i'r *Hâd babanol*, oblegid ni oddefasai'r cyfryw *Athrawiaethau* eu profi wrth *Sgrifennadau'r Hên Destament.* Pe buasai *Paul* a *Silas* yn pregethu'r cyfryw *Athrawiaethau* newyddion, hwy allasent wahardd yr arferiad o *Sgrythurau'r Hên Destament* yn yr achos hwn, (fel y mae rhai yn awr yn gwneuthur) a rhoi heibio'r cwbl a hyn, sef *Testynau'r Hên Destament* ydynt: Ond yn lle hyn, yr ydym ni'n cael fod yr *Iddewon* o *Berea* yn ffordd eu *Dyledswydd*, pan ddygasant *Athrawiaethau* at brawf *Sgrifennadau'r Hên Destament*; ac yn sicr yr hyn oedd yn *Dyledswydd* iddynt hwy, ni all fod yn *Fai* i ni. Mae'n eglur oddiwrth *Aët. xvii. 11, 12.* nad yw'r athrawiaeth a fynnai gae allan *Fabanod* y *Ffyddloniaid* ddim yn wir, oblegid ni's goddef brawf y *Sgrythurau*, a sgrifennwyd yn yr *Hên Destament*, ond mae'n gwaistadol ffoi oddiwrthynt.

Yn

Yn *Aët.* xxvi. 6, 7. y mae Apostol y Cenhedloedd yn crynhoi'r athrawiaeth y dioddefodd efe drosti, yn yr ymadrodd hyn, *Gobaith yr Addewid a wnaed i'n Tadau gan Dduw*, yr un Addewid, ag y gobeithiodd y deuddeg Lhwyth ynddi, yn ddi-dor yn gwafanaethu Duw Nos a Dydd. Cydmarwch *Heb.* xi. 12, 13.

Ac yn *Aët.* xvi. 22. y mae yn rhoi cyfrif o'i holl athrawiaeth, yr hon a dystiolaethodd efe i fychan a mawr; ac etto mae'n dywedyd i ni, na ddywedodd efe ddim amgen na'r hyn a ddywedodd Moses a'r Prophwydi a ddeuai. Gan hynny ni ddywedodd Paul sanctaidd air am droi'r Had babanol allan o'r Eglwys, allan o'r Cyfammod, neu oddiwrth eu Hawl i gyfran-nogi o'i arwydd a'i fêl, canys ni rhagddywedodd Moses a'r Prophwydi erioed am eu bwriad allan; ond hwy a ragddywedasant i'r gwrthwyneb, na fwrid hwy allan, ond y byddent fel gynt, *Jer.* xxx. 9. 20. 31. — *Esay* xlv. 3, 4. a'r lxi. 8, 9. a'r lxvi. 22, 23. a'r lxv. 23. — *Ezec.* xxxvii. 24, 25, 26, 27, 28. — *Zach.* x. 6, 7, 8, 9. — *Salm* cii. 28. Felly y mae'r Eglwys dan y Testament Newydd, wedi hadeiladu ar Sail (hynny yw athrawiaeth) yr Apostolion a'r Prophwydi: Canys ni osodasant hwy ddwy Sail i adeiladu yr Eglwys arnynt; un gan y Prophwydi i'r Iddewon, yr hon yn cynnwys rhai mewn oedran a Babanod, ac un arall gan yr Apostolion i'r Cenhedloedd, yr hon ni ddygai neb i mewn ond rhai mewn oedran; na ddo, ni osodasant ond un Seilfaen, *Jesu Grist ei hun yn ben Congl-faen*, *Eph.* ii. 29. Y rhai hynny sy o ffydd ydynt *Blant Abraham*, y mae ganddynt yr un *Efengyl* ag oedd ganddo ef, a hwy a fendithir gydag ef; ei Fendith ef a ddaeth arnynt hwy, maent yn etifeddion yn ol yr ADDEWID, *Gal.* iii. 7, 8, 9. 14. 29. Y mae eu Plant yn sanctaidd, *1 Cor.* vii. 14.

Fe bregethodd yr Apostolion fel y prophwydodd y Prophwydi; hwy a bregethasant y Cyfammod fel yn cynnwys, ac yn cymmeryd y Plant i mewn gyda eu Rhieni. Felly y pregethwyd trwy'r Hen Testament, ac fel hyn y pregethwyd trwy'r Testament newydd, gan ein Harglwydd *Jesu a'i Apostolion*, fel y dangoswyd. Fel ag y mae'r athrawiaeth newydd hon

72 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

hon o ddidoliad neu fwrw allan y Babanod yn wrthwyneb i athrawiaeth y Prophwydi, yn wrthwyneb i athrawiaeth Crist, ac yn wrthwyneb i athrawiaeth yr Apostolion, am hymny y mae iw ffeiddio a'i gwrthsefyll.

Os nad oedd Babanod y Ffyddloniaid o rifedi pobl gyffammodol Duw, o fewn ei Eglwys a'i Deyrnas, ond yn aelodau o deyrnas Satan, yna, *yr oeddent yn druenusaf o holl ddynol-ryw.* Canys hwy fuant o Du'r Eglwys ymhob oes, ac a fuant yn gyfrannog gyda'r Eglwys yn ei dioddefiadau, fe fugelynion yr Eglwys yn elynion iddynt hwy, a rhifedi mawr o honynt a laddwyd ac a ferthyrwyd gyda'u Rhieni dros achos Crist a'i Efengyl; yr hyn fydd yn dangos fod Satan yn gwybod yn well, nag i dybied eu bod o'i Deyrnas ef, canys nid yw honno yn ymrannu *yn ei herbyn ei hun*, Matt. xii. 25. Ie fe dybygid mewn modd neillduol i fod Hâd babanol yr Eglwys yn wrthddrychau o lid a chreulondeb Satan a'i offerynnau, fel yn gwybod i fod yr Eglwys yn cael ei pharhau yn bennaf trwy ganlyniad o *Hâd sanctaidd.* Fe syrthiodd yr erledigaeth gyntaf ar *Hâd Abraham*, ar ei Hâd babanol ef, fe gafodd y Plentyn *Isaac*, yn amser ei ddiddyfniad ei erlyd gan *Ismael*, *Aiphtiwr* o ran ei fam, Gen. xxi. 8, 9. — Gal. iv. 29. ac yn yr *Aipht*, y mae Satan trwy *Pharoah* yn ceisio destrywio Hâd babanol *Abraham* mor gynted ag eu ganer, *gan orchymmyn i'r Bydwagedd eu lladd hwy*, yr amcan hwn yn methu, maent yn cael eu rhoddi i'r bobl gyffredin neu'r *Mob*, *Efe a orchymmynnodd iw holl bobl eu bwrw hwy i'r ason*, Ecsod. i. 15, 16, 18, 22. — Act. vii. 19. ac ynghylch pedwar ugain mlynedd ar ol hyn, fe geisiodd gelyn yr Eglwys rwystro gwaredigaeth yr Hâd babanol, Ecsod. x. 10. 11. Yr oedd llid creulon gan y gelyn yn erbyn Crist ei hun, pan oedd yn Faban, ac fe gyrhaeddodd i ladd llawer o Fabanod yr Eglwys, *sef holl Blant Bethlehem a'i holl gyffiniau, o ddiwy flwydd oed a than hynny*, Math. ii. 13, 16, 17, 18.

Pa ham y tybid yn rhyfeddod gan neb i fod Plant Pobl Dduw yn aelodau o'i Eglwys weledig ef?

Onid oedd ein Harglwydd Crist, pan oedd yn Faban,

ban, nid yn unig yn Aelod, ond yn BEN i'r Eglwys?

Oni ddarfu i'n Harglwydd bendigedig wrth fyned trwy Stât ei Fabandod yn yr Eglwys *sancteiddio*'r cyflwr hwnnw i Blant yn yr Eglwys?

Ie, oni ddarfu ei waith ef yn gorwedd yn Nghroth Credadyn *sancteiddio*'r Cyflwr hwnnw i Fabanod yn y Grôth hefyd?

Mi a ddymunais yn oftyngedig ar y rhai fy yn ofni Duw na bo iddynt ddirmygu a herlyd yr aelodau bychain hyn o eiddo Crist: onid yw ein Hiachawdwr *ni a hwythau*, yn gwrafun eu dirmygu hwy, *Math. xviii. 2, 10.* Ac oni escymunwyd *Ismael* am erlyd Plentyn bychan yn amser ei ddiddyniad, *Gen. xxi 4, 8, 9, 10, 12, 14.* gyda *Gal. iv. 29, 30.* Ac oni anfodlonodd Crist yn fawr wrth ei ddysgyblion ei hun am rwyfstro *Babanod ddyfod atto ef?* Y mae'n eglur fod Ffyddloniaid y Testament Newydd yn edrych ar eu Babanod fel rhan o bobl Dduw, o fewn ei Gyfammod, ac yn aelodau eglwyfig wrth eu gwaith mor fynych yn ymdrechu cymmaint am eu henwaedu; yr hyn ni's gallsent ddymuno ar un cyfrif arall, ond fel yr oeddynt yn aelodau Eglwys, ac mewn Cyfammod, *Act. xv. 1, 2, 7, 10.* gyda *Act. xxi. 20, 21.* Y mae'n eglur oddi wrth y ddau le hyn, wedi eu cydmaru, i fod babanod y Ffyddloniaid yn cael eu cyfrif yn ddysgyblion yn y Testament Newydd, ac y mae'r Apostol yn sicrhau eu bod yn *sanctiaid*, neu'n Saint, *1 Cor. vii. 14.*

Yn *Rhuf. xi. 16, 17, &c.* Yr ydym yn darllain am *Wreiddyn sanctiaid*; *Gwreiddyn a Brasfer yr Olewydden*, oddiwrth ba un y torrwyd ymaith y *Canghennau naturiol*, ac yr impiwyd eraill yn eu lle.

Hol. Beth fydd i ni ei ddeall wrth y *Gwreiddyn sanctiaid hwn*, a'r *Olewydden dda*?

Att. 1. Nid y Cyfammod o Weithredoedd; oblegid nid yw'r Ffyddloniaid yn cael eu himpio yn y Cyfammod hwnnw, ond yn cael eu gwaredu oddi wrtho.

2. Nid Jesu Grist chwaith; oblegid nid yw'r Apostol (fel yr wyf fi'n meddwl yn oftyngedig) yn

74 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

llefaru yma am Grift, ond am y Tadau, a *Chyfammod Duw*, yr hwn a wnaeth efe a hwynt, adnod 1, 25, 26, 27, 28, 29. Er hynny os tybia neb mae Crist a feddylid. Y mae y rheswm ynghylch y babanod o hyd yr un.

3. Nid Cyfammod *Horeb* chwaith, na 'r stat eglwyfig iddewaidd a'i hystyried fel yn genhedlaethol dan un arch-offeiriadaeth, canys fe ddiddymmwyd y rhei'ny gan Grift.

4. Nage; nag *Abraham* chwaith a'i ystyried yn hollol fel *Tad naturiol*; oblegid ni allasai neb o'i hiliogaeth naturiol fel y cyfryw, gael eu torri ymaith oddi wrtho trwy *Anghrediniaeth*, na 'u himpio ynddo trwy *Ffydd*; canys pa un bynnag a gredasant hwy ai peidio, yr oeddynt o hyd yn hiliogaeth naturiol iddo ef, ac yntef yn dad naturiol iddynt hwy.

5. Gan hynny wrth y *Gwreiddyn sanctaidd*, yr wyf fi yn deall, *Abraham*, fel *Tad cyfammodol*, a chyfammod yr *Addewid* a wnaeth, ag a gadarnhaodd *Duw* ag ef a'i *Hâd*, *Gen. xvii. 7. &c.* Yr hwn *Cyfammod* a adnewyddodd ac a gadarnhaodd *Duw* i *Isaac* a *Jacob*, *Salm 105. 6, 7, 8, 9, 10.* Efe a'i gelwir yn fynych gan hynny yn y *Sgrythur*, *Yn Cyfammod*, neu *Addewid* y *Tadau*, neu 'r hwn a wnaeth efe i, neu a'r *Tadau*, *Aët. xiii. 32, 33.* *Rhuf. xv. 8.* Ac ymhen llawer o oesoedd ar ol hyn, pan mae *Duw* yn rhoi allan *Fendithion* y *Cyfammod*, fe ddywedir ei fod yn cyflawnu y *Gwirionedd* i *Jacob*, a'r *Drugaredd* i *Abraham*, yr hwn a dyngodd efe i'n *Tadau*, *Mic. vii. 18, 19, 20.* *Luc 1. 54, 56, 60*, hyd 75. Wrth yr *Olewydden dda* 'r wyf fi yn deall *Eglwys Dduw* a'i hystyried fel yn *weledig*, fel yn tyfu ar, ac yn derbyn ei *brasder*, hynny yw, ei *Rhagorfreintiau* oddi wrth y *Gwreiddyn sanctaidd*, y *Cyfammod* hwn. Y mae hyn yn cytuno â ffrwd y 'sgrythur, ac a'r testynau cysylltiedig, *Rhuf. xi. 1, 25, 26, 27, 28, 29.* gyda adn. 15, 16, 17. Mae'r adnodau hyn wedi eu cydmaru yn dangos i fod yr *Apostol* yn llefaru am y *Tadau*; a'r *Cyfammod* hwn a wnaed a hwynt; o flaen, ac yn fuan ar ol ei ymadrodd ef ynghylch y *Gwreiddyn sanctaidd*, a'r *Olewydden dda*.

Wrth

Wrth y Canghennau naturiol yr ydym i ddeall, pawb a enir o fewn yr Eglwys a'r Cyfammod, *Gal. 2. 15.* yn gyftal a'r cyfryw ag oedd wedi *desgyn* oddi wrth y Prolelytiaid gynt, a'r rhai oedd Blant naturiol o Lwynau *Abraham, Num. xv. 13.* hyd *17. Joan iv. 22. Ezec. 47. 22.* a'r *16. 20, 21.* *Hebrewyr o'r Hebreaid* (fel yr oedd *Paul*) ac *Hebrewyr* o'r profelytiaid gynt oeddynt eill dau yn ganghennau naturiol o'r Olewydden dda. Canys ni alwyd Hiliogaeth y Profelytiaid mewn oesoedd canlynol (y rhai a sefydlodd, ac a barhaodd yn Eglwys *Israel*) yn Brofelytiaid, ac yn ddieithriaid, ond yn Iddewon, yn *Israeliad*, neu 'n *Hebreaid*, ie, weithiau fe alwyd y Profelytiaid eu hunain yn Iddewon, *Esth. viii. 17.* ac y mae *Jether Ismaeliad* wedi dyfod yn Brofelyt yn cael ei alw yn *Israeliad*, *1 Cron. 2. 17.* gyda *2 Sam. 17. 25.*

Yn *Rhuf. xi.* Fe ddywedir am y *Gwreiddyn sanctaidd* o hyd fel mewn bod, fel gwreiddyn yn awr dan y Testament Newydd, ac fe ddywedir am yr Olewydden dda, fel etto yn sefyll ac yn cadw ei brasfer: rhai o'r Canghennau a dorrwyd ymaith oddi wrthi yn ddiau, ond ni thorwyd y Pren i lawr fel y mynnai rhai ei fod, yn adnod 24.

Yr ydym yn darllain am Olewydden wyllt wrth Naturiaeth, nid o fewn *Gardd gaedig Crist, Can. 4. 12.* ond o faes agored cyffredin, neu anialwch y byd, yn *Estroniaid* oddi wrth *Ammod yr Addewid*, yn ddieithriaid, yn alltudion, &c. *Eph. 2. 12.*

Eilwaith, yr ydym yn darllain i rai, nid pawb, o'r Canghennau naturiol gael eu torri ymaith o'r Olewydden dda, ac i rai Canghennau gael eu torri allan o'r Olewydden wyllt, a'u himpio yn yr Olewydden dda.

Yn awr nid yw'r Cwestiwn ond hyn, Pa un a oedd plant yr *Israeliad* hynny a dorrwyd ymaith, yn cael eu torri ymaith, gyd â'u Rhieni, a pha un a oedd plant y *Cenhedloedd* a impiwyd yn cael eu himpio gyd â'u rhieni?

Att. 1. Y mae yn eglur oddiwrth lawer o destynau o'r 'Sgrythur sanctaidd, i fod Babanod yn cael eu galw yn Himpiaau neu Hiliogaeth eu Rhieni; y rhai ydynt Ganghennau allan o ba rai maent yn blaguro ac yn tarddu; ie, pan *flaguro* Cangen, mae'r blagur

76 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

hwnnw ar y Gangen fel rhan o honi; os tyrr un ymaith Gangen oddi wrth bren pan fyddo blagur arno, y mae yn torri ymaith y blagur gyd â'r Gangen. Ac mae'n amlwg pan dorrwyd ymaith y Canghennau o'r Olewydden dda, fe dorrwyd eu blagur eu hiliogaeth ymaith gyd â hwynt, ac y maent yn aros felly hyd y dydd hwn.

Ac mae'n rhaid i Impiad y *Cenhedloedd* fod yn atebol i Dorriad ymaith yr *Iddewon* adnod 17. Fel y torrwyd hwy ymaith, felly yr impiwyd y lleill. Ond fe'u torrwyd hwy ymaith, hwy a'u blagur, neu eu hiliogaeth gyd â hwynt; gan hynny fe impiwyd i mewn y *Cenhedloedd*, hwy a'u blagur, neu eu hiliogaeth gyd â hwynt.

Fe wrthododd rhai Rhieni Iddewig Grift yn gyhoeddus, a'u Plant a dorrwyd ymaith gyd â hwynt, fe dderbyniodd rhai Rhieni *Cenhedlig* Grift yn gyhoeddus, ac fe impiwyd eu plant gyd â hwynt; fel y torrwyd ymaith Fabanod yr *Iddewon* gyd â'u Rhieni, er na ddarfu iddynt, ac ni allsent ddangos eu hanghrediniaeth gweithredol, felly fe impiwyd Babanod *Cenhedlig* gyd â'u Rhieni er na ddarfu iddynt, ac ni allsent fynegu eu Ffydd weithredol. Fel hyn y bu o hyd dan yr hên Destament. Fe impiwyd y Profelytiaid gyd â'u Babanod, y rhai nid oeddynt gymrwys i ddatgan eu Ffydd weithredol, mwy na'n Babanod ni.

2. Ni ellid dywedyd i fod y *Canghennau* *impiedig* yn cael Cymdeithas a'u gilydd, neu *gyfrannogi* gyd â'r *Iddewon* o wreiddyn a brasder yr *Olewydden*, fel y dywedir eu bod yn adnod 17. pe na chawsent un Ragorfraint i'w blagur neu eu hiliogaeth fel Canghennau oddi wrth y gwreiddyn, ag a gafodd y Canghennau naturiol i'w Hiliogaeth hwy, canys yna buasent yn *ddiffgiol* o un o'r Rhagorfreintiau pennat a fwynhaodd y Canghennau naturiol. Bod y Gangen yn *gyfrannog* o wreiddyn a brasder yr *Olewydden* yw cael Sudd a Rhinwedd oddi wrth y Gwreiddyn i fyw, i gynnyddu a blaguro; ac i'w blagur ddyfod yn ganghennau, a dwyn blagur hefyd, &c. Cyhyd ag yr arhosont yn y Gwreiddyn.

3. Yn adnod 22. Fe elwir Gweithred Duw tu ag
at y

at y Canghennau a dorrwyd ymaith *ei Dofter* ef iddynt hwy; ac fe elwir ei weithred tu ag at y Canghennau impiedig *ei Ddaioni tu ag attynt hwythau*. Mae'n eglur i'r weithred hon o dofter gyrraedd at dorriad ymaith yr Iddewon anghrediniol a'u hâd gyd â hwynt, gan hynny, fe gyrhaeddodd y weithred hon o ddaioni i'r ffyddloniaid cenhedlig i impiad y Cenhedloedd credadwy, a'u hâd gyd â hwynt. I wadu hyn, yw dywedyd, nad yw *Daioni Duw mor fawr* yn impio Canghennau newydd ag yw ei *Dofter* yn torri y rhai hên ymaith yn wrthwyneb i adnod 11. 31. ac i holl ffrwd yr Ysgrythur.

4. Yn adnod 23, 24, &c. Y mae addewid y bydd i'r Iddewon yn y diwedd gael eu *himpio yn eu Holewydden eu hun*, am hynny ni thorrrwyd eu holewydden hwy i lawr, ond mae'n sefyll ynghyd â'r ben ragor-fraint y rhieni o gael eu plant mewn Cyfammod gyda hwy eu hunain, ac mae'n rhaid iddo sefyll a pharhau hyd ddychweliad yr Iddewon, oblegid yna y maent i gael eu *himpio yn eu holewydden eu hun*, o ba un y torrrwyd hwynt ymaith. A phan *himpier* yr Iddewon i mewn drachefn, fe *impier* eu blagur, neu eu hiliogaeth gyd â hwy, ac *felly holl Israel a fydd cadwedig, fel y mae yn sgrifenedig, oblegid hwn yw fy nghyfammod*, &c. adnod 26, 27, 28. gyd â *Esay* 59. 20, 21. *Ezec.* 37. 24, 25, 26. *Zec.* x. 6, 7, 8, 9.

Y mae'n eglur oddi wrth y testynau hyn a llawer eraill pan alwer yr Iddewon, hwy a dderbynir i Gyfammod y Tadau, *i'w Holewydden eu hun, hwy a'u Plant gyd â hwynt*; gan hynny fe *impiwyd y Cenhedloedd*, ac *fe eu himpir hwy a'u plant gyd â hwynt*, onide ni buasai dim cyfattebolrwydd rhwng impiad yr Iddewon a'r Cenhedloedd yn wrthwyneb i amcan *Rhuf.* xi.

Ac ymhellach, os na *impier* Blagur a Hiliogaeth y ffyddloniaid cenhedlig gyd a'u rhieni; yna pan ddell yr Iddewon i mewn a'u hiliogaeth gyd â hwynt, fe fyddai Rhwyg neu Sifm yn yr Eglwys mewn perthynas i fwynhad Rhagorfreintiau; un rhan o'r Eglwys a'u plant yn aelodau o honi, pan y gwarafynnir i'r rhan arall o'r Eglwys, a hyn hefyd pan nad oedd y ddwy ran ond impiedig, mewn perthynas i'w hawl. Ond fe *impier* yr Iddewon, un o'r rhannau gyd a'u plant, am hynny fe

78 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

fe *impir* y rhan arall, hynny yw y Cenhedloedd, hwy a'u hiliogaeth. Hwyl fyddant y pryd hynny, Iddewon a Chenhedloedd crediniol mewn un flodd, hynny yw, trwy Impiad, yn yr un a'r unrhyw Olewydden; ac am hynny mae'n angenrheidiol iddynt fwynhau'r un rhagorfreintiau ag fydd yn ddeilliaw yn naturiol oddi wrth un Gwreiddyn, y rhai a elwir yn *Frasder* yr Olewydden. Fe gydmarir Plant i *Blanhigion* Olewydd, Salm 128. 3.

5. Fe ddywedir yn adnod 17. *Rhai* o'r Canghennau dorrwyd ymaith, am hynny *nid pawb*; ac adnod 20, o herwydd *Anghrediniaeth* y torrwyd hwy ymaith. Am hynny ni thorrwyd ymaith neb a *gredasant*, oddi wrth yr Olewydden dda, a'r Gwreiddyn a'r *Frasder*, ond safasant fel gynt, *Hwy a'u Plant gyd a hwynt*, fel Canghennau naturiol yn eu holewydden ei hun.

Ac fe safodd llawer, ie torfeydd mawrion felly: am hyn, i adael heibio lawer o destynau eraill, gwelwch a chydmarwch yr ychydig *Mat.* 3. 5, 6. gyda *Joan* 3. 26. a'r 4. 1. *1 Cor.* 15. 4, 5, 6, 7. *Aët.* 2. 41. 44. a'r 21. 20. *Ti a welir ba sawl mil fydd o'r Iddewon y rhai a gredasant*, pa sawl myrddiwn, hynny yw, llawer deg o filoedd, ie yr oedd eu nifer mor fawr, fel y mae'r *Titl* y *ddeuddeg llwyth* yn cael ei roddi iddynt, *Jac.* 1. 1, 2, 3. Ac 'fe feliwyd o'r *Israeliaid* gant a phedair a deugain o filoedd, *Dat.* 7. 4.

Yr oedd y rhai'n eu gid yn *Canghennau naturiol*, y rhai a arhosasant yn eu *Holewydden eu hun*, hwy a'u blagur gyda hwynt, ac os na impiwyd y Canghennau cenhedlig a'u blagur gyda hwynt, yna yr oedd yma yr un Rwyg yn y brif Eglwys; yr Iddewon yn un rhan a'u Plant yn yr Eglwys, fel Aelodau o honi; pan gwarafunwyd y rhagorffaint hon i'r Cenhedloedd y rhan arall o'r eglwys, a'r Rhwyg hwn a ddigwyddai yn fynych, os nid yn wastadol, ymhob Eglwys neillduol a blannodd yr Apostolion. I enwi ychydig, yr oedd Iddewon a Phroselytiaid cenhedlig yn yr Eglwys yn *Jerusalem*, *Aët.* 6. 1, 5. Yr oedd Iddewon a Chenhedloedd yn Eglwys *Rhufain*, *Aët.* 28. 17, 24. gyda *Rhuf.* 7. 1. a'r 11. 13. Yn Eglwys *Corinth* hefyd, *Aët.* 18. 1, 4, 8, 10. Yn Eglwys *Ephefus*, *Aët.* 20.

20, 21. Ac yn *Theſſalonica*, *Act.* 17. 1, 2, 3, 4. Ac *Antioch*, *Act.* 11. 19, 20, 26. a'r 13. 1. Ac *Antioch* arall yn *Pifidia*, *Act.* 13. 43. Ac *Iconium*, *Act.* 14. 1. Yr oedd Iddewon a Chenhedloedd yn yr Eglwys hyn eu gid, ond nid oedd y cyfryw Sifm yn y prif Eglwys, oblegid fe ddygwyd y Cenhedloedd i mewn, ac a'u gwnaed yn un, ac a fwynhasant yr un rhagorfreintiau a'r Iddewon, ac a gyfrannogasant gyda hwynt o wreiddyn a Brâsder yr Olewydden, *Eph.* 3. 6. *Act.* 15. 8, 9. *Gal.* 3. 28, 29. *Rhuf.* 10. 12. 1 *Cor.* 12, 13. *Col.* 3. 11. *Rhuf.* 11. 16. hyd y diwedd.

Fel y mae Enwau'r deuddeg Apostol yn feiliau'r *Jerusalem* newydd, felly mae Enwau deuddeg llwyth *Israel* yn ei phyrth, yn dangos eu hundeb mewn Athrawiaeth, *Dat.* 21. 12. 14.

Fe bregethwyd yr un Efengyl i Iddewon a Chenhedloedd, *Act.* 13. 26, 32, 33, 42, 44, 48. *Rhuf.* 1. 16. *Heb.* 3. 15, 16, a'r 42. *Act.* 7. 37. 38. Ac am hynny mae'r un Addewid neu Gyfammod a'i Rhagorfreintiau, trwy Râs trwy Ffydd i Iddew a Chenedlddyn, *Rhuf.* 4. 16, 17. *Gal.* 3. 7, 14, 28, 29.

Y mae *Eph.* 2. 11. hyd adnod y 6. yn y 3 bennod yn dangos mai un diben mawr o farwolaeth Crist, oedd i ddwyn y Cenhedloedd i'r un Cyfammod yr Addewid a'i Ragorfreintiau, ac a fwynhaodd Eglwys *Israel*; yr oedd Eglwys *Israel* yn rhai mewn oedran, ac yn Fabanod.

Y mae'r Apostol yn dywedyd wrth yr *Epheſiaid*, ac ynddynt hwy wrth Eglwys eraill o'r Cenhedloedd, beth oedd eu Cyflwr o'r blaen, pan oeddent mewn Paganiaeth, mewn perthynas i'r Cyfammod a'i Ragorfreintiau, a pheth oedd yn awr eu bod yn Griftnogion: COFIWCH, medd efe, eich bod chwi gynt yn Genhedloedd yn y cnawd, y rhai a elwir yn ddiemwaediad, (yr un a difedydd yn awr) yn ddiemwaediad y Rhieni a'r Plentyn; felly yr oedd yr Enwaediad. Yr oeddych yn ddieithriaid i wladwriaeth *Israel*, yn efroniaid i Ammodau'r Addewid (ie fe a fynn rhai eu bod felly o hyd) nag ydynt, medd efe: Nid ydych mwyach ddieithriaid ac yn ddysodiaid, ond yn gyd-ddinasyddion, &c. am hynny yn sicr y mae ganthynt yr un Rhydd-did, a Rhagorfreintiau

80 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

orfreintiau iddynt eu hunain a'u Hâd; ag oedd yn perthyn o'r blaen i'r Dinasyddion fel y cyfryw; canys ie a'u gwnaed yn gyd-ddinasyddion. Yr oedd ganthynt yr un a'r unrhyw Ddinas-fraint, hynny yw, *Cyfammod yr Addewid*, yr hwn sy'n rhedeg i'r Ffyddloniaid a'u Hâd.

Ac am hynny y dywedir yma eu bod o'r *un Wladwriaeth*, o'r un *Ddinas*, o'r un *Deml*, o'r un *Teulu*, ie, eu bod yn *Gyd-etifeddion*, ac o'r un *Corph*, ac yn *Gyfrannogion o'i Addewid ef*; ie eu bod wedi eu hadeiladu ar yr un a'r unrhyw *Seilfaen* a osodwyd gan yr Apostolion a'r Prophwydi (canys ni osodasant hwy ond un seilfaen o athrawiaeth i adeiladu'r Eglwys arni) pa eiriau all fod yn eglurach ac yn llawnach i ofod allan unrhyw beth na'r rhai a arferir gan yr Ysbryd Glan yma, i ddatgan rhagorfreintiau yr Eglwysf cenhedlig, eu bod yr un a fwynhaodd Eglwys Israel, a'r cwbl trwy rinwedd yr un Cyfammod yr addewid, oddi wrth ba rai yr oedd Eglwysf'r Cenhedloedd yn yr amser gynt yn *Estroniaid*, ymhell, ond yn awr maent wedi eu gwneuthur yn agos trwy waed Crist. Am hynny, gwadu'r Gwirionedd hwn, yw gwadu marwol-aeth a gollyngiad gwaed Jesu Grist, mewn perthynas i un Diben mawr o hono.

Ac yma, y mae i'w ddal sylw, i fod yr Eglwys dan y *Testament newydd* yn cael ei galw yn *Wladwriaeth*, yn *Ddinas*, yn *Deulu*. Y mae pob un o'r Gelriau yn arwyddocau yn eglur, eu bod yn cynnwys Plant, fel rhannau ac aelodau o honynt; oddieithr i ddynion ddywedyd, nad yw plant un rhan, nag aelodau o wladwriaeth, dinas, neu dŷ, hyn fyddai'n beth gwrthun. Ond Plant yw y colofnau hynny o'r wladwriaeth, Dinas, a Thy, heb ba rai, ni's gallent gael eu cynnal a'u parhau yn hir yn y byd.

Ac fel y gelwir Eglwys Crist yn awr dan y *Testament newydd* yn *Wladwriaeth*, yn *Ddinas*, ac yn *Deulu*, y mae'r cwbl yn ymadroddion sy'n arwyddocau, ac yn cynnwys Gwyr, Gwragedd a **PHLANT**, fel rhannau ac aelodau o honynt fel hyn yr ydym i'w deall yma, ac y mae yn eglur ymhellach oddi wrth yr hyn a ganlyn yn y pummed a'r chweched bennod-

bennodau. Lle maent yn cael eu henwi oll yn bendant, pan ddaeth yr Apostol i lefaru yn neillduol wrth amrywiol aelodau'r Eglwys ynghylch eu dyledswyddau perthynafol, mae ef yn llefaru wrth Rien i a PHLANT yn gyftal ag wrth Wyr a Gwagedd, &c. ac er hynny nid yw yn scrifennu at neb, ond at Seintiau gwledig ac aelodau eglwyfig. Paul *Apostol Iesu Grist* — *At y SAINT* sydd yn Ephesus — *Y Gwagedd ymostyngwch* — *Y Gwyr cerwch*, — *Y Plant ufuddhewch i'ch Rhieni YN YR ARGLWYDD*. *Y Tadau na yrrwch eich Plant i ddigio, ond maethwch hwynt yn Addysg ac Athrawiaeth yr Arglwydd*, Y mae Plant yr Eglwys yn bennodol yn cael eu galw yma yn SAINT. Eph. i. 1. — v. 22, 25. — vi. 1, 4. ac fe orchymmynir iddynt *ufuddhau i'w Rhieni YN YR ARGLWYDD*. Ymadrodd, priodol trwy'r Bibl, i rai mewn Cyfammod. Ni all neb wneuthur gweithredoedd y gyfraith foefol, YN YR ARGLWYDD, ond y rhai fydd mewn Cyfammod. Mae ufudd-dod i Rien yn ddyledswydd o'r Gyfraith foefol: y mae ufuddhau iddynt yn yr Arglwydd, yn ddyledswydd o'r Cyfammod newydd; ac fe ofynnir hyn gan Blant yr Eglwys, Na ddywedwch mai Plant mewn oedran yn unig a feddylir yma; nage, yr oeddent y cyfryw ag oedd i'w dwyn i fynu yn addysg ac athrawiaeth yr Arglwydd

Gwelwch hefyd y cyffelyb hanes am yr Eglwys yn *Coloffa*, — Paul *Apostol Iesu Grist*. — *at y Saint y rhai sydd yn Coloffa* — *Y Gwagedd ymostyngwch* — *Y Gwyr cerwch* — *BLANT ufuddhewch i'ch Rhieni*, &c. Col. i. 1, 2. — iii. 18 — 20. mae'r Apostol yn y ddau Epistol hyn yn scrifennu at SAINT, hynny yw, at Rien, a PHLANT, Gwyr, a Gwagedd, &c. Y mae yn sicrhau i ni yn 1 Cor. vii. 14. i fod Plant yr Eglwys yn Saint neu yn sanctaidd. *Y Tadau na yrrwch eich Plant i ddigio* — *ond maethwch hwynt yn addysg ac athrawiaeth yr Arglwydd*, Eph. vi. 4. *Hyfforddia Blentyn ymhen ei ffordd, a phan heneiddio, nid ymedu a hi*. Diar. xxii. 6.

Y rhai sydd yn cae allan eu Plant, ac yn eu hyfforddi hwy allan o'r Eglwys, yn Nheyrnas fatan, nid.

dynt yn eu hyfforddi yn y Ffordd y dylent rodio, ond yn y Ffordd y dylent ymadael a hi, y mae Cristnogion dan gymmaint o rwymau yn awr trwy'r gorchymyn hwn i ddwyn eu plant i fynu i Dduw ag yr oedd yr *Israeliad* gynt; ond athrawiaeth ddieithr ydyw i ddywedyd y dylai'r ddyledswydd i aros, a chymmeryd ymaith y rhagorfreintiau, y moddion, a'r manteision iw chyflawnu; Beth? Gwneuthur priddfeini drachefn heb ddim gwellt. Pwy 'Scrythur na rheswm fy'n rhoi'r fath wahaniaethau mawrion a'r rhai'n rhwng yr Eglwys o *flaen*, ac ar *ol* dyfodiad Crist a'i ddioddefiadau mewn perthynas i hyfforddi Plant i Dduw?

1. Fe hyfforddiodd ac fe ddygodd Eglwys *Israel* eu Plant i fynu YN YR EGLWYS, fel yn weithredol dan y Cyfammod a'i tel: ond y mae'r athrawiaeth newydd hon yn dysgu y dylai'r Eglwys *Gristnogol* hyfforddi a dwyn eu plant i fynu ALLAN O'R EGLWYS, yn unig fel mewn posiblwydd pellennig o gael eu dwyn dan y Cyfammod a'i tel.

2. Fe gafodd Eglwys *Israel* lawer o addewidion gwerthfawr iw plant, iw hannog a bywhau eu hymdrechiadau iw dwyn i fynu, ac i bledio mewn Gwedd i am lwyddiant, ac i osod ger bron eu Plant er eu hannogaeth; hefyd yr oedd eu bod yn yr Eglwys, yn weithredol dan y Cyfammod a'i tel yn fanteision mawrion iddynt, ac yn rhwymau arnynt, trwy barai, yr oeddent yn eiddo'r Arglwydd; ac yr oedd gan eu Rhieni fantais fawr iw hannog i ffydd weithredol a sancteiddrwydd, pan y deuent i *oedran*; trwy gymhell y manteision a'r rhwymedigaethau hyn ar eu cydwybodau: ond y mae'r holl ragorfreintiau a'r manteision mawrion hyn wedi eu colli a myned ymaith, os rhaid i'r athrawiaeth newydd hon sefyll, ie, y maent felly i bawb fy'n ei chosleiddio.

3. Fe ddygodd Eglwys *Israel* eu plant i fynu i Dduw yn yr Eglwys, trwy *addysc* a *Dysgybliaeth*, ond pan wrthodo'r cyfryw Blant a *gaur* allan gan eu Rhieni, i ddyfgu'r Athrawiaeth *Gristnogol*, ac ymddwyn yn amharchus tu ag at Air ac Addewid Duw, &c. Pa fodd y gall eu Rhieni arfer *Ddysgybliaeth* i'w ceryddu
hwy

hwy am y Pethau hyn? Oni allai'r cyfryw Blant ddywedyd wrth y fath Rieni. *Beth fydd i chwi a farnoch ar y rhai fydd oddi allan*, 1 Cor. 5. 12. Os 'doedd y Paganïaid yn trigo yn yr un tir gyd â Phobl Dduw fel drain a mieri iddynt, Num. 33. 55. Yna mae'n rhaid fod cyd-breŵyliad Paganïaid yn yr *un Ty*, mewn *un Gwely*, ac wrth yr *un Bwrdd* gyd a Chrïstnogion fel cleddyfau a gwaywffyn iddynt, ac nid yw agosrwydd Crïstnogion a Phaganïaid mewn natur, fel rhieni a phlant yn lleihau'r adfyd hwn, ond yn mawr chwanegu atto.

Gwrth. Nid yw Paul yn cyfrif ei enwaediad babanol a'i fod o genedl *Israel*, ond *colled er mwyn Crïst*. Phil. iii. 5. 7.

Att. Ac yn yr wythfed a'r nawfed adnodau, nid yw yn cyfrif ei fedydd ei hun mewn oedran, ei fod o Eglwys y *Testament newydd*, a'i gyrhaeddiadau uchel ynddynt ond yn golled ac yn dom er mwyn Crïst; a ydyw yn canlyn gan hynny, nad oedd y pethau hyn o ddim cyfrif gan Paul sanctaidd? nag ydyw yn sicr, pan y mae yn llefaru am ei ragofreintiau fel ynddynt eu hunain, heb eu cydmaru hwy a Pherſon Crïst a'i gyfiawnder, yna mae yn llefaru yn uchel am danynt. *Yr wyf yn diolch i Dduw (medd efe) yr hwn wyf yn ei wasanaethu o'm Rhieni*. 2 Tim. i. 3. — Aët. xxiv. 14. — xiii. 32, 33. — 2 Cor. xi. 22. 23. — Rhuf. iii. 1, 2. — ix. 4. — xi. 1, 16, 17. 26—28. — Heb. xi. 12, 13. Nid oedd Paul ddim yn *Ailfedyddiwr*, canys y mae yn sicrhau i ni os bydd un o'r Rhieni yn credu i fod y PLANT YN SANCTAIDD. 1 Cor. vii. 14. o ran yr *Etholedigaeth*, *Caredigion* ydynt, OBLEGID Y TADAU. Rhuf. xi. 28. ac wrth Genedl-ddyn allan o Gyfammod, y mae efe yn dywedyd, *Cred yn yr Arghwydd Jëſu Grïst a chadwedig fyddi TI A'TH DEULU*, Aët. xvi. 13. ac y mae efe yn rhoi rheswm am dano yn Rhuf. xi. 16. ac os sanctaidd y Gwreiddyn, Y MAE'r CANGHENNAU HEFYD FELLY. Y mae efe hefyd yn pregethu Cyfammod *Abraham* trwy ystod ei weinidogaeth fel y gwelfsom, y mae'r Apôstol yn ei Epistol at yr *Hebreaid* yn dangos beth a gyflawnwyd ac a gymmerwyd ymaith gan Grïst; cyn y

84 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

dechreuai ar y testyn hwnnw, yn gyntaf, mae'n mynegu fod Addewid Duw i *Abraham*, i'w fendithio, a'i amlhau ef o ddiamwadalwch ei gyngor ef, ac wedi ei chadarnhau trwy ei lw ef, ac felly mae'n rhoi cyfur cryf i Bobl Dduw dan y *Testament newydd* (fel y gwnaeth o'r blaen dan yr hên), y rhai trwy ffydd ac amynedd sy'n ETIFEDDU'r *Addewidion*, a elwir yn ETIFEDDION o'r ADDEWID, Heb. vi. 12 hyd y diwedd gyda Ecsod. xxxii. 13, 14. — Mica vii. 18—20 — Salm cv. 6 i'r 10. — Deut. vii. 6 i'r 9. — iv. 31. 37. — Deut. xxix. 11 — 13.

Y mae yn myned yn y blaen o'r 7 hyd y 13. benodau o'r *Hebreaid* i ddangos fod yr Offeiriadaeth lesiaidd, *Cyfammod* mynydd *Horeb* neu *Sinai* (yr hwn a elwir yn gyffredinol y *Cyfammod* a wnaeth Duw a hwynt, pan ddygodd efe hwy allan o'r *Aipht*), fe gyflawnwyd, fe gymmerwyd ymaith, ac fe ddiddymwyd y *Cyfammod* hwn, fel *Cyfammod*, ynghyd a'r holl *Gyfraith Seremoniol*, eu *Hallorau*, eu *Haberthau*, eu *Golchiadau*, eu *Cysegr daearol*, &c. gan Grift. Ond nid yw yn dywedyd un gair am gymmeryd ymaith, neu ddiddymmu *Cyfammod* addewid Duw ag *Abraham*; nid oes un gair am gymmeryd ymaith neu alw yn ol aelodaeth eglwyfig Plant, na'u hawl i gyfrannogi o arwydd a fel y *Cyfammod*; nid un gair am ddiddymmu'r addewidion gwerthfawr i'r Plant Hilioogaeth y Ffyddloniaid. Am hynny

Y mae'n rhaid i'r rhei'ny sy'n tybied i'n Harglwydd Jesu roi *Commissiwn* i'w Apostolion i droi'r Plant allan o'r Eglwys, allan o'r *Cyfammod*, ac oddiwrth Hawl i fod yn gyfrannogion, o'r Sêl a'r arwydd o hono i feddwl hefyd fod yr Apostolion yn y Pwngc hwn yn anffyddlon i'w *Commissiwn*, neu o'r hyn lleiaf yn anghofus o hono, gan na wnaethant gymmaint ac un waith trwy'r Actau, na'u Epistolau grybwyll am droi allan y Plant, neu ddiddymmu'r Addewidion a wnaed iddynt; er hynny yn yr Epistol hwn at yr *Hebreaid* (ac mewn lleoedd eraill) y mae Ymadroddion *gofodedig* i ddangos beth a ddiddymwyd, ac a gymmerwyd ymaith gan Grift. Ond i'r gwrthwyneb, fe ddarfu i'r Apostolion (y rhai yn ddiammau oedd yn deall eu *Commissiwn*, ymddwyn

ymddwyn yn gyfattebol iddo) trwy yftod eu Gweini-
dogaeth, hwy bregethaiant Gyfammod *Abraham*, i
Iddewon a *Cenhedloedd*, fel yn amgyffred ac yn cyn-
nwys eu Plant, eu Teulu gyd a'u Rhieni; neu fel yn
rhedeg oddiwrth y Rhieni i'r Plant, i Ddynion a'u
Teuluoedd; ac yn eu holl bregethiad ar Gyfammod
Abraham nid ydynt yn dywedyd dim, am ei droad,
ei newidiad neu gwttogiad mewn un Rhagortfaint a
ganiattaodd Duw i'w Bobl fel y cyfryw. Gan hynny

Y mae pobl Dduw dan y *Testament newydd* (yn gyf-
tal a than yr hen) yn cael eu galw'n Blant, yn Hâd
Abraham, nid Plant neu Hâd *Samuel*, *Daniel*, *Job*,
&c. Nage, na Phlant *Moses* ei hun: nid y Gyfraith
feremoniol, nid y Stat Eglwysig Iddewig, fel yn gen-
hedlaethol dan un Archoffeiriadaeth; nid *Bendith Mo-*
ses, ond *Bendith Abraham*, a ddaeth ar y *Cenhedloedd*
trwy Grift. *Abraham* a dderbyniodd yr addewidion
iddo ei hun a'i *Had*, ac i'r holl ffyddloniaid a'u *Had*,
ac felly mae efe yn *Dad* iddynt oll. Fe wnaed y
Cenhedloedd yn *Gyd-etifeddion*, ac o'r un *Corph* a'r *Idd-*
ewon, ac yn *Gyfrannogion* o'i addewid ef *Ynghrist* trwy
yr *Efengyl*, yr hon o'r blaen a bregethwyd i *Abraham*,
Eph. iii. 6. — *Gal. iii. 8.* Fe wnaed y *Cenhedloedd*
yn *Gyfrannogion* o bethau ysbrydol yr *Iddewon*, *Rhuf. xv.*
27. *Sef gwreiddyn a brasder eu Holeydd hwy*, fel
y prophwydwyd o'r blaen, *Gen. ix. 27.* Yr ydym ni
yn trigo yn eu pebyll hwy, a chennym yr un *Winllan*
ag oedd gan yr *Iddewon*, *Mat. xxi. 41.* Y mae'r un
Deyrnas Dduw mewn sylwedd ag a gymmerwyd ymaith
oddiwrth yr *Iddewon* anghrediniol, wedi ei roddi i'r
Cenhedloedd, *Mat. xxi. 47.* Y mae Plant a Phobl
Dduw yn awr fel cynt, *Jer. xxx. 20.* Canys *Had* y
rhai bendigedig yr *Arghwydd* ydynt hwy, *A'U HEPPIL*
gyda hwynt, *Esay. xlv. 23.* *Tywalltaf fy Ysbryd ar dy*
Had, a'm *bendith* ar dy *Hiliogaeth*, *Esay. lx. 3.* *Mi*
*a wna*f Gyfammod tragwyddol a hwynt. Eu *Had* hwynt
hefyd a adwaenir ymmysg y *Cenhedloedd*, a'u *Hiliogaeth*
hwynt ynghanol y *Bobl*, pawb a'u gwelant a'u had-
waenant, mai hwy yw yr *Had* a fendithiodd yr *Arghwydd*,
Esay lxi. 8, 9. mae'n rhaid i'r addewidion gwerthfawr
hyn (gyda llawer eraill) a roddwyd mewn ffordd o
bro-

86 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

brophwydoliaeth, a nodwyd yn y iii. ben. 3 adn. i fyrthio i'r llawr heb eu cyflawnu; cyn y gallo'r athrawiaeth o ailfedyddio gael ei sefydlu; ond ni allant fyrthio heb eu cyflawnu, oblegid mai *Crist* oedd y *Gweinidog*. — Er mwyn gwirionedd Duw, er mwyn cadarnhau'r *Addewidion* a wnaethpwyd i'r *Tadau*, Rhuf. xv. 8. ac felly maent eu gid yn *Ie*, ac *Amen* ynghrist er gogoniant i ffyddlondeb Duw, am hynny llawenheuwch *Genhedloedd* gyda'i *Bobl* ef, Rhuf. xv. 10.

Y mae'r un *Addewidion* ag oedd gan *Hâd* yr *Iddewon* a'r *Preselytiaid* gynt, gan *Hâd* y *Crist* nogion yn awr; ac am hynny mae ganddynt hefyd yr un Rhagorfreintiau ag oedd ganddynt hwy. Oblegid ni ddiddymmyd, ni ellid chwaith ddiddymmu y Rhagorfreintiau hyn o *Hawl* gyfammodol, ac Aelodaeth Eglwysig *Hâd* y *Ffyddloniaid*; oddieithr diddymmu holl *Addewidion* Duw iddynt hwy, y rhai sy'n addo y Rhagorfreintiau hyn iddynt, ond ni ddiddymmyd *Addewidion* Duw i *Hâd* y *Ffyddloniaid*, y rhai sy'n addo y Rhagorfreintiau hyn iddynt; am hynny ni ddiddymmyd erioed y Rhagorfreintiau o *Hawl* gyfammodol ac Aelodaeth Eglwysig *Hâd* y *Ffyddloniaid*. A ydyw y rhei'ny sy'n anghyttuno, yn tybied i'r *Apostol* i anghofio ei hun, neu ei *Gommissiwn* pan y dywedodd, **HOLL ADDEWIDION DUW** ynddo ef **YDYNT** *Ie*, ac ynddo ef *Amen*, er Gogoniant i *Dduw*, 2 *Cor.* i. 20. onid oedd ef yn gwybod neu yn cofio, fod nifer fawr o *Addewidion* Duw yn perthyn i'r *Hâd*, *Plant*, ac *Eppil* y *Ffyddloniaid*? Oedd yn sicr, ac er hynny y mae efe yn dywedyd, *eu bod oll yn Ie ac yn Amen yn Nghrist*. Pe buasai'r *Apostol* yn derbyn *Gorchymmyn* i ddirymmu *Cyfammod Abraham*, a'r holl *Addewidion* a wnaed i'r *Hâd* *Babanod*, ac felly troi'r *Plant* allan o'r *Eglwys*, &c. Oni buasai efe'n hytrach yn dywedyd, *rhai o'r Addewidion* (y rhei'ny i rai mewn oedran) ydynt *Ie* ac *Amen* yn Nghrist? *A rhai o'r Addewidion* (y rhei'ny i'w *Babanod*) ydynt wedi eu galku yn ol a'u diddymmu ganddo of? Ond y mae *Paul*, neu yn hytrach ein *Harglwydd* trwyddo yn sicrhau i ni, **FOD HOLL ADDEWIDION DUW yn Ie ac Amen yn Nghrist**.

PEN.

P E N. VIII.

FEL y gellir gweled i fod gennym Gyffondeb *holl rannau* r'Sgrythur sanctaidd, dros *Hawl gyffammodl Plant*, &c. Daliwch sylw attolwg, mai fel y rhag-ddywedodd y Prophwydoliaethau, ac y caniaataodd yr Addewidion, ac y pregethodd Crist a'i Apostolion, felly y rhagddangosodd y Cyfgodau a'r Ffuriau *Wirionedd y Fendith* a'r Rhagorfreintiau a ddadleuir drof-tynt, mewn perthynas i Hâd y duwiol dan y Testa-ment newydd.

1. *Fe gafodd Noah Ffafr yngolwg yr Arglwydd*, Gen. 6. 8. am hynny *rhaid iddo ef a'i holl Dŷ ddyfod i'r Arch*, Gen. 7. 1. ac fe *a'u achubwyd oll*, a'r Jechyd-wriaeth dymhorol a chyfgodol hon o'r hyn lleiaf, i Pedr 3. 20, 21. Heb. 11. 7. Pa destynau sy'n dangos i fod Jechydwriaeth *Noah* a'i Deulu yn yr Arch, yn gyfgod o Jechydwriaeth yr Efengyl. Hefyd, pan offrymmodd *Noah* yr Aberth enwog hwnnw (yr hwn oedd yn cyfodi Aberth Crist) oddiwrth ba un yr *aroglodd yr Arglwydd arogl esmwyth*, Gen. 8. 20. Y pryd hynny y *bendithiodd Duw Noah a'i Feibion*, pen. 9. 1. ac a gadarnhaodd, ac a gyhoeddodd *ei Gyffammod â Noah a'i Feibion*, adn. 8, 9, &c.

2. Pan ddaeth yr Arglwydd i waredu pobl *Israel* oddiwrth Deyrnas, gallu a chaethiwed *Pharaoh*, i fod yn Deyrnas ac yn Eglwys mwy gweledig iddo ei hun, ac fel y cyfryw i'w wafanaethu ef: Dull neu gyfgod o waith Crist yn prynu ac yn gwaredu ei Bobl ymhob oes allan o deyrnas, gallu a chaethiwed Satan, a'u dwyn i'w deyrnas weledig ei hun, Esay 51. 9, 10, 11. Ecfod. 19. 1, 4, 6. a'r 2 Pedr 2. 9, 10. Col. 1. 13. — Yna cennadwri'r Arglwydd at *Pharaoh* trwy *Fofes*, oedd, *fel hyn y dywed yr Arglwydd*, Gollwng ymaith **FY MHOBL** *fel i'm gwasanaethont*. Ecfod. 8. 1. 20. Yn awr yr oedd Pobl yr Arglwydd, y rhai a ddaeth
efe

88 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

efe i'w gwaredu mewn oedran ac yn Fabanod : ond *Pharaoh* cyfcod o'r Diafol, ac am hynny y gelwir ef yn *Ddraig* ac yn *Lefiathan*, *Ezec.* 29.3. *Efay* 51.9,10. *Salm* 74. 12, 14. ac *Efay* 27. 1. *Dadc.* 12. 9. Ni ollyngai *Israel* ymaith hyd oni *withiwyd* ef i hynny trwy lawer o Blaau, ac yna 'fe ddywedodd, *Ewch gwasanaethwch yr Arglwydd eich Duw, ond pa rai sy'n myned.* *Moses* a ddywedodd, *a'n llangiau ac a'n hynaf-gwyr yr awn ni, a'n meibion hefyd, ac a'n merched.* Fe wrthododd *Pharaoh* ollwng y Plant gyd a'r Rhieni, ac a ddywedodd, *Ewch yn awr y gwyr a gwasanaethwch yr Arglwydd, canys hyn oeddych yn ei geisio,* *adn.* 9, 10, 11. ond anwiredd o gasgliad *Pharaoh* ei hun oedd hyn, fel pe dywedasai *eich Comissiwn i mi oedd i ollwng pobl yr Arglwydd ymaith fel y gwasanaethont ef;* ond ni enwyd y Plant yn y Comissiwn, ac nid ynt gymmwys chwaith iw wafanaethu ef, gan hynny nid ynt wedi eu hamcanu; ewch yn awr y gwyr, y rhai sy'n gymmwys a gwasanaethwch yr Arglwydd, canys hynny a ddeisyfasoch yn y Comissiwn. Duw a ddywedodd *gollwng FY MHOBL ymaith, efe (fel llawer yn awr) a fynnai derfynu'r geiriau i ddynion mewn oedran, fel pe na buasai eu Plant yn rhan o Bobl Dduw, yr wyf fi yn tybied mai hwn oedd y cynnig cyntaf a wnaed i wahanu'r Plant oddiwrth rifedi Pobl Dduw, ac felly allan o'r Eglwys. Ac fel y mae'r gwahaniaeth ei hun 'yn greulon felly y mae'n cleimio Pharaoh galon galed fel ei awdwr, pwy bynnag a'i canlyno trwy fod yn fodlon iddo.*

Fel hyn, fe elwir *Pharaoh* yn *Ddraig* yr hwn ar ol llawer o blaau ar ei Deyrnas a ollyngai'r gwyr i wafanaethu yr Arglwydd, os byddent yn *fodlon* i adael eu *Plant* ar eu hol yn ei Deyrnas ef.

Ni allwn gasglu oddiyma, er ei fod yn erbyn ewyllys satan pan alwer dynion mewn oedran allan o'i deyrnas ef trwy'r *Efengyl* i deyrnas *Crist*; er hynny fod y cyfryw ddynion yn gwneuthur cymmwynas mawr iddo ef, y rhai (er eu bod yn myned allan eu hunain) a gydsyniant i adael eu *Plant* ar eu hol, yn ei deyrnas weledig ef, gan wrthod eu cymmeryd gyda hwy eu hunain i deyrnas ac Eglwys weledig *Crist* yn

yn ol Esay xlix 22. gyda Marc x. 13, 14. Esay lxxv. 23. — Jer. xxx. 20. — Ezech. xxxviii. 24, 25. os 'dyw cydsyniad yn unig yn boddio satan, yna pa fodlonrwydd mawr a wneir iddo ef, wrth daer ymdrech i gael y peth felly.

Ond ni oddefai *Moses* ffyddlon (Heb. iii. 2, 5.) cyf-god o Grist fod y Plant ar ol; nage, medd efe, *a'n Llangciau, ac a'n Hynafgwyr yr awn ni, a'n Meibion hefyd a'n Merched.*

Trwy dri o blaau llymion eraill fe wneir i *Pharaoh* ollwng y Plant gyda'u Rhieni, ond efe a chwareuai gamp fechan (fel y dywedant) yn hytrach, nag aros allan, yn awr y mae'n pledio iddynt adael eu hani-feiliaid ar ol, Ecfod. x. 24. ond medd *Moses*, *hwy a ant gyda ni*, (nid er eu mwyn eu hunain, nid oblegid eu bod yn ddâ'r *Israelliaid* yn unig, mae y rheswm pennaf yn canlyn) *oblegid o'honynt y cymmerwn i wasanaethu'r Arglwydd ein Duw*, hynny yw, trwy aberth, adn. 25, 26. Pan ddel dyn allan o deyrnas satan i Deyrnas Crist, mae'n rhaid i'r hyn oll a feddo, yn ol ei ryw, ac fel mae'r achos, fod i wasanaeth a gogoniant Duw, pen. xii. 31, 32, 37, 38. fe'u gwaredir hwy a'u Plant, eu Hani-feiliaid hefyd a ant gyda hwynt, a'r nos honno oedd i'w chadw i'r Arglwydd.

3. Yr ydym yn darllen yn Ecfod xii. 7, 13, 22, 23, 26, 27. i fod y gwaed cysgodol i'w daro a thwfw o Isop, (cydmarwch Salm li. 7.) *ar ddau ystlys boſt eu tai*; ac yr oedd i fod yn arwydd iddynt hwy, *Ec. a'r Arglwydd a elai heibio i'r Drws, ac ni oddefai i'r Dinystrydd ddysod i'w tai, ond fe waredodd eu tai.*

Yma ynghyfogod ei gwaredigaeth ysbrydol; fe gymmwyswyd gwaed Crist attynt, fel tai, a hwy a waredwyd fel tai oddiwrth y dinystrydd, eu tai a waredwyd fel y cyfryw; hyn oll oedd trwy rinwedd gwaed Crist yr hwn oedd y gwaed hwn yn ei gyfgodi. Felly fel yn gyffredinol, holl bobl *Israel* a waredwyd o deyrnas *Pharaoh* hên ac ifeinge, y *Meibion* a'r *Merched*; felly pob ty, fel y cyfryw hen ac ifeinge, &c. a gadwyd ac a waredwyd oddiwrth y dinystrydd; a hynny, oblegid eu bod eu gid, sef hen ag ifeinge yn bobl yr Arglwydd, ei bobl gyfammodol, Ecfod. viii. 1, 20.

90 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

—x. 9. —ii. 23—25. *Eu llef a ddaeth i fynu at Dduw — ac efe a glywodd eu griddfan — a chofiodd ei Gyfammod ag Abraham, Isaac, a Jacob — Efe a gofiodd am danynt, Salm cv. 6, 8, 9, 10, 42, 43. Chwi Hâd Abraham ei was ef, chwi meibion Jacob ei etholedigion. Cofiodd ei Gyfammod byth, y gair a orchymmynodd efe i fil o genedlaethau, yr hwn gyfammod a ammododd efe ag Abraham a'i hu i Isaac, a'r hyn a ofododd efe yn ddeddf i Jacob, ac yn gyfammod tragwyddol i Israel; Efe a gofiodd ei air sanctaidd ag Abraham ei was, ac a ddug ei bobl allan — mewn llawenydd, a'i etifeddiaeth mewn gorfoledd. Yr oedd y bobl ddewisol hyn eiddo Duw yn wyr, gwragedd, a phlant; yr rhai'n oedd y bobl a garodd Duw, a hwy a elwir ei Saint ef. Deut. xxxiii. 3.*

4. Ym mlwyddyn y Jubil, yr oedd yr udgorn yn feinio ar ddydd y cymmod, fe gyhoeddir. Rhydddid i'r Rhieni a'r Plant trwy'r holl dir, &c. Lef. xxv. 9, 10. *Y gwas a â allan yn rhydd, efe a'i blant gydag ef canys fy ngweision i ydynt, medd yr Arglwydd, adn. 41, 43, 54, 55. Salm cxvi. 16. yr oedd sain yr udgorn hyn, a chyhoeddiad rhydd-did i Rieni a'u Plant gyda hwy, yn cysgodi pregethiad yr Efengyl, gwel. Salm 89. 15. — Esay vi. 1, 2. — Luc iv. 18, 19, 21, 23.*

Ac fe brofwyd i Grist a'i Apostolion i gyhoeddi Efengyl y Jechydwrïaeth a rhyddhad i ddynion a'u Plant fel y cyfryw, gwel. Luc xix. 9. — Act. ii. 39, — xi. 14, — xvi. 31.

5. Esay xxii. 22 — 24. yn dywedyd fod nid yn unig Ffyddloniaid mewn oedran (yn cael eu cydmaru i gostrelau mawrion) ond y mae Hil ac Eppil (ereu bod yn fan lestri, fel Cwppanau) yn llestri yn nhy Dduw, ac mai ar Grist y crogant. Mae'n wir fe lefarir yn y llythyren am *Eliakim* a thy ei dad; ond mae'n ymddangos yn eglur wrth gydmaru adn. 22. a Dad. iii. 7. lle mae Grist yn cymmwysu'r geiriau atto ei hun, i fod *Eliakim* yn hyn yn gysgod bywiol o Grist. Fe lefarir y geiriau hyn, Esay xxiii. 25. am *Sebâ* ddrygionus a'i Dy, am yr hwn yr ydym yn darllen, adn. 15. i'r 20.

6 Pan ddygwyd pobl yn Arglwydd allan o'r *Aipt* trwy

trwy *Fafes*, y rhai mewn oedran ac yn fabanod, (cyf-god ein gwaredigaeth ni trwy Grift allan o deyrnas Satan,) yna hwy oll a fedyddiwyd i *Moses* y cyfgod o Grift, yn y cwmwl ac yn y mor, hwynt oll yn Babanod yn gyftal ag eraill, gan hynny, yn y fylwedd, mae'n rhaid i holl *Bobl yr Arglwydd*, Babanod yn gyftal ag eraill gael eu bedyddio i Grift. Canys ni ddylai y fylwedd fod yn fyrr o'r cyfgod, 1 Cor. x. 1, 2. fe a'u galwyd ein *Tadau* ni lawer mil o honynt yn Blant pan bedyddiwyd hwy.

Fel hyn y gwelfom trwy'r *hen Destament* a'r newydd; fod tragwyddoldeb neu fythol barhad y Cyfammod; y cadarnhad o hono trwy Iŵ Duw, a marwolaeth Crist; yr addewidion a'r gorchymynion, y prophwydoliaethau, y rhagddywediadau; y cyfcodau, y ffurfiau, a'r hystori o bethau mewn bod; ffydd a disgwiliad yr Efengyl ymhob oes, athrawiaeth gweinidogaeth Crist a'i Apostolion, y cwbl yn eglur tros y plant, ac yn uniongyrch yn erbyn eu troad hwy allan o'r Eglwys, allan o'r Cyfammod, ac o fod yn Gyfrannogion o'i arwydd a'i fel; gan hynny ni throwyd, ac ni ellid eu troi hwy allan.

P E N. IX.

Gwrthddadl.

FE ddywedir, eu bod yn proffesu eu Ffydd dan y *Testament newydd*, o flaen eu derbyn i'r Eglwys neu eu bedyddio.

Att. Felly y gwnaethant dan yr *hen Destament*, fe ddarfu i'r dychweledigion newydd a elwir yn Brofelytiaid, bob amser o *Abraham* hyd ddyfodiad Crist, broffesu Ffydd cyn eu derbyn neu eu henwaedu; etto fe enwaedwyd ac fe dderbyniwyd eu Had babanol hefyd gyda'u Rhieni.

Y mae y rhei'ny fy'n gwrth'nebu Bedydd Babanod, yn lle profi na ddylid eu bedyddio, fel yr en-

92 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

waedwyd hwynt gynt, yn treulio eu hamser a'u nherth, i brofi'r hyn mae pawb yn ganiattau, hynny yw, i fod y rhei'ny ag oedd yn proffesu yn cael eu bedyddio. Nid yw y cwestiwn ynghylch y rhai oedd yn proffesu Ffydd; y mae'r ddwy blaidd yn dal y dylid eu bedyddio, os na fedyddiwyd hwynt o'r blaen. Y cwestiwn yw, pa un a dylid bedyddio Had babanol y rhai a fo yn proffesu Ffydd, ac a fedyddiwyd eu hunain, ai ni ddylid? fel yr enwaedwyd yr Had babanol gynt, y mae dywedyd, oblegid bedyddio y rhai oedd yn proffesu Ffydd, gan hynny, ni fedyddiwyd eu plant; mae hynny yn ddibrawf ac yn gywilyddus, er eu bod yn ymorphwys cymmaint arno. Fe enwaedwyd y Profelytiaid ar eu proffes, er hynny, fe enwaedwyd eu Plant hefyd. Drachefn, yr ymosyniad ydyw, pa un a ddylid bedyddio eilwaith, pan ddelont mewn oedran, ac yn proffesu eu Ffydd, y dynion hynny a fedyddiwyd *unwaith* yn eu Babandod yn gyhoeddus yn Enw, neu i Enw'r *Drindod sanctaidd*? yr ydym ni yn gwadu hyn, a hwythau yn cadarnhau ei arfer, gan hynny hwy a ddylent eu brofi. Canys ni fedyddiwyd y dynion hynny o'r blaen yn eu Babandod, a grybwyllir yn yr ysgrhythur ag oedd yn cael eu bedyddio mewn oedran, ar eu proffes berfonol o Ffydd: fel na enwaedwyd y dynion hynny o'r blaen yn eu Babandod, a enwaedwyd ar eu proffes berfonol eu hunain.

Y mae Bedydd yn awr fel yr oedd yr Enwaediad gynt, yn arwydd ac yn *fel* y *Cyfammod*. Gan hynny ni ddylid bedyddio un dyn yn *unig* o herwydd ei broffes o Ffydd, ond o herwydd bod ei broffes hon yn ei *gyhoeddi* ef ger bron dynion i fod gantho hawl yn y Cyfammod a'i ragorfreintiau, a pha ffordd bynnag y cyhoedder hynny ac y gwneir ef yn *gydnabyddus*; y mae yna sail ddigonol i gymmwyso Bedydd. Yn awr ni all Plant y Duwiolion eglurhau eu hawl yn y Cyfammod a'i ragorfreintiau, trwy eu proffes berfonol eu hunain. Etto mae hyn wedi ei eglurhau yn ddigonol o'r *Nesfedd* drostynt gan y Tad, y Mab, a'r Yf-bryd Glan, (fel y dengys y testynau a nodwyd o'r blaen ac a nodir ar ol llaw, yn helaeth) ac y mae'r *cyhoeddiad*

iad hwn dros Fabanod yn gyftal ag a all un dyn mewn oedran wneuthur drosto ei hun, ac am hynny mae yn gyftal sail i fedyddio hefyd.

Ond daliwch sylw yma ar ddichell (nid i ddywedyd llwfrdra) y rhei'ny sy'n ymladd yn erbyn Plant y Ffyddloniaid a'u Bedydd.

1. Maent yn ymgais a'u holl rym i wahanu'r plant hyn oddiwrth eu Rhieni crediniol fel y cyfryw, a'u gosod i sefyll yn unig wrthynt eu hunain, fel y gallont yn hawfach eu curo a'u gorchfygu; ond i'r gwrthwyneb mae'r Sgrythurau Sanctaidd yn wastadol yn eu cynnwys hwy gyd a'u Rhieni yn Nghyfammod Duw.

2. Gan iddynt fel hyn wneuthur i'r Babanod druain sefyll wrthynt eu hunain (fel y tybiant hwy) maent yn rhannu eu Plaid eu hunain yn ddwy Fyddin, mor wrthwyneb y naill i'r llall, ag yw'r ddau yn wrthwyneb i'r Gwirionedd; heb fod yn cytuno agos mewn dim, ond i ymladd ac i wrth'nebu'r Babanod druain yn eu Hawl a'u Rhagorfreintiau; y rhai och, na feddyliodd ddrwg erioed iddynt hwy. Y mae'r ddwy Fyddin yn mawrhygu ac yn gwahaniaethu eu hunain a'r naill a'r llall a'r Titlau neu Gyfenwau o Feddydwyr cyffredinol a neillduol; a hwy fynnant y Fuddugoliaeth Cam neu Gymmwys.

Y mae'r Bedyddwyr *cyffredinol* yn dywedyd, nid oes *mewn Babanod ddim pechod*, ac am hynny ni ddylid eu bedyddio.

Y mae'r Bedyddwyr *neillduol* yn dywedyd, nid oes gan *Fabanod ddim Gras*, ac am hynny ni ddylid eu bedyddio. Fel hyn y mae'r Babanod druain yn cael eu tasfu yma a thraw rhwng y ddau ddibyn.

Wrth y Bedyddwyr cyffredinol y dywedaf, os *nad oes pechod* yn eich Babanod yna'n ddiammau, y maent yn llawer gwell na'u Rhieni, y rhai fy ganddynt ddigon o bechod. Ond os *nad oes ganddynt ddim pechod*, Pam yr ydych yn eu cae hwy allan o'r Aelodaeth Eglwyfig? A wrthodwch chwi y *pŵr o galon*, a derbyn rhai ammhur? Gwrthod y *gorau*, a derbyn y *gwaethaf*, i fod yn Aelodau o'ch Eglwyfi.

I'r Bedyddwyr *neillduol* mi atebais o'r blaen, *mewn perthynas i Râs Babanod*, mi gaf chwanegu hyn yn unig

unig yma (yn ol yr Addewid, Esay 44. 3.) os yw'r Ysbryd Glan gan Hâd a Hiliogaeth y Duwiol, yna maent wedi eu sancteiddio, ac felly mae ganddynt *Hâdau* neu Reddfau Grâs, oblegid mac'r Ysbryd Glan yn sancteiddio y rhai y mae'n trigo ynddynt. Os oeddent heb yr Ysbryd ni ellid eu huno a Chrïst, na bod yn Aelodau o'i Gorph *dirgelaid* ef, ac felly ni allent gael eu hachub. Os yw'r Ysbryd ganddynt, hwy ddylent gael Dwfr mewn Bedydd hefyd; oblegid y mae holl Ffrwd y 'Sgrythur wrth lesaru am Fedydd yn historiaol neu yn athrawiaethol, yn dangos mor gynted ag y cydnabyddid fod ganthynt hawl i'r Benthion a'r Rhagorfreintiau a arwyddwyd ac a feliwyd yr oedd ganthynt hawl i'r arwydd a'r fêl, gan fod perthynas eglur rhwng yr arwydd a'r fêl, a'r pethau a arwyddir ac a felir.

Yn awr, os 'does gan Fabanod y Ffyddloniaid hawl i'r *Cyfammod o Râs* (fel y mae Ffrwd y 'Sgrythur yn dysgu) yna mae ganddynt hawl i *Sêl allanol y Cyfammod*, ac os ydynt yn Gyfrannogion o'r Grâs tufewnol o *ailenedigaeth*, yna hwy ddylent *gyfrannogi o'r Arwydd allanol o hono*.

Ond os nad oes ganddynt un hawl yn y *Cyfammod o Râs*, nac yn y *Gras o adnewyddiad* (fel y mynnai rhai ei gael) yna os byddant farw yn Fabanod ni allent gael eu hachub. O Athrawiaeth greulon! a fynnai gae allan Fabanod y Ffyddloniaid oddiwrth Jechydwrïaeth, fel y gallent eu cadw hwynt oddiwrth Fedydd! Canys ni Chaniattâ rhai o'u Gelynion (nid wyf yn dywedyd pawb) eu bod yn gynnwysedig gyd a'u Rhieni crediniol yn Nghyfammod Duw, na bod ganddynt ac nad ydynt yn gynnwys o Râs yn eu Personau eu hunain: Yr hon Athrawiaeth, pa bae'n wir, hi a'u caei hwynt allan oddiwrth Jechydwrïaeth yn gyftal ac oddiwrth Fedydd, ond gan ei bod yn *anwir* ni ddichon eu cae allan oddiwrth un o'r ddau.

Gwrthddadl. Mae'n Brodyr camfyniol yn wastadol yn galw arnom ni i ddangos iddynt hwy *Eiriau appwyntiad yr Ordinhâd o Fedydd Babanod*, gan ein beio am ofod i fynu Ordinhâd, hynny yw, *Bedydd Babanod* heb un Gair o ofodiad dwyfel drosi.

Atteb.

Atteb. Yr ydym ni yn deisyf ar y Gwrthdadaid leuwyr i ddangos i ni Eiriau appwyntiad yr Ordinhad o Fedydd Gwagedd, a'r cyffelyb am Fedydd Gwyr; yr hyn pan ddangosont hwy i ni, yn ddiammau ninnau a ddangoswn y llall iddynt hwy hefyd. Ie dangosent hwy i ni, os gallant Eiriau appwyntiad Bedydd ei hun, os na allant, yna nid ydynt ond cellwair yn eu gwaith yn gofyn i ni am Eiriau appwyntiad Bedydd Babanod. Yr ydym yn darllen, i Joan ddyfod gan fedyddio a Dwfr ac iiddo gael ei anfon i fedyddio a Dwfr, Joan i. 31, 33. Ac i Jerusalem a holl Judea, &c. gael eu bedyddio ganddo, Mat. 3. 5, 6. Yr ydym yn darllen hefyd fel y dywedwyd am Grist, *Wle y mae hwn yn bedyddio, a pharub fydd yn dyfod atto ef*, Ioan iii. 26. Ac i'r Jesu wneuthur a bedyddio mwy o Ddyscyblion na Ioan, er na fedyddiasai'r Jesu ei hun, eithr ei Ddyscyblion ef, Ioan iv. 1, 2. Ond p'le mae geiriau'r appwyntiad? nid y geiriau hynny yn Mat. xxviii. 19. oedd appwyntiad Bedydd, oblegid fe appwyntiwyd ac a arferwyd yn hir o'r blaen: Gorchymmyn oeddent i gymmwysu Bedydd at y Dychweledigion cenhedlig, fel ag y cymmwyswyd o'r blaen at y rhai lldewiaidd. Fel nad oedd *Ecsod.* xii. 48, 49. yn appwyntiad yr Enwaediad, yr hwn a appwyntiwyd ac a arferwyd yn hir o'r blaen, ond gorchymmyn iw gymmwysu at y Dychweledigion cenhedlig, a elwid yn Ddieithriaid ac yn Broselytiaid, fel ag y cymhwyswyd ef o'r blaen at yr Eglwys yn nhy Abraham, ac at holl bobl Israel. Y mae'n eglur iawn oddiwrth lawer o destynau wedi eu gosod ynghyd, i fod Bedydd yn ordinhad yr Arglwydd, a chwedl ei happwyntio gantho ef, ac y mae i barhau yn yr Eglwys hyd ddiwedd y byd, ond er hynny (mor belled ag yr wyf i'n cael) nid yw geiriau ei appwyntiad wedi ei scrifennu; y mae deiliaid a dull, neu ffurf Bedydd iw casglu oddiwrth lawer o destynau wedi eu gosod ynghyd. A phe buasai geiriau'r appwyntiad neu os ydynt wedi eu scrifennu, a'r Babanod heb eu henwi ynddynt, er hynny ni chanlynai oddiyma na ddyfod eu bedyddio hwy, mwy nag y canlyn nad yw gwagedd i gyfrannogi o Swpper yr Arglwydd, oblegid

oblegid nad ydynt wedi eu henwi yn geiriau gosodiad y Sacrament hwnnw, pa ryw eiriau a scrifennir yn yr Efangylwyr; ac mewn perthynas i siampl, nid ydym yn darllen am neb yn bresennol, ond Crist a'i Apollolion yn y Sacrament cyntaf o'i gorph a'i waed: Ie, nid ydym yn darllen mewn geiriau pennodol i fod gwragedd yn bresennol, nag iddynt i gyfrannogi o'r Sacrament hwn, un amser ar ol hyn; er hynny, fe gesglir yn union oddiwrth lawer o destynau wedi eu gosod ynghyd y dylent gyfrannogi o hono; ac wrth yr un drefn, ffordd y Babanod i Fedydd a wneir mor oleu ac amlwg (i'r rhai a chwiliant heb ragfarn) a ffordd gwraig at fwrdd yr Arglwydd.

2. With erchi i ni ddangos iddynt hwy eiriau appwyntiad am ordinhad Bedydd Babanod, &c. y maent mewn ffordd an-hêg yn ymdrechu i ddwyn i mewn beth anwireddus; sef i fod Bedydd Babanod yn ordinhad arall a gwahanol oddiwrth Fedydd y rhai mewn oedran, yn gofyn appwyntiad gwahanol. Fel nad yw Bedydd Babanod yn ordinhad mwy gwahanol oddiwrth Fedydd y rhai mewn oedran nac yw Bedydd Gwragedd yn ordinhad wahanol oddiwrth Fedydd Gwyr, neu mwy nag oedd Enwaediad Babanod, yn ordinhad wahanol oddiwrth Enwaediad Gwyr, nid yw ordinhad Bedydd ond un, er eu bod yn Wryw a Benyw, Iddw, a Chenedlddyn. Y mae ifeinge a hen yn cyfrannogi o hono, Eph. iv. 5. un Arglwydd, un Ffydd, un Bedydd; ni appwyntiwyd un Bedydd i Wyr arall i Wragedd, a'r trydydd i Blant; nid un i'r Iddewon, a'r llall i'r Genhedloedd, nid un i'r rhai hen, ac un arall i ddynion ifeinge.

3. Pe na byddai Plant yn Ddeiliaid cymmwys i Fedydd (fel y cymmerant arnynt) er hynny, ni byddai'r cymmwisad o hono attynt, yn Osodiad i fynu Ordinhad newydd heb un Gair o Appwyntiad, ond cymmwisad o Ordinhad yr Arglwydd ei hun, sef o Fedydd at Ddeiliaid anghymmwys: Fel pan dderbynier Dynion anghymmwys i'r Sacrament arall, sef Swpper yr Arglwydd, ie y cyfryw ag y mae'r Gair yn eu cae allan; nid gosod i fynu Ordinhad newydd fy yma, ond gadael dynion anghymmwys i gyfrannogi o ordinhad o appwyntiad Crist ei hun. Ond

Ond fe brofwyd i fod Babanod y Ffyddloniaid yn *Ddeiliaid cymmwys*, ac y dylent fod yn *Gyfrannogion* o Ordinhad yr Arglwydd, iefo fedydd, fel yr oeddent gynt o'r Enwaediad, ac yn awr y profir ac a eglurhaer ymhellach. Am hynny,

Yn y lle nesaf, Gwelwn beth a ddywed Duw ei hun yn llefaru yn ei air scrifenedig am Had babanol ei bobl, fel y gwybyddom pa fodd i iawn farnu am danynt hwy.

1. *Pethau amlwg a berthyn iddynt hwy*, yn gyftal ag iw Rhieni, Deut. xxix. 29.

2. *Mewn perthynas i'r Etholedigaeth, Caredigion ydynt er mwyn y Tadau*, Rhuf. xi. 28. — Deut. iv. 6, 7, 8. — x. 14, 15. — iv. 31. 37.

3. Fe ddywedir eu bod yn *Had duwiol*. Mal. ii. 15.

4. *Hwy a elwir Etholedigion neu rai dewisol yr Arglwydd*, 1 Cron. lxxv. 13. — Esay xlv. 1 i'r 4. — Deut. iv. 37. a'r x. 15. — Rhuf. xi. 28. — Salm cv. 42, 43. — Ecclod. x. 9.

5. *Y maent y cyfryw ag y mae'r Arglwydd yn enwaedu eu calonnau*, canys fe addawodd i fod yn Dduw iddynt ac enwaedu calonnau ei Bobl a'u Had, Gen. xvii. 7, 10. — Deut. xxx. 6.

6. *Y maent yn rhai a fendithir gan yr Arglwydd, neu Fendigedigion*, Salm xxxvii. 26. — cxii. 2. — cxiii. 12, 13, 14. — cxlvii. 13. — Diar. xx. 7. — Esay xlv. 3 — lxi. 9. — lxxv. 23. — Marc x. 16.

7. *Etifeddiaeth yr Arglwydd ydynt*, Salm cxxvii. 3. Joel ii. 16, 17. Am hynny

8. *Y mae'r Arglwydd yn eu cleimio yn Eiddo iddo ei hun, fel wedi eu geni iddo, fel ei eiddo o'r groth, wedi eu dwyn gantho o'r ymysgaroedd, wedi eu harweddu o'r bru gantho ef hyd henaint; efe a'u gwnaeth, efe a'u harweddd, ac a'u gwared hwynt; efe sy'n eu dal i fynu o'r groth*, Ezech. xvi. 20, 21. — Esay xlv. 2, 3. 21, 24. — lxvi. 34. — Salm lxxi. 6.

9. *Eu Duw hwy yw Duw, y mae efe yn Dduw iddynt hwy, ac y maent mewn Cyfammed ag ef*, Gen. xvii. 7. Deut. xxix. 10 i'r 13. — Aet. ii. 39. — Salm xxii. 10. ac y mae yn rhoi siars iw Angylion i ofalu am danynt, Mat. xviii. 2, 10. — Heb. i. 14.

98 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

10. Y maent yn *perthyn i Grift y bugail da*, fel Wyn ei Braidd a'i gorlan ef, ac y mae yn dra thirion o honynt, *gan eu casglu a'i fraich, ac yn eu dwyn yn ei fynwes*, Esay xl. 11. — Marc x. 16. — Ezech. xxxvii. 24, 25.

11. Y mae'r Scrythur lân yn cynnwys Plant gyda'u Rhieni yn yr ymadrodd cyffredin hwnnw, *Pobl yr Arglwydd, neu Bobl Dduw*, Ecfod viii. 1, 20. — x. 8, 9. — xii. 31, 37. — Salm lxxvii. 15. — cv. 42 43. — Joel ii. 15 i'r 19, 27. — Deut. xxix. 11, 13.

12. *Eiddo'r cyfryw rai yw Teyrnas Dduw*, Marc x. 14, 16. — Ezech. xxxvii. 25.

13. Y mae'r Plant bychain fy'n *sugno'r bronnau yn aelodau o Zion*, ac yn rhan o'r Gynnulleidfa gyhoeddus a gesglir ynghyd trwy Orchymmyn Duw, ac a *sancteiddir*, Joel ii. 15, 16.

14. *Gweision yr Arglwydd ydynt*, Lef. xxv. 41, 42, 54, 55. — Salm cxvi 16.

15. Y maent y cyfryw ag fydd ac *Ysbryd Duw* ganthynt, Esay xlv. 2, 3.

16. Y maent y cyfryw ag y mae'r Arglwydd yn eu *dysgu*, Esay liv. 13. — Jer. xxxi. 34. — Heb. viii. 11.

17. Y maent yn *Ddyscyblion i Grift*, Act. xv. 1, 10. — xxi. 20, 21.

18. Y maent yn *sanetaidd*, 1 Cor. vii. 14. ac fe a'u gelwir yn *Saint*, ac y maent yn aelodau eglwyfig, Eph. i. 1. — vi. 1, 4. — Col. i. 2. — iii. 20. — Deut. xxxiii. 1, 3.

19. Fe ddywedir bod *gobaith* ganthynt, Salm xxii. 9, 10. — lxxi. 5. 6. a'u bod yn *credu yng Nghrist*, Mat. xviii. 25, 26.

20. Y maent i *gael eu dwyn at Grift yn ei Eglwys*, Esay xlix 22. fe orchymmynodd ein Harglwydd iw Weinidogion a'i Eglwyfi, *na waharddent iddynt, ond gadael iddynt ddyfod atto ef*, Mat. xix. 14 — xxviii. 20. ac efe a ddywedodd, yr *achub efe hwy*, Esay xlix. 25. — Mat. xviii. 2, 10, 14.

21. A pha beth bynnag a ddychymmygo neu a ddywedo rhai am danynt yn awr, y mae'r amser yn dyfod yn fuan, pan y byddo i *bawb a'u gwelant*, er mor anhawdd ganthynt *gydnabod mai hwynt hwy yw'r Had a fendithiodd yr Arglwydd*, Esay lxi. 8, 9. — lxxv. 23. fe ddywedir

ddywedir hyn am yr hiliogaeth, y blagur, hynny yw y Babanod. Ac fe wneir eu Cyfammod hwn, eu hawl a'u dedwyddwch yn weledig mewn ffordd eglwyfig, trwy ryw weithred allanol, yn addef eu bod yn rhai bendigedig yr Arglwydd, onid e, pa fodd yr adnebydd, y gwel, ac yr addef pawb hwynt, &c.

Y mae pob un o'r 21 pennau blaenorol yn rhoi prawf digonol tros Fedydd Babanod; pa faint mwy pan yr ystyrier hwy yn eu nerth cydredol? y mae yma le i ymhonniad *Pedr, a all neb luddias Duw fel na fedyddier y rhai hyn?* Act. x. 47.

N. B. Nid yw'r Awdwr yn eu hystyried hwy fel Babanod yn unig, ond fel Hâd y Ffyddloniaid.

Gwrth. Nid ydym ni yn gweled un gorchymmyn pendant yn neb o lyfrau'r Testament Newydd i gymhwyso arwydd y Cyfammod at Hâd babanol y Ffyddloniaid? ac nid ydym i fyned i'r Hen Destament am addoliad. Yr ydym yn darllain yn y Testament Newydd i fedyddio y rhai oedd wedi ei dyscu, yn credu ac yn proffesu, &c. Ond dangoswch y gair Bedydd Babanod i ni os gellwch.

Att. Y mae yn ddigon ei fod wedi orchymmyn mewn rhyw ran o air Duw. Fe ganiattaodd yr Arglwydd ragorfraint yn Gen. xvii. ac Ecsod. xii. ac a orchymmynodd gymhwyso arwydd y Cyfammod at Hâd babanol y Ffyddloniaid, fel dylediwydd, ac ni alwodd yn ol y caniatad a'r gorchymmyn hwnnw erioed, er iddo newid y nod allanol o Enwaediad i Fedydd.

Y mae'n rhaid i'r diystyrwch, ag y mae'n brodyr hyn yn ei ddangos yn feunyddiol i scrifeniadau'r hen Destament fod yn bechod mawr; canys y mae *Duw ei hun yn llefaru ynddynt wrthym ni*; ac iddo *ef yn ei air*, y dylai ein Cydwybodau ni fod yn ddaroftyingedig, gyda'r tynerwch a'r parch mwyaf; pa un bynnag ai yn yr hen Destament ai'r newydd y mae yn llefaru; canys y mae'r ddau Destament yn rhannau o un *Gair scrifennedig Duw*, ac fe a'u pennwyd gan yr un Yfbyrd sanctaidd, ac y maent eill dau o ogyfuwch awdurdod, ac yn tueddu i'r un diben, gan hynny, nid llyfrau unrhyw Destament yn wahanol ac o'r neilldu wr-

tho ei hun, ond llyfrau'r ddau Destament ynghyd, fel yn gwneuthur un Bibl neu air scrifenedig Duw, fydd ddadguddiad llawn a chyfan o ewyllys Duw i ni mewn perthynas i ffydd, addoliad ac ymarwedd-iad.

A pha *Gyfnewidiad* bynnag a wnaeth yr Arglwydd, er dyfodiad a dioddefiadau Crist yn ei appwyntiadau a'i ordinhadau, neu'r deiliaid o honynt oddiwrth yr hyn oeddent o'r blaen, yn sicr ynghyntaf, y mae'r cyfryw *Gyfnewidiadau* yn wastad er *helaethu* rhagorfreintiau Pobl Dduw yn y cyfryw ordinhadau; ond nid oeddent erioed am *dynnu ymaith*, neu *leihau* un rhagor-fraint mewn un ordinhad a fwynhaodd Pobl Dduw fel y cyfryw o flaen dyfodiad Crist. 2. Y mae'r cyfryw *Gyfnewidiadau* wedi eu dadcuddio yn eglur yn y Testament newydd, er siampl y Gwrywaid yn unig cyn dyfodiad Crist a enwaedwyd yn eu personau eu hunain, ond yn awr *nid oes na Gwryw na Benyw*; (gan fod y Fenyw yn gyftal a'r Gwryw yn gymmwys o'r arwydd newydd) fe a fedyddir y ddau yn eu personau eu hunain; y mae yma *Gyfnewidiad* mewn perthynas i'r deiliaid, ond y mae yn helaethu y rhagorffaint, ag y mae hefyd wedi ei ddadcuddio yn eglur yn y Testament Newydd; felly fe newidiwyd yr arwydd allanol o Enwaediad un *mwv poenus* i Fedydd *arwydd mwv esmwyth*; yr hyn sy helaethiad o ragorffaint pobl Dduw yn yr ordinhad honno, fe ddadcuddir tynnu ymaith Enwaediad, a sefydlu Bedydd yn ei le, yn eglur yn y Testament Newydd. Ond *cyfyngu a byrhau* rhagorffaint Pobl Dduw ydyw cadw Babanod y Crediniol oddiwrth Fedydd, nod ac arwydd newydd y Cyfammod tragwyddol, ac nid ydym ni'n cael y fath *Gyfnewidiad* wedi ei ddadcuddio yn y Testament Newydd, ni chaniatta cyfondeb yr Ylgythur, na chysatfebolrwydd goruwchwiliaethau Duw o räs iw Eglwys gristnogol, i ni feddwl fod Duw er dyfodiad Crist a'i dioddefiadau yn gwarafun y fath helaethrwydd o Drugaredd i Rieni crediniol na'u Plant, ag a fwynhaodd ei Bobl fel y cyfryw o'r blaen; nad oes gan Dduw ddim cyfrif o blant yn awr, ac nid yw yn eu cleimio fel ei eiddo, nac fel un rhan o'i Eglwys, hyd oni ddelont

ddelont i synwyr (i'r hyn ni chyrhaedd ynghylch eu hanner, ond y maent yn marw yn eu mabandod) y mynnai efe i Blant Cristnogion tra yn Fabanod, fod mewn dim gwell cyflwr na chymmwyfder o'i Drugaredd yng Nghrist yn awr, na Phlant Paganiaid a rhai di-ffydd?

Y mae hyn yn wrthwyneb i ffrwd y sgrythur mewn perthynas i Drugaredd a Gwirionedd Duw; ond yn sicr y mae addewidion efangylaidd, ewyllys da, a goruchwiliaethau Grâs, rhagorfreintiau Pobl Dduw yn cael eu cadarnhau a'i helaethu yn fawr, ac nid mewn un modd eu cyfyngu trwy ddyfodiad a dioddefiadau Crist. Nid oes un gair o attaliad neu warafyniad i gaead Babanod Pobl Dduw allan o'r Eglwys, y Cyfammod, yr Hawl a'r rhagorfreintiau efangylaidd a ganiatawyd iddynt unwaith Ynghyfammod Duw ag *Abraham*, nac oddiwirth Fedydd yr arwydd efangylaidd newydd, a'r fel weledig a ofodwyd wrth yr hen Gyfammod hwnnw o ba un mae arnynt gymmaint o eisiau, ac y maent gymmaint bob ffordd yn gymmwys ac yr oeddent o'r hen Arwydd, hynny yw, Enwaediad.

Fe ganiattawyd cymmwyfiad o arwydd y Cyfammod at yr Hâd babanol fel rhagorfreint, ac fe orchymmynwyd fel dyledswydd y Cyfammod. Yn awr, os yw'r Cyfammod wedi ei gadarnhau a'i barhau, yna mae'r rhagorfreintiau a dyledswyddau'r Cyfammod wedi eu cadarnhau a'u parhau; ac mae'r Cyfammod wedi ei gadarnhau a'i barhau trwy Lw Duw a marwolaeth Crist, ac hefyd trwy Weinidogaeth Crist a'i Apostolion (fel y profwyd o'r blaen) gan hynny y mae ei ragorfreintiau a'i dyledswyddau wedi eu cadarnhau a'u parhau, mewn perthynas i'r sylwedd o honynt.

Yn Gen. xviii. fe orchymmynir i holl Hâd *Abraham* i gymmwysu arwydd y Cyfammod at eu Hâd babanol yn eu Cenhedlaethau; ac y mae Pobl Dduw yn awr yn Hâd i *Abraham*, Rhuf. iv. 11, 16, 17. — Gal. iii. 7, 29. am hynny fe orchymmynir i Bobl Ddaw yn awr i gymmwysu arwydd y Cyfammod at eu Hâd babanol. Fel y mae'r pedwarydd gorchymmyn wedi

wedi ei scrifennu gyda'r naw eraill a bys Duw ar y llechau cerrig yn profi fod y gorchymmyn hwnnw etto yn parhau fel gorchymmyn Duw i sancteiddio'r Sabbath, er bod y dydd wedi ei newid o'r feithfed i'r dydd cyntaf o'r wythnos; felly y mae gorchymmyn i gymmwyso arwydd y Cyfammod at yr Hâd babanol wedi ei scrifennu yn y Cyfammod hwnnw sy'n dragwyddol, ac wedi ei gadarnhau trwy Lw Duw a marwolaeth Crist, &c. yn profi fod y gorchymmyn hwnnw etto yn parhau, fel gorchymmyn Duw i gymmwyso arwydd y Cyfammod at yr Hâd babanol, er bod yr arwydd allanol wedi ei newid o Enwaediad i Fedydd.

Gan hynny, gan fod Bedydd Babanod Hâd *Abraham* a sancteiddiad y dydd cyntaf o'r wythnos yn Sabbath, wedi eu hunwedd a'u cyffelyb orchymmyn gan Dduw, mae'n rhaid iddynt sefyll neu syrthio yng nghyffwrdd. Gan fod yr un *Egwyddorion* ag sy'n cael eu derchafu yn erbyn un, o gyffelyb nerth yn erbyn y llall a phe byddai y rhai sy'n gwadu Bedydd *Babanod*, mor gywir iw gwrthddadl eu hunain yn achos y Sabbath, ac y maent yn achos Bedydd, byddai rhaid iddynt ddywedyd, naill i fod y *pedwarydd gorchymmyn wedi ei ddiddymmu*, ac felly na wnelont gydwybod o gadw un fel y gorchymmynwyd gan Dduw, neu ynte gwrthod y Sabbath Cristnogol a chofleidio'r un Iddewig, fel yn wir y gwna'r cyfryw o honynt ag sy'n glynu wrth eu hegwyddorion eu hunain. Fel hyn tra y maent yn llefain allan yn erbyn myned i'r hen Testament am *Addoliad*, y maent yn rhedeg i'r hen Testament am *amser addoliad*.

Nid oes dim mwy o Eglurhâd gorchymmynol i sancteiddio'r dydd cyntaf yn Sabbath, nag i fedyddio Babanod y crediniol, gan hynny, os yw'r diffig o fwy o Eglurhâd gorchymmynol i fedyddio y cyfryw Babanod yn ddigonol i warafun Bedydd iddynt, yna y mae'r diffig o fwy o Eglurhâd gorchymmynol i sancteiddio'r dydd cyntaf yn Sabbath yn ddigonol i wadu ei sancteiddiad ef: Fe ellir dywedyd y cyffelyb am i wragedd gyfrannegi o Swpper yr Arglwydd, am yr hyn nid oes dim mwy o Eglurhâd gorchymmynol, nad

nag am fedyddio Babanod y Ffyddloniaid, neu am sancteiddio'r dydd cyntaf yn Sabbath. Ond daliwch fylw, attolwg.

I fod y 'Sgrythur Lân yn dywedyd ac yn dysgu llawer o bethau yn ei hystyr a'i meddwl cysson, nad yw'n dywedyd nag yn eu dysgu mewn un lle mewn cynnifer o Eiriau pennodol; gwelwch Jago iv. 5. — Joan vii. 38, 42. — Marc ix. 12, 13. — Actau x. 43. — Dan. x. 21. — Matt. ii. 23. a'r xxvi. 24, 54. — Luc i. 72, 73, 74, 75. — 1 Cor. xv. 4. — Luc xi. 49. — Actau xx. 35. Yr hyn y mae llawer heb ddal fylw arno, yn rhedeg i gyfeiliornadau mawrion, rhai yn gwadu'r Drindod, rhai bodlonrwydd aberth Crist, rhai Bedydd Babanod, rhai Pechod Gwreiddiol, rhai'r dydd cyntaf yn Sabbath, rhai yn gwadu i fod Bedydd a Swpper yr Arglwydd yn Sacramentau, &c. a'r rhai'n eu gid yn wahanol gyda math o orfoledd, gan lefain, dangoswch i ni y gair Drindod, rhai dangoswch i ni y gair bodlonrwydd Aberth Crist, dangoswch i ni y gair Bedydd Babanod, dangoswch i ni y gair Pechod gwreiddiol, dangoswch i ni y gair dydd cyntaf yn Sabbath, dangoswch i ni os gellwch y gair Sacrament yn yr Ysgrythur. Fel hyn y gall dynion o farn ehud pe byddent *Sanhedrim* dan y manteision allanol mwya o Ddysgeidiaeth, &c. i *chwilio* ac *edrych*, ac er hynny methu gweled y gwirioneddau sy'n sgrifennedig yn yr Ysgrythurau, oddieithr eu bod yn sgrifennedig mewn cynnifer o Eiriau pennodol, fel y mae'n eglur wrth gydmaru Joan vii. 41, 52. â Matt. ii. 22, 23. Fe ddysgodde ein Harglwydd bendigedig, Prophwyd mawr yr Eglwys, i ni ddeall meddwl Duw trwy ystyr gafgliadol ac arweiniol y 'Sgrythur: fel hyn y profodd efe yr Athrawiaeth fawr a feilfaenol o adgyfodiad y meirw, trwy brofi'r cyfryw Eiriau o'r 'Sgrythur, ag nad oeddent yn enwi, ond yn cynnwys adgyfodiad y Corph, ac anfarwoldeb yr Enaid, Mat. xxii. 29, 30, 31, 32, 33, 34. — Luc xx. 37. Ac yr oedd gan y *Saduceaïd* gymmaint o Reswm a Sobrwydd ag i fod yn *ddistaw* wrth waith ein Harglwydd yn ymresymmu fel hyn oddiwrth y 'Sgrythur; ac nid oeddent yn cynhennu hyd y diwedd a'r Ymadrodd, *Dangoswch i ni y gair Adgyfodiad*,

104 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

fediad, y gair *Enaid anfarwol*, fel y gwnai rhai, *dan-goswch i ni y gair Bedydd Babanod*. Ac y cyfyd y *meirw*, medd ein Harglwydd, Moses a hyfbyfodd (hynny yw trwy ganlyniad union) nid yn y geiriau hynny wrth y *berth*, pan mae efe yn galw yr Arglwydd yn Dduw Abraham, ac yn Dduw Isaac, ac yn Dduw Jacob, Luc xx. 37.

Fe gyfeiliornodd y *Saduceaid* yn fawr, oblegid nad oeddent yn gwybod y 'Sgrythurau yn eu hystyr casgliadol ac hyfforddiadol, Matt. xxii. 29, 32, 33. â Marc xii. 24, 26, 27. A'r *Phariseaid* a fawr gyfeiliornasant oblegid nad oeddent yn gwybod y 'Sgrythurau yn eu hystyr cyffon cydredol. Pan gadawo y rhei'nny sy'n cae allan eu plant y ddau feilfaen hyn o Gyfeiliornad, yna y cyflawnir yr Addewid fawr honno a roddwyd mewn ffordd o Brophwydoliaeth, Esay lxi. 8, 9. Ac yna ni wŷdroir y llythyren o *ychydig* Destynau mwyach i ystyr neccaol (y rhai sy'n llefaru am fedyddio Ffyddloniaid proffesol mewn oedran y rhai ni fedyddiwyd yn Fabanod) yn wrthwyneb i feddwl llawer o Destynau eraill, y rhai sy'n cynnwys Babanod; fel yr oedd y *Phariseaid* yn *guthio* llythyren y pedwarydd Gorchymmyn yn erbyn Gweithredoedd o Gariad, Trugaredd ac anghenrheidrwydd, yn wrthwyneb i drefn ac ystyr yr ysgrythurau eraill; yr oedd y gorchymmyn oeddent yn sefyll arno, yn bendant ac yn dra naccaol yn y llythyren (pe buasai gan y rhai sy'n cae allan Fabanod, y cyfryw orchymmyn i'w pwrpas hwy, O fel y buafent yn gorfoleddu), Ecclod. 20. 10. — Jer. 17. 22. NA WNA YNDDO DDIM GWAITH, &c. Er hynny mae Crist wrth gydmaru y sgrythurau, yn profi fod Duw yn caniattau llafurio mewn perthynas i weithredoedd o Dduwioldeb, Cariad, Trugaredd, ac Angenrheidrwydd, ie, ar y Sabbath, Mat. 12. 1. hyd 13. — Marc ii. 23 hyd y diwedd. — Luc vi 1. hyd 12. — xiii. 10 hyd 17.

Fel hyn yr ydym i ddal sylw yn ofalus ar y sgrythurau yn eu hystyr cyffon cydredol, ac nid i waifu llythyren un lle i beri iddi anghytuno ac eraill, nac ychwaith i lynu wrth y llythyren yn erbyn y meddwl: ac yna cawn weled, y dylid bedyddio'r holl Aelodau

Iodau eglwyfig, ac hefyd i fod Babanod yr eglwys yn aelodau eglwyfig, ac y dylit eu bedyddio, (fel y profwyd yn helaeth) i.e. yna y gwelwn i fod Babanod y Ffyddloniaid (fel y profwyd) yn rhan o Bobl Dduw, i fod ef yn Dduw iddynt hwy, eu bod mewn Cyfammod ag ef, ac i fod gan y rhei'ny fy mewn Cyfammod, hawl i arwydd a fel y Cyfammod, yr hyn yn awr yw Bedydd. Canys fel pan gadarnhaodd Duw ei Gyfammod ag Abraham a'i Hâd, Gen. xvii. Efe a gysylltodd Enwaediad wrtho, fel ei bresennol arwydd a'i fel. Felly pan yr adfywiodd ac y pregethodd yr Apostolion y Cyfammod hwn fel yn cynnwys Plant gyda'u Rhieni dan y Testament newydd, Act. ii. Hwyl a gysylltasant Fedydd wrtho fel ei arwydd a'i fel newydd. Felly hefyd y mae Swpper yr Arglwydd wedi dyfod yn lle'r Pasc, ac mae'n gyfreithlon ac yn fuddiol i ymresymmu oddiwrth yr hen Sacramentau i'r rhai newydd, 1 Cor. v. 6, 7, 8. a'r x. 16, 17, 18. Col. ii. 10, 11, 12.

Fe brofwyd eisoes yn helaeth, i fod Babanod y Ffyddloniaid o fewn eglwys a theyrnas weledig Crist dan y Testament newydd, fel yr oeddent dan yr Hen o'r blaen; yn awr gan hynny, os na arddelir Rhieni a'r Plant yn weledig dan y Testament newydd i fod yn eiddo'r Arglwydd, o fewn ei Eglwys a'i deyrnas, trwy eu bedyddio, fel yr arddelwyd hwy gynt yn Eglwys Israel, trwy eu henwaedu, os nad yw eu babanod yn Gyfrannogion yn awr o'r un Ordinhâd allanol os nad oes ganddynt un nodd allanol o'r hyn ydynt, os nad oes gan yr aelodau babanol ddim yn lle'r Enwaediad (yr hyn nid oes oddieithr iddynt gael eu bedyddio) yna fe ddaeth y rhagorfreintiau yn anafus i Eglwys y Testament newydd, nid oedd ei Haelodau babanol mor berffaith yn yr ystyriaeth hyn, ag oedd Babanod yr Iddewon a'r Profelytiaid gynt, i.e. yr oedd hi yn rhagorffaint fawr iawn i'r Tad gael enwaedu ei Blant yn gyftal ag ef ei hun, oblegid felly y cadarnhawyd ac y feliwyd yr Addewid i'w Ffydd ef, y byddai Duw yn Dduw i'w Hâd, ac yr enwaedai eu calon hwy, yn gyftal a'i galon ef ei hun. Os yw'r Rhieni yn ddiffygiol o'r Cymmerth hyn yn awr (fel y

106 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

maent os na fedyddir ei Babanod) yna fe *gwttogwyd* ac fe *anafwyd* rhagorfreintiau y Rhieni a'r Plant dan y Testament newydd; nid ydynt mor berffaith yn yr ystyriaeth hyn ag oedd yr Iddewon a'r Profelytiaid a'u Babanod gynt, ond y mae hyn yn uniongyrch wrthwyneb i ymresymiad yr Apostol yn Col. ii. 10, 11, 12. ac i ffrwd yr Ysgrhythur.

Fe ddaeth Bendith *Abraham* ar y Cenhedloedd trwy Grist, Gal. iii. 9, 14. ond Bendith *Abraham* oedd y Cyfammod o ras a fel weledig wedi ei chysylltu wrtho, fel yn perthyn i *Abraham* ffyddlon a'i Had babanol, (fel y dangoswyd) gan hynny, fe ddaeth y Cyfammod o ras a fel weledig wedi ei chysylltu wrtho, fel yn perthyn i'r ffyddloniaid a'i Had babanol, ar y Cenhedloedd trwy Grist, yr hwn ni chyfyngodd, ond a helaethodd ei ras, a'r arwyddion gweledig o hono, yn awr yn amferoedd yr Efengyl, gwel. Jer. xxx. 9, 19, 20, 27. lle yr addawodd yr Arglwydd y byddai PLANT Pobl Dduw dan y Testament Newydd, *fel gynt, ac yr oeddent gynt yn yr Eglwys, yn y Cyfammod, ac yn Gyfrannogion o'r arwydd a'r sel o hono, ie, yn eu babandod; gan hynny mae Plant Pobl Dduw yn yr Eglwys, yn y Cyfammod, a chanddynt hawl i gyfrannogi o'r arwydd a'r sel o hono, ie, yn eu babandod; i ddywedyd nad yw'r addewid yn wir, yw gwadu hyn; ond y mae hon a llawer eraill i'r un perwyl wedi eu cadarnhau gan Grist, y maent yn Ia, ac Amen ynddo ef, 2 Cor. i. 20. — Rhuf. xv. 4, 8.*

Ni all, neu ni ddylai neb luddias Dwfr bedyddiol i'r rhai'n, ar y rhai y tywalltodd Duw ei Ysbryd, Act. x. 47. y mae Duw yn tywallt ei Ysbryd ar Had, Hiliogaeth neu Flagur ei Bobl, Esay xlv. 3, 4. a'r lix. 20, 21. Gan hynny ni all neu ni ddylai neb luddias Dwfr bedyddiol i Had ac i Hiliogaeth Pobl Dduw.

Y mae'r ysgrhythur yn dysgu (fel y profwyd) i fod Had babanol y Crediniol yn gynhwysedig Ynghyfammod yr Arglwydd gyda'u Rhieni, ac y maent gyda hwynt yn Bobl yr Arglwydd, ei ddewisolion, ei weision, ei blant, wedi eu geni iddo, ei eiddo o'r groth, ei rai bendigedig, ei etifeddiaeth, a'u bod yn sanctaidd, yn ddyscyblion, yn aelodau eglwysig, yn saint, &c.

ac y

ac y mae'r Testament newydd yn dysgu'n helaeth y dylai'r cyfryw ddynion sy'n yn dyfod dan y fath nodau gael eu bedyddio, am hynny fe ddylid eu bedyddio; nid yn unig Credinwyr proffesol mewn Oedran (na fedyddiwyd) ond Had babanol y Crediniol hefyd.

Y mae'n ymddangos hefyd wrth amryw o siamplau a scrifennwyd er ein haddysg, mai arfer y prif amseroedd oedd bedyddio Teuluoedd, ac nid yn unig *Credinwyr proffesol* mewn oedran, y rhai ni fedyddiwyd o'r blaen, ond pan y bedyddiwyd hwy, yna fe fedyddiwyd eu teuluoedd hefyd *fel yr eiddynt hwy*, heb ddim nam yn erbyn y Baban tyneraf, yr hyn yw'r un ragorfraint a roddwyd (mewn perthynas i gymmwyfiad o arwydd y Cyfammod) i Abraham a'i Had, i'r weision a'u Had, i'r Profelytiaid a'u Had, ymhob oes gyda'r helaethiad hyn o ragorfraint yn yr ordinhad, nid oeddent yn *enwaedu* ond y plant gwrywiaid yn eu personau eu hunain yn unig, (er na chyfrifwyd y fenyw erioed ymhlith y dienwaededig, ond ymhlith yr enwaededig) er hynny y mae Bedydd yn awr yn arwydd mwy esmwyth, ac wedi ei addasu a'i gymmwyso i'r ddau ryw; nid oes yn awr na gwryw na benyw yn y derbyniad o'r ordinhad honno, fel yr oedd yn y derbyniad o enwaediad gynt, Gal. iii. 27, 28. gan hynny ni *enwir* deiliaid Bedydd yn y Testament newydd, fel yr enwid deiliaid Enwaediad, EFE A'I HOLL WRYWIAID, Gen. xvii. — Ecsod. xii. Ond EFE A'I HOLL EIDDO, hwy a'u TEULUOEDD, fe fedyddiwyd Ceidwad y Carchar yn y fan ar ei Ddychweliad, efe a'i holl eiddo (efe a phawb ag oedd o hono) Aët. xvi. 33. fe fedyddiwyd *Lydia* a'i theulu ar eu dychweliad i ffydd Crist, Aët. xvi. 14, 15. Fe fedyddiwyd *teulu Stephanas* hefyd, 1 Cor. i, 16. Y mae'n eglur oddiwrth y tair siampl hyn, sy'n sgri-fenedig er ein haddysg ni, mai arfer gyffredin yr Apostolion oedd bedyddio y credinwyr mewn oedran, a'u teulu, fel oddiwrth y ddwy siampl o fedyddio *Lydia* a rhai gwragedd o *Samaria*, Aët. xvi. 15, a'r viii. 12. mae'n eglur mai eu harfer gyffredin oedd bedyddio gwragedd yn gyftal a gwyr, ac mae'n rhyfedd iawn i

fod y rhei'ny fy'n gwneud y ddwy siampl ddiweddar yn rheol am fedyddio gwragedd, (er na ddywedir mewn cynnifer o Eiriau pennodol, BEDYDDIWCH WRAGEDD) yn gwrthod yn hollol ganiattau i fod y tair siampl gyntaf yn rheol am fedyddio Teuluoedd y Credinwyr, y rhai a fedyddier eu hunain, oblegid na ddywedir mewn cynnifer o eiriau BEDYDDIWCH BLANT.

Gwrth. Fe ddywedir na enwir Plant yn y Testyn-
au hynny fy'n llefaru am fedyddio Teuluoedd.

Att. Os nad ydynt yn cael eu henwi, yna nid ynt yn cael eu *cae allan*; ac os nid ydynt yn cael eu *cae allan* yna maent yn cael eu cynnwys. oblegid,

1. Gan fod Plant yn rhannau pennaf o Dy, diam-
mau buafent yn cael eu henwi pe buafent yn cael eu
cae allan, fel na chynhiwyfwyd *Samuel* pan oedd yn Fa-
ban yn y gair Ty gyda'r lleill o'i frodyr a'i chwiorydd;
y mae ei ddidoliad yn cael ei enwi yn eglur ynghyd
a'r achos neillduol o hono; i Sam. i. 2, 3, 4, 20, 21.
22, 23, 24.

2. Os na fedyddiwyd y Plant yn awr, ac a en-
wadwyd o'r blaen, yn oedd ymaid cynnwys ac
Achos cyfiawn i'r Apostolion, ac i'r Sgrythur fy'n
gosod i lawr eu Gweithredoedd i ddidoli'r Plant yn
bennodol, ac nid i arfer y cyfryw Ymadroddion a gei-
riau, ag a arferir mewn llawer o fannau eraill o'r Sgry-
thur i enwi ac arwyddocâu Plant.

3. Y mae'r Sgrythur yn gosod i lawr fod yr Apo-
stolion yn bedyddio Teuluoedd Credinwyr mewn oed-
ran: ac y mae yn dywedyd i ni mewn llawer o
fannau eraill, mai'r teuluoedd oedd Plant y Tad a'r
Fam, eiddo pa rai oedd y Tŷ; gan hynny mae'r
Sgrythur yn dywedyd wrthym ni frwy ganlyniad
angenrheidiol, i'r Apostolion fedyddio Plant Credin-
wyr mewn oedran. Mai plenty'n neu blant gwr neu
wraig dduwiol ydynt ei dy neu deulu ef neu hi, gwe-
lwch y Sgrythurau hyn, i Tim. iii. 4, 5. i Sam. 27
3. a'r 30. 6. Ecfod. i. 1. a Gen. 46. 5. Gen. 45.
a 50. 21. i Bren. xviii. 12, 13, 14, 15. Deut. xxv.
5, hyd 10. Gen. xxx. 30. a'r xlv. 18, 19. Num.
iii. 15. Salm. cxv. 12, 13, 14. i Tim. v. 8. Luc

xix. 9. Ecfod. xii. 27. â x. 8, 9. a xlii. 37. Gen. 46. 26, 27. Ruth iv. 11, 12. Y mae'n helaeth amlwg oddiwrth y testynau hyn (i adael heibio rai eraill) mai tŷ neu deulu, yn Jaith y Sgrythur yw'r plentyn, y plant, y rhai bychan, meibion a merched, y Tad neu'r Fam, eiddo parai yw'r Tŷ neu'r Teulu.

Yn awr gan hynny hwy a fedyddiasant *Deulu* oedd yn ol Trefn yr Ymadrodd hwn, *Teulu* oedd y rhai a gredasant hwy eu hunain a'u heiddo; y mae'n amlwg ddi-gon i fedyddio Plant y Credinwyr oedd yn proffesu, ac wedi bedyddio (wedi ei gydystyried a'r Testynau blaenorol ac ystyr cyson y Sgrythur, ac arfer yr Eglwys ymhob oes o *Abraham* hyd Grist, oedd enwaedu Cenhedloedd dychweledig a'u Hâd) fel yr enwaedwyd *Abraham* a'i Hâd, ei weision a'u Hâd, y Profelytiaid a'u Hâd ymhob oes.

Canys pe buasai Duw yn ewyllysio fod attaliaeth i gael ei osod rhag felio Babanod y Credinwyr dan y Testament Newydd; pe buasai efe yn ewyllysio mae Credinwyr proffesol yn unig ddylasent gael eu bedyddio, ac nid eu Plant hefyd, a buasai efe yn dywedyd i ni yn ei Air, i fod Dynion a'u Teuluoedd yn cael eu bedyddio, heb ddywedyd i ni i fod y Plant ymhob Tŷ neu dylasent gael eu buddias? A buasai efe yn dywedyd wrthym ni i fod dychweledigion newydd a'u Teuluoedd yn cael eu bedyddio, pe na's mynnasai fod Plant ei weision yn cael eu bedyddio? Ac mewn llawer o Destynau eraill yn dywedyd i ni (fel o'r blaen) mai *Tai* a *Theuluoedd* ei weision, oedd eu Plentyn, eu Plant, eu rhai bychain, eu Meibion, a'u Merched.

Gwrth. Hwy a lefarasant Air yr Arglwydd wrth Geidwad y Carchar, ac wrth bawb ag oedd yn ei Dŷ, a fuasent hwy yn pregethu i Blant?

Atteb. Buasent, ac felly y buasai y rhei'ny hefyd sy'n gwneuthur y Gwrthddadl hwn, pe buasent ond deall a gosod eu Cydwybodau dan Awdurdod y Sgrythurau canlynol, Eph. vi. 1, 4.—Diar. xxii. 6.—Deut. vi. 7. a'r xxxi. 12, 13. a'r xxix. 9, ac adnod 10, 11.—Jos. viii. 34, 35.—Col. iii. 20.—Salm xxxiv. 11. a'r lxxviii. 4 i'r 7. Ac nid yw yn ynfydrwydd i bregethu'r Efengyl i Blentyn, Luc i. 76, 77, 78, 79.

Gan

110 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

Gan weled hefyd y gall'sent bregethu'r Efengyl i'r Rhieni yn absennoldeb y Plant, gan gynnwys y Plant yn eu Hathrawiaeth yn ol y Cyfammod, gan ddywed- yd, *Cred a chadwedig a fyddi ti a'th Deulu*; hwy allaf- ent bregethu yr un peth i'r Rhieni a'r Plant ynghyd.

Gwrth. Ond meddant hwy fe gredodd Ceidwad y Carchar a'i holl Deulu yn Nuw.

Atteb. Do, y mae Plant y Credinwyr fel y cyfryw (tra yn Blant yr hyn lleiaf) yn wastad ynghyfrif y 'Sgrythur yn cael eu hyftyried ymhlith y Ffyddloniaid, ac nid ymhlith yr anffyddloniaid, gan eu bod yn gyn- nwyfedig yn Nghyfammod eu Rhieni.

Gwrth. Fe ddywedir i fod *Lydia* yn wraig o *Thya- tira* er ei bod yn awr yn *Philippi*, a'i bod yn anhebygol y dygafai ei Phlant gyda hi, mor belled oddicartref.

Atteb. Nid yw'r Testyn yn dywedyd i fod ei Char- tref hi 'nawr yn *Thyatira*, na bod ei Phlant wedi geni neu'n byw yno, ond yn unig ei bod hi o'r Ddinas honno: yr hyn nid yw'n profi mwy na hyn, ei bod hi wedi geni yno ei hun, fel y dywedir fod dynion o'r dref, y wlad neu'r genedl honno lle y ganwyd hwy; nag yw, y mae'n eglur fod ei Theulu (hynny yw ei Phlant, fel o'r blaen) gyda hi yn *Philippi*, ac fe be- dyddiwyd fel ei heiddo hi, yn y fan pan y bedyddiwyd hi eu hunan.

Gwrth. Teulu *Stephanas* y rhai a fedyddiwyd gan *Baul* a weiniasant i'r Saint, gan hynny meddant hwy nid Plant oeddent, 1 Cor. xvi. 15.

Atteb. Nid yw hyn yn brawf nad Plant oeddent pan bedyddiodd yr Apostol hwy; ond y mae'n brawf na fu eu bedydd yn ofer iddynt fel Teulu Tâd duwiol, oblegid i'r Cyfammod hwnnw o Râs a feliwyd iddynt hwy a'u Rhieni yn eu Bedydd, ymddangos yn ol hyn- ny yn ei jawn bryd, yn eu *Gweithredodd da* hwy.

Naill fe fedyddiwyd y Teuluoedd hynny fel Person- au neillduol mewn oedran, ar eu proffes berfonol eu hunain, neu fel yr oeddent yn Blant a Rhieni duwiol. Y mae y rhai sy'n haeru y cyntaf, yn ei wneuthur heb ddim llawer o Sail oddiwrth y Testynau. Nid oes un Gair am Ffydd, Proffes, &c. un dyn mewn un o'r tri Theulu hyn a grybwyllwyd, hyd yn ol eu bedyddia.

Ond

Ond fe debygit yn eglur i'r dynion hynny a elwir Teulu *Lydia*, Teulu *Stephanas* ei holl Eiddo, iddynt gael eu bedyddio fel eiddynt hwy neu fel eu Teuluoedd fel y cyfryw, ac ar gyfrif eu perthynas fel Plant y Rhieni crediniol, sydd yn dangos yn eglur, 1. Oddiwrth yr Ymadroddio neu hunain, *Efe a'i holl eiddo, hi a'i Theulu*, &c. wedi eu cydmaru â Gen. xvii. 7, 9, 10, &c. Ecclod. xii. 48. 2. Pe buasent yn cael eu bedyddio bod un yn wahanol ar ei broffes berfonol ei hun, neu'r eiddo hithau, yna hwy a ddylasent gael eu bedyddio pe na ddychwelafid *Lydia*, Ceidwad y Carchar, na *Stephanas*; ond yna'n sicr ni allasent gael eu bedyddio fel y cawsant, hynny yw fel eu Teuluoedd hwy; canys nid ydym ni'n darllen am fedyddio Teuluoedd yr anghredadwy: Na all'sent, canys pe dychwelafid holl Ddynion o oedran o Deulu, Gwr neu Wraig anghrediniol, ac na ddychwelafid hwy eu hunain (fel yn ddi-ammau y digwyddodd yn fynych yn yr amferoedd hynny) er hynny ni all'sent gael eu bedyddio fel y cawsant, hynny yw, *fel eu Deulu ef neu'r eiddo hi*; ond fel Personau neillduol ar eu proffes berfonol eu hunain.

Eilwaith, Cydmarwch y Testynau hyn sy'n llefaru ynghylch bedyddio Dynion newydd ddychwelyd a'u Teuluoedd; a'r Testynau hynny sy'n llafaru am achub Dynion newydd ddychwelyd a'u Teuluoedd, ac ni a gawn weled fod Plant yn cael eu hystyried yn y Gair Tŷ, Luc xix. 9. *Heddyw* (hynny yw ar ddydd ei ddychweliad) *y daeth fedydwriaeth i'r Tŷ hwn yn gymmaint a'i fod yntef hefyd yn Fab i Abraham*. Act. xvi. 31. *Cred yn yr Arglwydd Jesu Grist, a chadwedig fyddi ti a'th deulu*. Os yw'r Arglwydd yn achub Teuluoedd fel y cyfryw o'r Cenhedloedd a gredasant: ac os bedyddiodd ei Apostolion Deuluoedd y cyfryw o'r Cenhedloedd a gredasant, (am yr hyn bethau mae'r Testynau yn llawn ac yn bendant) yna fe fedyddiwyd Cenhedloedd dychweledig a'u Hâd, fel yr enwaedwyd y Profelytiaid a'u Hâd gynt (y rhai oeddent Genhedloedd dychweledig): Canys pa ham na ddylem ni ddeall y Gair Teulu yn yr un Ystyr fel yn amcanu yr un fath ddynion, lle y mae'n cael ei arfer am *fedyddio*, fel ag y mae'n cael ei arfer am *achub*?

achub? Os ydym i ddeall Plant wrth y Gair Teulu yn y Testynau hynny sy'n llafaru am *achub* Teulu; yna yr ydym i ddeall Plant wrth y Gair Teulu yn y Testynau hynny sy'n llafaru am *fedyddio* Teulu: ac yr ydym i ddeall Plant pan y dywedir fod y Tŷ yn cael ei achub; *Heddyw daeth Jechydwriaeth i'r Tŷ hon, Cred a chadwedig fyddi ti a'th Deulu*, â Esay xlix. 25. *a mi a achubaf dy Feibion*: Nid yw Cytammod yr Addewid yn rhedeg oddiwrth Feistraid i Weision, neu Letteuwyr, ond oddiwrth Rien i Blant: *Mi a fyddaf yn Dduw i ti ac i'th Hâd*; ac *a enwaedaf dy galon di, a chalon dy Hâd di*; canys hwynt hwy ydynt Hâd rhai bendigedig yr Arghwydd a'u Heppil gyda hwynt; tywalltaf fy Ysbryd ar dy Hâd, a'm bendith ar dy Hiliogaeth; i shwi y mae'r Addewid ac i'ch Plant.

At yr unrhyw Personau ag y mae Jechydwriaeth yn dyfod y dylai Bedydd ddyfod; ac y mae Jechydwriaeth yn dyfod i'r Teulu, hynny yw Plant y rhai sy'n credu, am hynny fe ddylai Bedydd ddyfod i'r Teulu, hynny yw Plant y rhai sy'n credu.

Yr un Modd ag y mae Jechydwriaeth yn dyfod i'r Teulu y dylai Bedydd ddyfod; ond y mae Jechydwriaeth yn dyfod i'r Teulu, trwy ddyfodiad y Rhieni dan Gyfammod *Abraham*, trwy Ffydd yn Nghrist, Luc xix. 9. Gal. iii. 29. Aet. xvi. 31. Gan hynny fe ddylai Bedydd ddyfod i Deulu trwy dyfodiad y Rhieni dan Gyfammod *Abraham* trwy Ffydd yn Nghrist.

A'r Ffordd hon y daeth Enwaediad i Hâd Profelytiaid ymhob oes o *Abraham* hyd Grist. A'r Ffordd hon daeth Bedydd i Deulu, hynny yw Plant Ceidwad y Carchar, *Cred yn yr Arglwydd Jêsu Grist a chadwedig, fyddi ti a'th Deulu*. Hon yw Athrawiaeth y Cyfammod yr hon a gredod efe trwy Râs, ac a feddyddiwyd efe a'i eiddo yn y man, Aet. xvi. 31, 33.

Gwrth. Os dylid bedyddio Plant y Ffyddloniaid, pe ham na feddyddiwyd Crist, pan oedd efe yn Blentyn, canys yr oedd efe yn Blentyn i Gredadyn?

Atteb. Yn gyntaf, Fe enwaedwyd ein Harglwydd Crist yn ei Fabandod; gan ei fod yn Blentyn i Rieni crediniol ac enwaededig, gan fod enwaediad y pryd hynny

hynny yn arwydd ac yn fêl y Cyfammod; ond nid oedd Crist yn ei Fabandod yn Blentyn i Rieni bedyddiol, nid oedd Bedydd y pryd hynny chwaith wedi ei appwyntio, ac am hynny y mae'r Gwrthddadl yn amherthynafol, ac yn Ddadl gwir gyfrwys, er yn fynych fod llawer o orphwys arno ymhlith yr anwybodus: Fe ellir yn gyftal ymosyn, pa ham na enwaedwyd *Abraham* yn ei Fabandod, pan nad oedd yn Blentyn i Rieni enwaededig, nid oedd enwaediad chwaith wedi appwyntio.

2. Nid aeth ein Harglwydd Jesu dros amser ei Fabandod yn unig, ond hefyd o'i ugeinfed iw ddegfed flwyddyn ar hugain oed heb ei fedyddio; rhodd-ed y Gwrthddadleuwyr Refwm am hyn os gallant, yr hwn ni ettyb chwaith eu Gwrthddadl hwy eu hunain yn llawn. Os dilynant Siampl Crist trwy adael heibio amser Mabandod i Fedydd, yna pa ham nad pob amser arall hefyd o flaen y ddegfed flwyddyn ar hugain? Ie a phob amser ar ol yr amser hwnnw hefyd? Ac felly na fedyddient neb ond yn y 30 o'u hoedran.

Fe ddymunir ar y rhai fy'n dywedyd na fedyddiwyd Plant y Credinwyr bedyddiol, (ac a alwant am siampl yn y Testament newydd, am y cyfryw Blentyn wedi ei fedyddio) i roi siampl yn y Testament newydd am y cyfryw Blentyn a fedyddiwyd ar ei broffes berfonol ei hunan, pan ddaeth i oedran; hynny yw, dangosent os gallant o'r Sgrythur ymha le, neu gan bwy, y bedyddiwyd un Dŷn, Gwryw neu Fenyw, mewn oedran ar ei Broffes berfonol ef, neu hi ei hunan y rhai a aned o Rieni crediniol ar ol bedyddio Rhieni hwnnw, neu fod yn ei Fabandod pan y bedyddiwyd y Rhieni. Fe arddelir llygredigaeth gwreiddiol yn yr ymarfer o fedyddio Babanod, ac wrth yr ymarfer o warafun Bedydd i Fabanod fe ddiarddelir *Halogrwydd gwreiddiol*.

Gwrth. Ni's gallwn ni weled, meddant hwy, pa fodd y gall Babanod fod yn gymmwys i Fedydd, ac er hynny bod yn anghymmwys i Swpper yr Arglwydd.

Atteb. Y mae'n ddrwg gennyf, ac mi ddymunwn i chwi well golwg, ac (mewn trefn i hynny) i roi heibio ragfarn; ac yna ymegnio i amgyffred (canys

mae'n gyrhaeddadwy) pa fodd y mae Baban o Ffis oed yn gymmwys i'w ddwyn mewn Breichiau un arall Fill-dir neu ddwy, ac er hynny bod yn anghymmwys i *rodio* wrtho ei hunan.

Y mae'r Person yn *ddioddefol mewn Bedydd* (neu o'r hyn lleiaf fe ddylai fod felly) mae'r gwaith yn gorwedd ar y Bedyddiwr yn unig; ond yn Swpper yr Arglwydd fe ofynnir amryw o Weithredoedd oddiwrth y Derbyniwyr, megis i gymmeryd, i fwytta, i yfed, iw wneuthur er Coffadwriaeth am Grift, i ddangos marwolaeth yr Arglwydd.

Ac nid ydyw yn Rheswm bychan i fod Bedydd wedi dyfod yn lle'r Enwaediad, ac iw gymmwysio at Fabanod fel yr oedd yr Enwaediad; oblegid i fod y deiliaid yn *ddioddefol* wrth ei dderbyn; gan fod yr Ordinhâd wedi ei chymmwysio yn gymmaint bob Ffordd at oedran Babanod ag yr oedd yr Enwaediad; ac hefyd oblegid nad yw iw weini i un Person ond unwaith, a hynny fel y Sacrament cyntaf a Sêl y Cyfammod; ac o'u *mynediad i mewn*, yn Arwydd o Adenedigaeth a'r Enedigaeth newydd; yn yr hyn oll mae'n cyttuno â, ac yn gwneuthur yr un peth ag a wnaeth yr Enwaediad gynt.

Nad yw'r holl wrthddadleuon a ddygir yn erbyn Hawl gyfammodol, Aelodaeth eglwyfig a Bedydd Babanod y Ffyddloniaid, am nad ydynt yn deall proffes bersonol, &c. o ddim nerth oll; oblegid i fod pob cyfryw wrthddadleuon gymmaint yn erbyn eu Hawl gyfammodol, eu Haelodaeth eglwyfig a'u Henwaediad o *flaen Dyfodiad Crist*, ag y gallant fod yn erbyn eu Hawl gyfammodol, eu Haelodaeth eglwyfig a'u Bedydd *oddiar hynny*: er hynny hwy a fwynhasant yr holl Ragorfreintiau hyn er pob cyfryw wrthddadleuon; gan hynny hwy allant eu mwynhau yn awr. Y mae cymmaint o angenrhaid ar blant y duwiol yn awr, ac y mae ganddynt gymmaint cymmwyfder i'r holl Ragorfreintiau hyn ag oedd ganddynt o flaen dyfodiad Crist a'i ddioddefiadau: ac yn sicr ni wnaeth ei ddyfodiad a'i ddioddefiadau éf, Dduw yn llai trugarog tu ag at Fabanod ei bobl, nag yr oedd o'r blaen. A ddioddefodd a fu farw ein Harglwydd Jesu i symmud naill

naill ai ffastr Duw, neu'r arwyddion allanol o honi oddiwrth Fabanod ei bobl? A ddioddefodd ac a fu ef farw i bwrcasfu eu hyscymmundod a'u bwriad allan o'r Eglwys? *Naddo yn sicr.*

Trugaredd a Rhagorfraint Pobl Dduw, fel y cyfryw, yn Iddewon ac yn Broselytiaid oedd i gael y Cyfammod a'r Addewidion i redeg oddiwrth y Rhieni i'r Plant; i gael eu Babanod yn yr Eglwys weledig, ac yn gyfrannogion gyda hwy eu hunain o Enwaediad, *Arwydd a Sêl y Cyfammod y pryd hynny*, ac Arwydd o Enwaediad y Galon; canys trwy hynny y cadarnhawyd ag y feliwyd yr Addewid iw Ffydd hwy, y *byddai Duw yn Dduw iddynt, ac yr enwaedai eu Calonau hwy a'u Hâd.* A'r Rhodd hon o Ragorfraint fydd gan yr Eglwyf Crist'nogol, fel wedi ei hadnewyddu a'i chadarnhau gan Grift (yr hwn a newidiodd yr Enwaediad i Fedydd) ac y maent yn ei dderbyn yn ddiolchgar, ac yn ei gymmwysfo yn ffyddlon at Fabanod y Credinwyr fel y dengys y Bennod nesaf.

P E N. X.

WEDI profi oddiwrth holl amcan a Ffrŵd y Sgrythur Lân i fod Babanod y Credinwyr gyda'u Rhieni yn yr Eglwys weledig, yn Nghyfammod yr Addewid, a chanddynt Hawl, i gyfrannogi o Arwydd a Sêl y Cyfammod, a Nôd yr Ailenedigaeth neu Enwaediad y Galon yn eu Babandod, yr hyn yw Bedydd yn awr. Mi gaf fyned ymlaen i ddangos mai'r Athrawiaeth hon yw a broffesir, a ddelir ac a arferir gan yr Eglwyf Protestanaidd yn gyffredinol. Y mae dau beth yn gwneuthur hyn yn angenrheidiol i ddangos. (1.) Oblegid i fod y Gwrth'nebwyr yn dywedyd er yn anwireddus, mai Pabyddiaeth yw bedyddio Babanod. (2.) Oblegid eu bod yn ffoi am Noddfa at Dyfiolaethau dynol, yn eu llyfrau printiedig yn erbyn Babanod y Credinwyr, a thros eu Hathrawiaeth newydd

116 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

newydd (wedi cael eu gwasgu a Thyftiolaeth sgrythurold a ddygir yn eu hefbyn, ac hefyd pan y byddo'r Sgrythurau y mynnent orphwys arnynt eu gadael ar bob tîo ac yn gwrthod dyfod i'w gwasanaeth hwy) y maent yn lliotogi Prosiadau o Eiriau Personau neillduol enwog fel pe *biwriadent* ddwyn eu hachos wrth Rif ac ylgrifen Enwau; a gwnant i'r anwybodus gredû yr hyn fydd wrthwyneb i'r Gwirionedd i fod y cyffredinolrwydd o Ddyfawdwyr a'r Sgrifenwyr dyfgedig ac enwog yn yr Eglwys o'u Tŷ hwy yn erbyn y Babanod: trwy'r hyn y twyllir rhai na wyddant pa mor Hawdd yw pentyrru Geiriau Personau enwog dros unrhyw Gyfeiliornad: yn enwedig os cymmerir y rhyddid i brofi, neu'n hytrach i droi Geiriau Dynion i wasanaethu mewn Achos union wrthwyneb i feddwl ac ystyr eglur, yn gyffal a Barn ac Ymarferiad wybodol eu Hawdwyr, ymha arfer anhêg, y mae Gwrthnebwyr Babanod yn dra beus; nid wyf fi'n ammeunad anfodlonent hwy yn ddirfawr, pe bawn i yn y lle hwn, ond adrodd y Pethau a sgrifennodd rhai o'r Gwyr hynny am danynt hwy a'u ffordd, y rhai maent hwy'n galw yn dystion o'u Ty. Y mae'n amlwg, mai o eisiau bod Barnau Gweision mawrion, dyscedig ac enwog Jesu Grist o'u Tŷ, hwy ddewisafant wneud defnydd o'u Henwau i roddi coel i achos Ail-fedyddio.

O'r Tu arall fe lanwai lawer o lyfrau, ie fe fyddai'n waith diderfyn i un dyn i ddangos pa beth a sgrifennwyd ar Ran Babanod y Credinwyr, ac yn erbyn eu Gelynion yr AILFEDYDDIWYR, a hynny, gan y Diwigwyr, y Proffeswyr, a'r Merthyron mwyaf enwog, yn yr amryw Deyrnasoedd y buant byw, a chan Weinidogion abl a ffyddlon, a Christ'nogion eraill heb rifedi ar ôl hynny. Gwelwch Lythyr rhagorol y Merthyr bendigedig hwnnw Mr. *Philpot*, am Fedydd Babanod, llyfr y Merthyron, vol. 3. Ac Ymadrodd rhagorol Mr. *Calvin* ar yr un Testyn, *Calvin Institut. llyfr iv. pen. 16.* Ond nid fy ngorchwyl i yn awr yw dangos *Opiniwn* Dynion neillduol, ond Barn, Ffydd, ac Ymarferiad yr Eglwys Protestanaidd yn gyffredinol, wedi eu mynegu a'u cyhoeddi yn eu Cyfesiadau o Ffydd.

1. Y mae Eglwys *Loegr* yn y 39 Erthyglau, Erthygl 27 yn dywedyd,

Bedydd Plant ieuainge a ddylid er ddim ei gadiu yn yr Eglwys, megis peth yn cwbl gyttuno ag Ordinhad Grist.

2. Y mae Cyffes *Ffydd Scotland* yn dywedyd,

Yr ydym yn cyfaddef, ac yn cydnabod i fod Bedydd yn perthyn i Fabanod y Ffyddloniaid yn gyfial ag i'r rhai sy o oedran a synwyr. Ac yr ydym yn condemnio Cyfeiliornad yr *Ail-fedyddwyr*, sy'n gwadu i fod Bedydd yn perthyn i Blant.

Gwelwch Gyffondeb y Cyfaddefiadau wedi cyhoeddi yn Enw Eglwys *Frainc a Belgia*.

3. Y mae Cyffes diweddas *Helvetia* yn dywedyd am Fedydd Sanctaidd, pen. 20.

Yr ydym ni'n condemnio'r *Ail-fedyddwyr*, y rhai sy'n gwadu y dylid bedyddio Babanod ieuainge a enir o Rien crediniol: canys yn ol Athrawiaeth yr Efyngyl eiddynt hwy yw Teyrnas Dduw, ac y maent yn serifennedig yn Nghyfammmod Duw. A pha ham gan hynny na roddid arwydd y Cyfammmod iddynt? Pa ham na chysegrid y rhai sy bobl briodol i Dduw, ac yn Eglwys Dduw trwy Fedydd? pen. xix. Y mae Bedydd gennym ni yn lle Enwaediad.

4. Y mae Cyffes *Bohemia* yn dywedyd am Fedydd Sanctaidd, pen. 20. Fe ddysgir hyn i fod Plant ieuainge hefyd y rhai a gyfrifir o Rif Pobl Dduw, *Gadewch i Blant bychain ddyfod attaf fi, ac na waharddwch iddynt, Canys eiddo'r cyfryw rai yw'r Deyrnas.* Gan hynny yn ol Gair yr Arglwydd, a llawer o Dyfiolaethau eraill, ac Addewidion eraill a wnaed i'r oedran caredig hyn o Blant; yn enwedig, pan y mae siampl yn weledig o'r hên Weinidogaeth honno a ordeiniwyd gan Dduw, hynny yw, Enwaediad yr hwn o Ran y Cyfammmod, oedd yn perthyn nid yn unig i rai o synwyr, ond i Blant ieuainge hefyd, o herwydd yr achosion hyn y mae ein Gweinidogion, heb ddim ammau, yn eon yn bedyddio Plant yn Enw'r Drindod Sanctaidd gan gymmwysu attynt Arwydd o Rinwedd tra effeithiol a Thyfiolaeth dra sicr o'r Peth hyn, yr hwn a appwyntiwd trwy Eiriau Crist ei hun i'r oedran hyn, ac a gyfrannir iddi: — Ac felly fe a elwir ar yr Enw Sanctaidd

118 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

Sanctaidd dros Blant, yn yr hwn yn unig y mae Jechydwrïaeth.

5. Y mae Cyffes *Ffraingc*, Erthygl 35, yn dywedyd,

Gan weled i fod Duw yn cyfrif Hiliogaeth hefyd gyda'u Rhieni yn yr Eglwys, yr ydym ni yn sicrhau i fod Babanod a enir o Rieni sanctaidd, i gael eu bedyddio trwy Awdurdod Crist.

6. Y Gyffes *Saesoneg*, Erthygl 11, neu'r Ymddiffyniad cyffredinol, pen. ii.

Yr ydym ni'n dywedyd i fod Bedydd yn Sacrament o faddeuant Pechodau, ac o'r Golchiad hynny ag ydym yn gael yn Ngwaed Crist; ac na dylid attal na chadw un Dyn oddiwrtho ag a broffeso Enw Crist, na ddylid hyd yn oed Babanod Crist'nogion, yn gymmaint a'u bod wedi geni mewn Pechod, ac yn perthyn i bobl Dduw.

7. Y mae Cyffes *Belgia* neu *Dutch*, Erthygl 34, yn dywedyd yr ydym ni yn credu ac yn cyfaddef i fod yr Enwaediad, yr hyn a wnaed trwy waed, wedi ei ddi-ddymmu, efe [hynny yw Crist] a appwyntiodd Fedydd yn ei le. — Y mae Bedydd yn arwydd i ni y bydd efe yn Dduw i ni yn dragywydd. — Gan hynny yr Arglwydd a orchymmynodd fedyddio ei holl eiddo ef a Dwfr glan, yn Enw'r Tad, y Mab, a'r Ysbryd Glan, i arwyddocau i fod gwaed Crist yn cyflawnu, ac yn effeithio yn yr enaid yn dufewnol, trwy weithrediad yr Ysbryd, yr hyn y mae'r dwfr yn weithredu yn allanol yn y corph; oblegid wedi tywallt dwfr arnom, ac ymddangos o hono ar gorph yr hwn a fedyddier, y mae yn ei ireiddio, ac yn golchi ymaith fudreddi'r corph: Felly y mae gwaed Crist yn golchi'r enaid, yn ei lanhau oddiwrth bechod, &c. nid o ran fod y dwfr defnyddiol hwn yn gwneuthur hynny lond taenelliad gwerthfawr waed Mab Duw, &c. — oblegid yr achosion hyn yr ydym ni yn credu y dylid bedyddio pob un sy'n dymuno mwynhau bywyd tragwyddol ag un Bedydd a hwnnw yn unig, ni ddylid ei ail weini. — gan na ellir ein geni ddwy waith, nid yw Bedydd chwaith yn lleshau i ni yn yr amser y byddo'r dwfr yn gorphwys arnom, yn unig, a phan ein taenellir ag ef

ef, ond y mae'n fuddiol trwy amfer ein bywyd: yr ydym ni gan hynny yn hyn yn ffeiddio *Cyfeiliornad* yr Ailfeddyddwyr y rhai nid ymfodlonant i un unig Fedydd wedi ei dderbyn unwaith; ond y maent yn condemnio Bedydd Babanod, ie y rhai fy wedi eu geni o Rieni crediniol; ond oblegid yr un achos yr ydym ni yn credu y dylid eu bedyddio a'u selio ag arwydd y cyfammod; o ba herwydd yr enwaedwyd y Babanod gynt ymhlith yr Israeliaid, hynny yw o achos gwneuthur yr un addewidion iddynt hwy ag a wnaed i eraill. Ac yn wir nid llai y collodd Crist ei waed i olchi Babanod y Ffyddloniaid, nac i olchi rhai o oedran; gan hynny mae'n weddus iddynt dderbyn Arwydd neu Sacrament o'r hyn a weithredodd Crist er eu mwyn. — Ymellach, yr hyn a gyflawnodd enwaediad i Bobl yr Iddewon, yr un peth y mae bedydd yn ei gyflawnu i Blant y ffyddloniaid o ba herwydd y mae *Paul* yn galw Bedydd yn Enwaediad Crist.

8. Y mae Cyffes *Auspurg* Erthygl 9. yn dywedyd y dylid bedyddio Babanod jeuaingc ac wedi eu gorchymyn i Dduw trwy Fedydd, hwy a dderbynir i ffafr Duw, a wneir yn feibion i Dduw, fel mae Crist yn tystiolaethu, gan ddywedyd am Blant bychain yn yr Eglwys, Mat. xviii. *Nid Ewyllys eich Tad nefol i gyfrgollu un o'r rhai bychain hyn, y maent yn condemnio'r Ailfeddyddwyr, y rhai ni chaniattant Fedydd Babanod, &c.*

9. Y mae Cyffes *Saxony*, Erthygl 13. yn dywedyd, Yr ydym ni yn bedyddio Babanod hefyd, oblegid ein bod yn dra sicr i fod yr addewid o Ras yn perthyn hefyd i Fabanod, ac i'r rhei'ny yn unig a impir yn yr Eglwys; oblegid am y rhai'n y dywedir, *Gadewch y rhai bychain ddyfod attaf fi, oblegid mai i'r cyfryw rai y perthyn Teyrnas Nefoedd.* Ac y mae Origen yn scrifennu ar y chweched o'r Rhufeiniaid, *i'r Eglwys dderbyn yr arfer o fedyddio Babanod oddiwrth yr Apostolion*; nid ydym chwaith yn tybied tod yr arfer hon yn unig yn Seremoni ofer, ond i fod Babanod y pryd hynny yn cael eu derbyn a'u sancteiddio yn wir gan Dduw. Ac y mae llawer o bethau o'r *Defnydd* hyn wedi eu sgrifennu

120 Achos Babanod yn cael ei amddiffyn.

sgrifennu a'u cyhoeddi yn ein Heglwys, trwy y rhai
y gwrthbrofir yr *Ailfeddyddwyr*.

10. Cyffes *Wirttemberg* am Fedydd, pen. 10.

Yr ydym yn cyfaddet fod Bedydd iw weinidogaethu
yn gystal i Fabanod, ag i'r rhai wedi dyfod i oedran,
ac ei fod iw arfer yn yr Eglwys, hyd ddiwedd y byd
yn ol ordinhad Crist yn Enw'r Tad, y Mab, a'r Ysbryd
Glan, yr ydym ni yn dyscu, heb law hyn i fod yr
hwn a feddyddir felly wedi ei daenellu ag Eneiniad
ysbrydol.

11. Y mae Cyffes *Sueveland* am Fedydd, pen. 17.
yn dywedyd, A chan weled i fod bedydd yn Sacra-
ment o'r Cyfammod hwnnw a wnaeth Duw a'r rhai
fydd eiddo ef, gan addo y bydd efe yn Dduw iddynt,
ac yn Dduw iw Had, ac y bydd efe yn *Ddialydd y cam-
wedd*, ac y cymmer efe hwy yn *Bobl iddo ef*. I ddiw-
eddu gan weled ei fod yn arwydd o adnewyddiad yr
Ysbryd yr hyn a weithredir gan Grist, gan hynny, y
mae ein Pregethwyr yn dyscu ei fod iw rodidi i Fa-
banod hefyd yn gystal ag yr enwaedwyd hwy gynt
dan *Fofes*, canys yr ydym ni yn Blant *Abraham* yn
wir, ac am hynny nid yw'r addewid honno yn per-
thyn dim llai i ni, nag yr oedd i'r hen Bobl, *Myfi a
fyddaf yn Dduw i ti, ac yn Dduw i'th Had*.

Y mae Cyffes y Gymanfa o Ddifeinyddion yn *West-
minster*, pen. 24. ynghylch priodas yn dywedyd,

Priodas a ordeiniwyd er Cymdeithas Gwr a Gwraig
er cynnydd Dynolryw a Hiliogaeth gyfreithlon, a'r
Eglwys a Hâd sanctaidd—.

A phen. 28. ynghylch Bedydd.

Fe ddylid bedyddio nid yn unig y rhai yn weithredol
sy'n profesu Ffydd yn, ac ufudd-dod i Grist, ond ba-
banod un neu ddau Rieni crediniol.

Y mae Catechism belaeithaf y Gymmanfa hefyd yn
dywedyd nid yw bedydd i weinidogaethu i neb allan
o'r Eglwys weledig, ac felly yn estroniaid i gyfammod
yr addewid, hyd oni phroffesont eu Ffydd.— Ond
y mae babanod yn deiliaw oddiwrth Rieni, naill y
ddau, neu un o honynt yn profesu Ffydd yng Nghrist
ac ufudd-dod iddo, yn yr ystyriaeth hyn o fewn y
Cyfammod, ac iw bedyddio.— Nid yw Bedydd iw
weinidogaethu

weinidogaethu a Dwfr ond unwaith i fod yn arwydd ac yn fel o'n hadgenhedliad a'n himpiad i Grist, a hynny hyd yn oed i *Fabanod*.

13. Y mae'r Gyffes a gytunwyd arni yn *Savoy*, 1658. pen. 25. yn dywedyd,

Fe ordeiniwyd priodas er cymdeithas gwr a gwraig, er cynnydd Dynolryw, a Hiliogaeth gyfreithlon, a'r Eglwys a Had sanctaidd.

A phen. 29. sy'n dywedyd.

Ni ddylid bedyddio yn unig y rhai sy'n weithredol yn proffesu Ffydd yng Nghrist, ac utudd-dod iddo, ond Babanod i un, neu'r ddau Rieni crediniol hefyd, a'r rhei'ny yn unig.

14. Y mae'r hyn a dynnwyd allan o gyffes ffydd a scrifennwyd gan *Cristopher Smith* gweinidog a merthyr, wedi eu chyfeirio at y gynnulleidfa ffyddlon yn *Antwerp* yn gymmwys iw ddarllen gan bawb Cristnogion, &c.

Fe a'n golchir mewn Bedydd oddiwrth ein pechodau; gan ei fod yn Noe, ac yn olchfa ein hadgenhedliad a'n hadnewyddiad yngwaed ein Harglwydd Jesu Grist; ynddo ef y mae Duw yn adnewyddu ac yn cadarnhau ei gyfammod i ni yr hwn a wnaeth efe gynt ag *Adda*, *Abraham*, *Isaac*, a *Jacob*; ni newidiwyd y Cyfammod, ond yn unig yr arwydd; sef ol y gylllell i ddwfr, ac enwaediad neu dorriad y blaen groen i Fedydd neu olchiad. Gan fod gwaed Crist wedi ei dywallt, ni ddylid gollwng gwaed yn awr. Dwfr yw'r arwydd yn awr o olchiad ymaith ein pechodau, yr hwn yn unig sy'n gosod allan rinwedd gwaed Crist wedi ei dywallt.

Nid yw'r oeddrannus a rhai o fynwyr yn unig, yn cael eu galw i gymmunde'r y fel ddwyfôl hon o'r Cyfammod, ond Babanod bychain newydd eni hefyd, i ba rai y perthyn yr arwydd o'r Cyfammod fel i eraill, fel yr oedd yr enwaediad yn perthyn i blant yr Iddewon gynt: O'r achos hwn y mae Crist yn gorchymyn iw dwyn hwy atto ef, gan eu galw hwy yn *Etifeddion Teyrnas Nefoedd*, Mat. xix. 14. o herwydd hyn y gelwir Plant y Ffyddloniaid yn *sanctaidd*, 1 Cor. vii. 14. Gan weled fod Addewid o Jechyd-

Q

wriaeth

wriaeth yng Nghrist yn perthyn iddynt fel y dywed *Pedr* Act. ii. 39. a chan hynny fe fedyddiodd yr Apostolion Deuluoedd cyfain, Act. xvi. 15. fel yr enwaeddodd *Abraham* ei holl Deulu, Gen xvii. 23. Ac fel na roddwyd enwaediad ond unwaith, felly ni ddylid ein bedyddio ond unwaith. Gwel. Ddrych y Merthyron, 5 argraph. tu dal. 585. &c.

Fel y gwelfom holl amcan, ystyr, a meddwl cyfion y Sgrythur lan, yn ei holl rannau, yn profi i fod Babanod y credinwyr o rifedi Pobl Dduw, o fewn ei Gyfammod ei Eglwys, a'i Deyrnas a chanddynt hawli fedydd; felly gwelfom hefyd Ffydd ac ymarferiad yr Eglwys protestanaidd, yn gyffredinol, yn gymmwys gydffurfiol a hynny.

Gwrth. Ond y mae rhai sy'n gwahanu, yn haeru yn wastadol na chymhwysfodd yr Eglwys Fedydd at Fabanod hyd yn ol llawer o flynyddoedd ar ol marw'r Apostolion.

Att. Y mae'n wir i fod llawer yn ei haeru, er na phrawf neb hynny, ac ni's gallant chwaith; ni all neb gael dechreuad neu gyfodiad bedyddio Babanod hyd oni escynont i'r ysgrythurau, ac arfer yr Apostolion; ond y mae'n hawdd i olrhain Heresiauw i'w cyfodiad cyntaf. Y mae Mr. *Philpot* yn ei lythyr a nodwyd o'r blaen yn dywedyd, 'Myfi a allaf fynegu o hen 'Scrifenwyr fod Bedydd Babanod wedi parhau o amferoedd yr Apostolion hyd ein hamser ni. — (ac yn ol nodi rhai tyftiolaethau, y mae yn dywedyd) — 'yr wyf fi yn dwyn i mewn yr awdurdodau hyn o eiddo 'dynion, nid i glymmu Bedydd Plant wrth dystiolaethau dynion; ond i ddangos y modd y mae tyftiolaethau dynion yn cytuno a gair Duw, ac fod 'Gwirionedd Hynafiaeth o'n tu ni, ac nad oes gan yr 'Ailfedyddwyr ddim ond celwyddau a dychmygion 'newydd y rhai sy'n ffugio mai gorchymmyn y Pab yw Bedydd Plant', hyd yma y mae Mr. *Philpot*.

At hyn gadewch i mi chwaneu gair neu ddau o eiddo Mr. *Calvin* i'r un pwrpas, 'Yn gymmaint (medd efe) a'u bod yn taenu ar led ymhlith y Bobl 'wirioniaid i flynyddoedd hirion fyned heibio yn ol 'adcyfodiad Crist, yn y rhai yr oedd Bedydd Babanod

' yn

yn anadnabyddus; yn hyn y maent yn dywedyd
 eelwydd yn dra ffaidd; Canys nid oes un Sgriftenwr
 mor hen nad yw yn bwrw ei ddechreuad i amser
 yr Apostolion. *Calvin. Instit. Llyfr 4. Pen. xvi.*
 Rhan 8.

OL-YSCRIFEN.

YN gymmaint a bod Gwrth'nebwyr bedydd Plant
 yn gochelyd Tyftiolaeth y Gwirionedd a ddadleu-
 ir ac a amddiffynir yma, trwy gymmeryd llawer o
 boen i wrth-brosi yr hyn nad oes neb yn ei haeru,
 hynny yw, i fod holl Fabanod y Credinwyr, fel y
 cyfryw mewn perthynas *gyfammmodol anweledig* a Duw,
 ac yn gyfrannogion o bob Bendithion ysbrydol
 a thragwyddol; trwy'r hyn y mae eu Darllenwyr
 anwybodus ac anochelgar, yn cael eu dyrysfa a'u
 twyllo, fel yn cymmeryd mai hyn a sicrheuir gan y
 rhei'ny fy'n amddiffyn y berthynas *gyfammmodol wele-*
dig; yn yr hon y mae Hâd babanol y Credinwyr pro-
 ffesol yn *sefyll* tuag at Dduw; fe chwanegir yma gywir
 ac amlwg ddarluniad o'r gwrthddadl yngeiriau'r Aw-
 dwr ei hun yn y pedwar Pen canlynol o'i nodau ef ar
 ateb *ffugiol* Mr. Ewer.

1. Ei fod yn awr, ac yn wastadol, Weinidogaeth
weledig allanol o'r Cyfammmod o Râs, a Gweinidogaeth
dusewnol ac anweledig o'r unrhyw Gyfammmod Grâs,
 Eglwys a Theyrnas Crist, yn ol hynny yr ystyrir hi,
 naill ai yn weledig, neu yn anweledig.

2. Y mae'r Cyfammmod *Gras fel ag y mae wedi ei wei-*
nidogaethu yn allanol ag yn weledig, yn cynnwys yr
 holl Ffyddloniaid proffesol a'u Hâd babanol; a'r Cyf-
 ammod *Grâs fel ag y mae yn cael ei weinidogaethu*
 yn *dusewnol* ac yn *anweledig* yn cynnwys cynnifer o'r
 Ffyddloniaid proffesol hynny a'u Hâd babanol, per-
 sonau pa rai fy wedi eu gwir gyfiawnhau a'u sanct-
 eiddio; ond pwy yw y rhei'ny, fy'n unig adnabyddus
 i Dduw.

3. Ni a wyddom yn gyffredin i fod rhai o'r Ffydd-
 loniaid,

leniaid proffefol hynny a'u Hâd babanol yn y *Cyfammod Grâs*, fel y mae yn cael ei weinidogaethu yn allanol ac yn weledig, y gallant ac y maent yn byw i fyrthio ymaith; ond pa rai o honynt a wnant felly fy'n adnabyddus i Dduw yn unig; gan hynny ni allwn ni derfynu yn amgen am un o honynt, nad yw yn Sanct tufewnol cyhyd ag y byddo yn Sanct allanol, heb farnu yn bechadurus a thorri trwy Reol cariad.

4. Fel na wŷr dynion, felly nid oes ganddynt ddim i ddadleu ynghylch pwy fy ganddynt hawl dufewnol anweledig ac a barhant hyd y diwedd, ac a fyddant gadwedig; neu pwy fy ganthynt hawl allanol weledig yn unig, ac a fyrthiant ymaith, y mae'n flafr fawr oddiwrth Dduw, i ddyn allu cyrraedd i sicrwydd o'i Ailenedigaeth a'i Etholedigaeth ei hun, 2 Pedr i. 10, ond a oes dyn yn byw ar y ddaear, a chanddo y sicrwydd hyn iddo ei hun, ac a all sicrhau i ddynion eraill ei fod wedi ei ethol, ei alw, ei bardyno, a'i sancteiddio yn dufewnol? os na all dynion wybod hyn y naill am y llall, yna y mae yn rhaid iddynt farnu yn ol yr *Ymddangosiad* oddiallan; Duw yn unig fydd yn chwilio'r galon, ac yn profi'r arennau. Jer. xvii. 9, 10. Rhuf. viii. 27. — Dat. ii. 23.

Gan hynny y mae y dadl presennol yn unig ynghylch pwy fy ganthynt, a phwy nid oes ganthynt yr hawl weledig allanol hon, ynghylch pwy fy'n Seintiau gweledig, yn weledig mewn Cyfammod, yn aelodau o Eglwys a Theyrnas weledig Crist, ac felly mewn perthynas weledig ag ef; pa un ai Ffyddloniaid proffefol mewn oedran yn unig yw y rhai'n, neu eu Had babanol hefyd gyda hwnyt.

D I W E D D,

Caerfyrddin, Gorphenhaf 25, 1766.
I'w gyhoeddi ar fyrr yn Gymraeg wrth Rag-daliad,
Pris Swllt, heb ei rwymo, y Llyfr rhagorol, def-
nyddiol, a chynhwysfawr hwnnw, a elwir,

A G O R I A D i

ATHRAWIAETH

Y Ddau

Gyfammmod,

Tan yr Enwau

DEDDF a GRAS.

Yn dangos

Natur pob un o honynt, pa beth ydynt fel ag
y maent yn ddau Gyfammmod; hefyd, pwy
yw, a pheth yw Cyflyrau y rhai sydd dan
bob un o honynt.

Ym mha un,

Er cynhorthwyo Deall y Darllenydd, y mae amryw
Holiadau yn cael eu hatteb, mewn perthynas i'r
Ddeddf a Gras, tra hawdd i'w darllain, ac mor
hawdd i'w deall, gan *Feibion Doethineb*, Plant yr *Ail*
Gyfammmod. Ynghyd â Thabl o'r Gynhwysfiadau.

Gan J O H N B U N Y A N.

A M M O D A U.

- I. Fe fydd i'r Llyfr i gynnwys ynghylch 260 o du
dalennau, a'i argraphu ar Lythyren a Phapur da.
- II. Rhag-dalwyr am chwech i gael un tros ben, a'u
Henwau yn argraphedig yn Nechreu'r Llyfr; yr
hanner i'w dalu wrth roi'r Enwau, a'r gweddill pan
gaffer y Llyfrau.
- III. Fe ddymunir ar y rhei'ny a welo fod yn dda i
annog y Gwaith i ddanfon eu Rhag-daliadau i *John*
Ross, yn *Nghaerfyrddin*, mor gynted ag y gallont
gan fod y Gwaith i fyned yn y blaen gyda phob brys.

Hyn fydd i Hysbysu,

I bob Ewyllyfiwr da i Wybodaeth grefyddot, i fod

Catecism byrraf

Y

GYMMANFA.

Yn ol Dofparthied

Y Parch. Mr. SAMUEL PIKE.

I gael ei gyhoeddi ar fyrder, ar Lythyren a Phapur
da, Pris Dwy Geiniog, neu Ddeuddeg Swllt a Chwech-
ciniog y Cant.

John Griffith.

